Ad
Usu Fr. Jo: Angeli:
Ruffinelli.
spectat
Ex
Dono Auctoris
1685

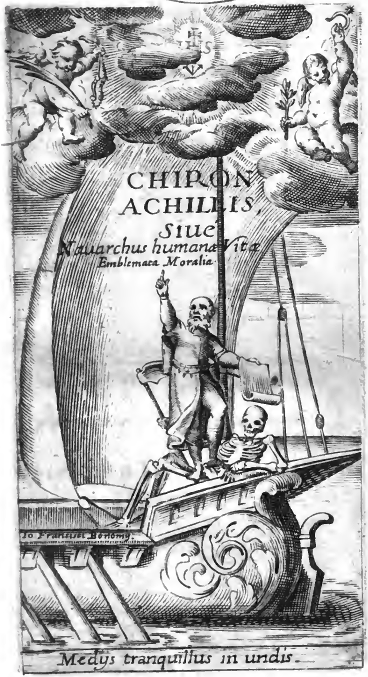
CHIRON

ACHILLIS.

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

CHIRON
ACHILLIS,
Siue
Nauarchus humanæ Vitæ
Emblemata Moralia
Medys tranquillus in undis

Io: Francisci Bonomij Bononiensis

CHIRON ACHILLIS,

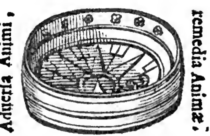
SIVE

NAVARCHVS HVMANÆ VITÆ,

Morali Emblemate geminato ad felicitatis portum perducens.

Ad Nobilissimam, ac Sapientissimam

IESV SOCIETATEM.

BONONIÆ M. DC. LXI.

Typis HH. de Duccijs. Superiorum permissu.

VNIVERSIS
E' SOCIETATE IESV
Patribus amplissimis
Io: Franciscus Bonomius
FELICITATEM.

VObis, Integerrimi PATRES, Eruditissimi terrarum Chirones, non minùs Sapientûm in Athenæis, quàm in penetralibus Regum securos vbique immortalitatis ardores in Achilleos animos spirantes, se quoque meus CHIRON ACHIL-

LIS imbuendum tradere non erubeſcit. Imò potiùs erubeſcit, cùm, Veſtri licèt Nominis amplitudine decoratam deferens frontem, ad luciditſimum Veſtræ nunquam aberrantis prudentiæ iubar, vel Veſtrorum amictuum nobilitate, nequeat errores obtegere. Verùm vulgari Mundo clariùs hos lætatur niteſcere; ne magnam primo aſpectu admirationem excitare, maiores inde excitaturus cenſurę cachinnos, videatur optaſſe. Satis .n. ſuperq; illa duo circunferuntur Adagia, inſcriptionem .ſ. quæ Cæſareæ Ceruæ caput exornabatur, inertes Clodianæ Simiæ geſticulationes à deriſionibus ſeruare

uare intaminatas, neque Leonis Nemei exuuias Sileni vectorem ab illusionibus valuisse tueri. Et nonne ante Phæbeos vultus, vt caliginosæ laterent erratorum nubes, dementis animi se foret exponere? Ad IGNATIADVM ergo faces longè, latèque collucentes venerabundus, vt in lucem prodeat, accedit NAVARCHVS; ad imperturbabilis Vestrę humanitatis allabitur sinum, vt, si quas Virtutis vexerit gazas, quæ Cæsarum sunt Cæsaribus reddantur; atq; tot erroribus actus, placidoque tandem IESV fretus sidere, inconcussâ perfruatur quiete, longèque Zoilorum Scyllas impunè despiciat obstre-

¶ 6 pen-

pentes. Hæc igitur, qualiacunque sint, insectamenta monstrorum (Vitiorum dico) quæ haud in Syluis, sed in Vrbibus passim degentia, non telis, sed calamis insectatus est CHIRON, non inconsonè Vobis deuoueo, qui de illis magis magisque in dies magnos reportatis triumphos. Hæc quidem Vobis (quibus maximè teneor) gratitudinis necessitate, aut debito meæ erga Vos beneuolentiæ (quæ omnem excedit terminum) consecrare non audeo; quippe vectigal afferre imperfectum, potiùs est meritum amittere, quàm beneficiorum memoriam fateri; & genij impetu res emissas, animo longè

infe-

inferiores largiri, potiùs eſt paſſioni cedere, quàm rationabiliter operari. Cæterùm intelligat Orbis hæc eadem me Vobis dicare, non vt veſtris virtutum approximata nitoribus, ſpectabilia magis efficiantur, aut veſtris adnexa tropheis, ad immeritam ſpectantes excitent laudem; nanque mei ex oppoſito defectus ſic clariùs eluceſcerent. Verùm ob id ſolùm Vobis hæc nuncupare conteſtor, quòd omnia propter magna, quæ in Vobis eminent merita, quæcunq; maiori dedicatione dignos Vos fateor. Atque id prudenter perago, vt in hoc ſaltem ad eam (quæ meo deeſt libello) ad vos accedendo, acce-

dam

dam perfectionem, quos omnium Ingeniorum admiror Subiecta, Religionis Specula veneror, & Catholicorum Gemmas intueor Diademmatum. Valete in IESV, inexsiccabiles altissimæ Sapientiæ fontes.

LE-

LECTORI
OVIDIVS
MONTALBANVS,

Vtriusq; Liberalium Artium Collegij Bonon. Decanus, &c.

LItterarios hosce tibi lege, innocentesq; carpe fructus, dilecte LECTOR, & eruditissimum Virum Io: Franciscum Bonomium non vnius, sed complurium CHIRONEM Heroum doctissimũ ingeniosissimum comperies. Dicesq; verè quod in Græco fertur adagio ἄλλων δρῦν βαλάνιζε; Quæ minimo vel obtutu

grandia hîc Immortalitatis perſpicies Artificia, ea ingentem Auctoris Ingenij ſublimitatem indicare quidem valent, ſed eiuſdem, undè impenſiùs admirere, doctrinæ profunditatem ex æquo haud oſtendent, nî paucula hæc præmonita tibi adaperiantur. Scito igitur Libri huiuſce liberrimum, egregiumque undequaq; Scriptorem de ſtudijs, ſtudioſiſque omnibus benè mereri ſemper ſtudentem immanes Libitinæ minas, quibus illius domeſticæ non ſolùm, ſed Hygeiæ intimioris fortunæ periclitari ſæpiùs viſæ ſũt, in tui commodum animosè ſpreuiſſe, fortiſſimè q; ſuperaſſe, & aliquot annorum laborioſa vacuitate impleta, hunc tibi nunc typicè oblatum

ma-

maturaſſe Librum, ut benigniori fortè temporis beneficio cætera quoq; magna ex parte efformata eodem in genere perficiantur. Eundem interim Scriptorem calami potentem agnoſces, Muſarum ceu fratrem Heliconicolam fateberis, Cæloq; Sapientiæ digniſsimum efferes; ille nanque veram Salutem *non* Nubibus *opertam, ſed cunctis amabilem, cunctis ſpectabilem ſuauiſsimè reddidit. Omnium itidem affectuum, & paſsionum* Habenas *cohibere, & regulare facillimè demonſtrauit; ſtimulanti ad rectè, beateq; viuendum* Calcari *obedire clariſsimè oſtendit, & in ſumma* Mortem *ſeriò deludere, vereq; remorari,* Palmis *gloriosè dite-*

ditescere, tristesque Rhamnusidis iras extinguere Emblematica Moralitate pretiosissima, & plusquam aurea certissime, & infallibiliter docuit. Nec deerunt, crede mihi, styli venustissimæ intercisiones iudiciosæ soliditati iunctæ, quibus mirum in modum recreaberis, bonoq; immò optimo vndiq; affluent omine elegantissimè obsequiosa vitæ melioris præcepta vincere, & vincire animos sueta. Extra omnem aleam senties particulatim scitissimam Aeris inuentionem, geminatum Epigraphes ordinem, ac ipsum Emblema non solùm prosaica incomparabilis leporis eruditione viuaciter extensum, sed stricta quoq; Distichi breuitate reduplí-

duplicatum admirabiliſsimè. Vnumquodq; Emblematum Auctoritatibus coloratum nobiliſsimis, & Sententijs irrefragabilibus vallatum, innixumq; ſupremam connexam in ſe voluere vtilitatem inuenies. Materiam diſcurſuum binis continuò exemplis à contrario deſumptis fæcundatam, ſiue in re acta, ſiue in re cognita ſimpliciter, vel mixtim tanquam matrem doctrinæ vberioris, amabilioris ſuſpicies, veneraberis. Si quam fortè ſemel exciſam in Carmine licentiam, quoque exemplo fauorabili condonabilem, inſpexeris, tuum erit & Verſus anguſtiæ, & Senſuum amplitudini eam remittere. Omni procul obſcuritate res cognitæ

in

in Imaginibus amplissimam, generosè non minùs, quàm luculenter euocantur in lucem. Ponderibus librata suis Sententiarum grauitas, conceptuum plurimorum grauida si delibetur, noua semper pariet mõstra Virtutum in hoc Opere. Libri mox Titulus sublimi ferit sidera vertice, probatissimisq; vocabulis, quæ continet, immortalitatem prouocat amicissimè ad maliuolorum, si qui sint, vocalitatem obruendam, inuidiamq; liuore leuandam. Tuos ergo iustissimos nè deneges plausus, qui metas pellant efficaciter sequentium Librorum, iuxta eiusdem Scriptoris in hoc Volumine Catholicæ mentis professionem *edendorum. Sin-*

ceris-

cerissimum tuum huiusmodi fore indico iudicium, in quo Pes & Caput vni reddantur speciosissimæ formæ. Vale.

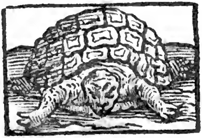

D. IO.

D. IOSEPHI
BAPTISTÆ.

Conſideratur Pars Tituli inſcripta Nauarchus humanæ Vitæ.

NVlla tenebroſis quanquam turbata procellis,
Te Duce, Chriſtiadum naufraga puppis erit.

P. HIP.

P. HIPPOLYTI
GRASSETTI
E' SOCIETATE IESV.

In Epigraphen Libri Emblematum Moralium.

BONOME, Phillirides quod Achilli contulit vni,
E' Libro referent postera secla tuo.

Si semel effrænum domuit mare Typhis, in æuum
Fræna aliud capiet, te domitore, mare.

Heroas geminos in te qui colligis vno,
CHIRONA, & TYPHIN, BONOME, quantus eris?

EM-

EMBLEMATVM
LEMMATA
BIFARIAM VARIATA.

I.

PAruis magna nitent.
Virtute præuia.

II.

Semper in altum.
Summa petit Virtus.

III.

Vigilandum.
Quomodo dormias disce.

Ho-

IIII.

Hodie ſapere eſt ſibi conſulere.
Moneta ſcientia Vulgi.

V.

Cuſtos, non Dominus.
Nè vltra munus.

VI.

Alta ruinas.
Quò ſummiùs, dubiùs.

VII.

Dat, & non habet.
Roſtro, non mente.

VIII.

Tépore diminuere est augere.
Adime, crescet.

IX.

Opportunè, si non sanè.
Consilijs supplet tempus.

X.

Ab externis interna.
Forma dat esse rei.

XI.

Huic credas.
Vera vita mortis speculatio.

Non

XII.

Non ſemper vires.
Nè quidquam temerè.

XIII.

Vt ducta ducit.
Qualis vita, finis ita.

XIIII.

Non quantum, ſed quale.
Subſtantiam non facit accidens.

XV.

Dum pura.
In claritate ſanitas.

XVI.

Ex incommodis commoda.
Quod non tibi, nec aliis.

XVII.

Modicè, & tempore.
Sollicitudo malum accelerat.

XVIII.

Ni inflata.
Omnia otium vitiet.

XIX.

Difficilius retinere, quàm consequi.
Quà non aufugit capias.

Acta

XX.

Acta genus monſtrant.

Mali corui malum ouum.

XXI.

Nè nimia.

Immoderata nocent.

XXII.

Quò plùs, minùs.

Præquirere vitare non eſt.

XXIII.

Comprime, & noſces.

Si quid ſucci.

XXIIII.

Talenta, non Thalia.
Aurum vera chelys.

XXV.

Res humana bifrons.
Vbi mel, ibi fel.

XXVI.

Aut caue, aut siste.
Non intrandum, si norma deest.

XXVII.

Non omnibus æqua.
Fors semper forsan.

In

XXVIII.

In peius.

Nusquam meliora.

XXIX.

Obtenebrat, & clarificat.

Diuersæ causæ diuersus effectus.

XXX.

Tempore insanire sapere est.

Interdum seria nugæ.

XXXI.

Si captus, capio.

In ferro est libera Virtus.

XXXII.

Grauia ex modo leuia.
Victrix malorum patientia.

XXXIII.

Medium tene.
Qui se detorquet, torquebitur.

XXXIIII.

Speciosa foris.
Intus ab opposito.

XXXV.

Verti ad meliora Virtus.
Cedendum tempori.

XXXVI.

Vt nutritur.

Vti insita.

XXXVII.

Bonum tandiu bonum eſt, quandiu facimus.

Vt ſumitur omen.

XXXVIII.

Prout aura.

Vertitur ad ventum fumus.

XXXIX.

Ornando præcipitat.

Pulcra vt plurimum nocua.

XL.

Quà vincit, non quà vincitur.
Maiori periculo succurrendum.

XLI.

In re modus.
Violentiâ inuertitur ordo.

XLII.

Permoue, flabit.
Folles linguarum aures.

XLIII.

Ab externo fulgore suspice.
Prudens qui apparentijs non credit.

Tur-

XLIIII.

Turpis ex fletu risus.

Quando malis parantur mala.

XLV.

Et benè, & malè parta.

Se fraudat fraus.

XLVI.

Vnâ duce.

Vulgum sequi ruere est.

XLVII.

Caula, non Aula.

Non seruit qui imperat, nec imperat qui seruit.

XLVIII.

Si non bona, nec beneuolentia.
Amicos ſecundæ res parant.

XLIX.

Semper vermes.
Fortuna non mutat genus.

L.

A minimis interdum maxima.
Pueri ne tempſeris annos.

LI.

Fabulam diſtinguit exitus.
Finis coronat opus.

Io:

Io: Francisci Bonomij Bononiensis

CHIRONIS ACHILLIS,

SIVE

NAVARCHI HVMANÆ VITÆ

PARS PRIMA.

Paruis magna nitent.

I.

Ouidius.

Cura Ducum fuerũt olim, Regumq; Poëtæ.
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

Vir-

Virtute præuia.

P*Aulùm sepultæ distat inertiæ Celata Virtus.*
Quæ in suo splendore vt Sol nitet, si nubibus obliuionis obumbretur, licèt eclipsim omninò non patiatur, attamen in proprio non elucescens lumine, erit idem ac si illo vndiq; priuetur. Quamobrem opportunè melicus protulit Cycnus,

. . . . neque,
Si Citharæ sileant, quòd bene feceris

Mer-

Mercedem tuleris.

Vero verius patet Diademmatum ponderi, quæ in Regijs vacillant apicibus, firmiores columnas gentilibus Plectris non reperiri. Viuam, quamuis mortui, exhibent fidem Scipio, Alexander, Æneas, Domitianus, ac alij innumerabiles Viri, quorum memoriæ vnà cum corporibus cecidissent, ac marcuissent, si Ennij, Cherilli, Maronis, Silij, aliorumq; Vatum fulcimentis Pennarum, ac atramentorum balsamis suffultæ, & seruatæ non fuissent. Heroum facta, nî dictis Doctorum celebrentur, lucentia sunt fulgura, quantùm nitida, tantundem fugacia. Hominum

existimatio nunquam agnoscetur, nisi sit qui in conspectum Orbis eam ponat. Vates soli sublimibus pennis præclaros actus ad gloriæ subleuant apogæum.

Dignum laude Virum Musa vetat mori.

Orbis conceptui pro Sinone lixa inertissimo poterit haberi strenuissimus dux Achilles, nî ab Homero decantetur; pro Licinio Virtutum inimicissimo illarum amantissimus Octauius, nî à Cornelio Gallo extollatur; pro iniquo Caligula iustissimus Iulius Cæsar, nî à Lucano celebretur; pro sæuissimo Nerone pijssimus Germanicus, nî ab Ouidio mille præconijs sustineatur. Heroum

roum gesta libelli sunt supplices, qui ad immortalitatem diriguntur. Nisi ab Apolline rescribantur, nihil proficiunt. Non abs re prouidi Lacedæmones suis Regibus, antequam bella suscipe-rent, Musis holocausta offerre imposuerunt. Discordes tubarum clangores sine Cithararum sonitu sapientissimi illi Patres cognouere. Ecquis ignorat ea nomina, quæ Hippocreneis in fontibus Clio non abluit, Lethæis in vndis facilè naufragari? Honoris in Oceano qui Pennarum antennis Princeps non vtitur, raro non submergitur. BALAENAE instar in æternitatis itinere si Poëtam pro PISCICV-

LO quodammodò ſibi viam præmurmurante non præmittat, in obliuionis ſcopulos facilè incidet. Lector, mutum hunc Piſciculum prò dulciloquo Vate nè condemnes. Non eum inconſultò hîc poſui. De paruo quod hactenus pronuntiatum, & de multo, quod tam nobili in materia meæ defuit expreſſioni me ab illo increpandum non ſuſtinui. Sed vt ad primum reuertar, Pindi tantùm rores in flore gloriam ſemper ſeruare iterum confirmo. Tandiu temporis fulminibus immunes aureæ ſunt Coronæ, quandiu Laureis racemis ſeptæ defenduntur. Quę fabrili ſcalpello monumenta in-
cidun-

ciduntur, paulò altiùs à terra eri-
guntur; ac incisa, lapides ipsos
penetrando, penè sepeliuntur.
Tantùm vbi sunt memorias si-
gnant; & si quas tamen retinent,
vt inlapidibus signatas, terreas
monstrant. At quæ Poëtico
sculpuntur stylo, in Immortali-
tatis adamantibus inciduntur.
Vt volatili calamo impressa, vbi-
que se extollunt. Cur tot E-
STENSIVM Heroës nubila
transcendunt? Candentes eo-
rum AQVILAE ad Perennitatis
Phœbum sibi Cycnos præmise-
runt. Cur tot FELTRIORVM
Proceres Æternitatis solium at-
tingunt? Eorum ROBORA,
aureas vmbras diffundendo, au-
rea

rea secula Poëtis effudere. Cur, inquam, tot FARNESIORVM Duces Immortalitatis florem delibant? Eorum FLORES Lauros semper coronarunt. Vos tot MEDICAEI, cur annorumq́ rotam effregistis? Vestris ex ORBIBVS, tanquam è Sphæris benignissimis, Vatibus semper sereni imbres deciderunt fauorum. Vos tot GONZAGAE, cur Lethes flumina quadruplici VOLANTIVM Alarum antennâ celerrimè transfugistis? Non ficta Mincius, vobis imperantibus, Cycnis obtulit pocula. Vos demum tot EMMANVELES, cur ad Famæ apicem sublimiter euolastis? Cætera inter vestræ

Do-

Domus Insignia veracem PEGASVM non renuistis. Nec te illaudatam transibo, Regia BORBONIORVM Propago, Aurea cuius tergemina LILIA Ver perfectum Litterarum Professoribus asiduè portenderunt Tuque, omnes coronatura, Monarcharum decus, felicissimi ominis Mundo ALES AVSTRIACA, cur Immortalitatis Solem fixo semper lumine perlustrabis? Ipsa in Solem conuersa, ad propitia tui lumina Cycnos ipsos suaui quodam portento in Aquilas transformasti.

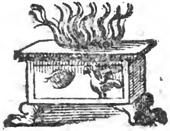
Vno verbo, Lector eruditissime, ij omnes Regnantûm, qui suorum ambagibus Diadem-

ma-

matum nidos Cycnis composuere, ij soli Gloriam inter Coronarum septa per omne tempus munitam incluserunt. E' contra verò quorum Diademmatum acumina Poëtas, negligendo, vulnerarunt, licèt gloriosissimè vixerint, tot iaculis à se famam amouerunt. Id testatus est Venusinæ gentis Dircæus splendor, qui cum alijs Mecœnas gloriæ prodigus viueret, Orbem Mecœnatibus locupletauit.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrymabiles
Vrgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia Vate sacro.

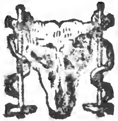
Sit

Paruis magna nitent.

I.

HEroas vincit Tempus, nisi Carmina Tantùm
Vincuntur melicis secla fugata fugis.

Semper in altum.

II.

Claudianus.

. . . . Virtus . . . .
. . . . immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce:

Sum-

Summa petit Virtus.

TEndere ſurſum
Nititur aſsiduè cognata ad ſidera Virtus.

IGNIS, qui pro centro ſphæram tantùm cognoſcit, audax dici non debet, dum ſemper ad illam ſe ſubleuat. Poteſt quidem Terra illi alimentum præſtare, non pro centro aptari. At temerarius profectò eſt credendus, qui combuſtibilibus obſtaculis eum tentet reprimere. Huius imagine poteſt Virtus non diſſonè ad-

umbrari; licèt hæc, vt ille, extinctioni non ſubiaceat. Nunquam fragili perſecutionis LINTEO opprimitur, quin ad Cælum, è quo oriunda, ſublimiùs ſe extollat. Ecquis ignorat illam, quæ termino caret, terminatas inter angustiarum anguſtias non poſſe conſiſtere? Iſtæ non niſi vt ſe magis efferat ipſi deſeruiunt. Illa purus omninò eſt ſpiritus. Vt leuis, terreo mixto diu non poteſt ſuffocari. Quæ partus diuinus eſt, in parte Hominis ſublimiori collocatur. In huiuſmodi ſedis eminentiâ abiecto tribulationis pede nequit conculcari. Imò

. . . . . . *Tunc celſior exit,*

Cùm

Cùm premitur Virtus.

Non immeritò ingenium, ac Virtus quodammodo inter ſe conuertuntur. Vt enim illud ſemper ardua, & ſuam quoque poſſibilitatem excedentia, plerunq; cogitat; ita hæc ad ſublimia, & omnem vltra profunditatem ſe ſubleuat. Qui, *Sapiens in terris nullus reperitur*, dixit, & qui Σοφίην μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισι, protulit, ad elatas tantùm ętheris partes Sapientiam vertere aſſeuerarũt. Lato quantumlibet ore nigrum ſuæ prauitatis virus ſuper huius nitidiſſimi Ignis puritatem effundat Ignauorum ſerpentium vulgus; Non modò illius nigredine obſcurari non tre-

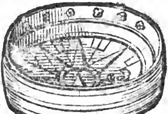
pidat, sed quidquid infecti inuenit, tollit. Quinetiam si vipera, aquam priusquam ingrediatur, venenum euomit, hoc in Igne aurum ipsum, damnosior coluber, non solùm omni venenosa expurgatur qualitate, sed perfectionem acquirit. O diuinos Virtutis effectus! Beneficium ei conferre, qui damnum inferre tentat, idest dignum qui publicè legatur in chartis reddere, qui in priuatis congressibus de se indignè linguam enodauerit. Hæc mera est ratio, cur semper exalteris. Opprimite, inquam, hanc inextinguibilem gloriæ Flammam, alienorum partuum voraces Lupi. Semper crescens

illius

illius fulgor vos terrebit; ſtridor arcebit; ac color, præ veſtra internarum cogitationum prauitate, vos coget erubeſcere. Quid ſperatis? Illam perfidiæ extinguat Notus? Ab ipſo vires ſumit. Sed veſtras intentiones ſecundet, quid creditis? Magis ſe, extinguendo, viuificans, cineres, quibus albo proprias felicitates ſignet lapillo, ac carbones, quibus veſtræ ſpei funus triſti notâ exprimatur, relinquet. Quid mirum, ſi tot perſecutionum obſcuritates patiatur? Nunquam flamma abſque fumo potuit reperiri. Attamen ſi illam fumus concomitetur, flamma eſſe non deſinit. De hoc Naſo-

nem, Senecam, ac Ciceronem consulite. Hi veræ tanti Ignis scintillæ, quamuis acu, lanceolâ, ac exilio extinctæ, generosiùs in altum se sustulere. Has inter pro cunctis vna quid sibi, & alijs euenturum foret clarificauit, dum mellifluo stridore personuit,

Difficile est, fateor, sed tendit in ardua Virtus;
Et talis meriti gratia maior erit.

Sem-

Semper in altum.

II.

QVomodo Virtutem vis præcipitare deorſum?
Sublimi è cerebro nata Minerua Iouis.

Vigilandum.

III.

Chrysologus.

Plus vigilare plus viuere est. Nam quid tam Mortis simile, quàm dormientis aspectus?

Quo-

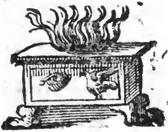
Quomodo dormias disce.

Q*Vid quisq; vitet, nunquam homini satis*
Cautum est in horas.

Pericula in terra, pericula in mari, pericula in solitudine, pericula in ciuitatibus, vndiq; pericula. Omne culmen suas monstrat ruinas. Mortalis, fabulosus licèt fores Argus, non satis cerneres. Natura duos tantùm fronti oculos apposuit, vt millenos menti aperiret. Quid est quòd de Fa-

to, ſi mala euenerint, queramur, cùm illa ipſi quæramus? Alienam ſortem ſemper venamur, & tamen proprius quemque inuoluit labyrinthus. Omnis conditio harmonia eſt; pauſam non facit, quæ ſuſpirijs non terminet. *Nec ipſa inter Fortunæ obſequia ſatis cauta mortalitas. Non ſomnus, non vigiliæ, non cibus inſidijs vacuus.* Regijs ceruicibus tenuiſsimo appenſi filo enſes plerunque imminent. Imperantium baculi non tam potentes ſunt virgæ, vt ſerpentium venena incantent. Excidia Ducum triumphis munera non ſemel vidimus. Diuitiarum copijs potiùs mortes, quàm com-

commoda emuntur. Deliciarum pelago immersis Amantibus nil prodest, *Parcite dum propero*, exclamare. Petulantium Fæminarum gulæ dum saturantur, Eloquentium linguæ terebrantur. O Virtutem depressam! O Amorem deceptum! O Opes damnosas! O Palmas lethales! O Sceptra frustranea! O Coronas pungentes! *O quàm multa vbique intolerabilia!* Ecquis igitur qualemcunque Hominum conditionem desideret? Eorum vita, quæ à Sapientibus pro mari habetur, nil nisi naufragia celare potest. In hac Mortales nauitæ sumus. Si vel parum dormierimus, multùm

Vigilandum.

III.

MOrtalis, vigilans semper tibi spiritus esto;
Nam nimis (heu!) carpis somnia sæpè vigil.

Ho-

Moneta Scientia vulgi.

O *Ciues, ciues, quærenda pecunia primum est,*
Virtus post nummos,

auarum quotidie exclamat vulgus. Luge Pallas. Diuitiarum trophæa tuarum Virtutum sunt funera. Animi dotes, cùm talenta non sint, Virtutem auro nequeunt desponsare. Simul coniungi non possunt clara Hippocrene, ac fuluus Pactolus. Luge Pallas. Quantùm tibi satiùs, ne huic ætati ingrata fores, vt ex Da-

Danaës ſinu, non ex proprio cerebro, te Iupiter procreaſſet! Auri imbres, non ſanguinis pluuiæ ab illius vulnere manantes, amore erga te Mundum fæcundaſſent. Parua cranij craſſities tuæ exiſtimationi medianus fuit paries. Paulò altiùs naſci oportebat. Regalis Corona, quæ ſupra illud, non diuinum ingenium, quod ſub illo, te inſignem effeciſſet. Oſſis tegmen funeſtus fuit lapis, qui tuas operuit fortunas. Diademmatis circuitus theatrum illis fuiſſet. Si tuî Genitoris Percuſſor ad illius oſtium capitis aureo malleolo pulſaſſet, dilectior ſanè poſteritati exijſſes. Qui ignis fuerat Deus, ſi auro, non cha-

chalybe, illum temperasset, & Tu auro, non ferro, munita erupisses; sicque in existimatione rubigini non subiacuisses. Infelix Numen! Tui quantùm misereor! Si in tuis prodigijs cautius eras, gloriosiùs colereris. Errasti. Aureus tantùm, non Oliuæ ramus erat emittendus, vt illius fulgore clarius enitesceres. Hesperius Serpens, non Gorgonis caput, in Ægide admirationem poterat excitare. Vt aræ tibi extruerentur, non purioris Vestalis habitu, sed corruptioris Mydæ amictu, vt hodiernis hominum corruptis moribus aptareris, Tritonidem prope paludem necesse erat personam induere. Audi

sed,

ſed, heu, peius! Θαυμα, ἀλλ' ὐ ψευδὲς! Nihil eſſet hodie, quòd Cælum relinqueres, victorijs aſpirans; nam ſi olim in vallibus Idæ præmium tibi laſciua abſtulit Venus, nunc in potentioribus Atrijs & impura Venus, & auara Iuno (ac ſi qua peior Diua reperitur) auferret. Nunc, inquam, quo tempore

Auro pulſa fides; auro venalia iura;
Aurum lex ſequitur; mox ſine lege pudor.

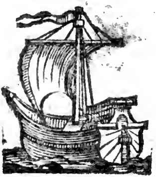
Ad hoc, peruerſe Orbis, tuæ defectu auaritiæ, miſeræ Virtutes peruenere. Quid Doctis prodeſt in Literarum inutilium ſtudijs detineri, ſi *Hodie ſapere eſt ſibi conſu-*

ſulere? Si pro ſapientiori parua habetur FORMICA, quæ aſſiduè ad commoditates parandas laborat, quàm maximus Sapiens, qui perpetuò ad immortalitatem ſibi præparandam exſudat? Sed tua ingentior, Munde, eſt ignominia, quò maior Formicâ eſt Homo I nunc Dionyſi, & Speuſippum, quòd mercenariam Studentibus ſcientiam impertiatur, redargue. Acriùs ipſe redarguêris. Vbi è contra, tanquam veræ Vir Mineruę laudabitur, ſi centum minas à Diſcipulis exigat, Protagoras Abderites. Vos igitur ſapientes, Democrite, ac Heraclite. Tu quidem, quòd lacrymabili riſu eos,
qui

qui veram eſſe Virtutem diuitias congerere ſuſtinent, deriſiſti; Tu verò, quòd ridenti ſi tu Virtutem diuitiarum dignitate, fruſtra licèt, neglectam deploraſti. Indubitatum enim eſt, quòd

Ipſa ſibi Virtus tandem pulcherrima merces.

Intelligat qui aures habet.

Ho-

Hodie sapere est sibi consulere.

IIII.

VT sapias, cumula. Haud prosunt verba aurea. Veræ
Flumina sunt Suadæ, quæ vomit vnda Tagi.

Cu-

Custos, non Dominus.

V.

Pindarus.

Oportet iuxta suam quemq; conditionem vniuscuiusq; rei spectare modum.

Ne

Nè vltra munus.

V*Anus, & arrogans, qui aut magna ſibi vindicat, quæ ipſi non inſunt, aut maiora quæ inſunt.* Si hodie à chimerico reale non alteraretur, quot ſunt qui ſibi videntur ſaperdæ, feſtiui, belli, qui ſe copreas noſcerent? Et tamen hoc tempore eſſe dirimit Præſumptio. Hinc eſt, quòd qui hoc laborant morbo, cùm alios fallere ſe exiſtiment, ſe ipſos fallunt. Hæc porrò deceptio mores non ſolùm, ſed artes om-

nes, ac ipsas inficit Litteras. Inde euenit, quòd qui infidelissimus est Curio, se Attilium Regulum præsumit; at fidelitatis Regulam excedens, propriæ prauitatis assiduum sustinet supplicium. Inde qui vix Bronti assimilatur Vulcanum se iactat; sed clauum pro fulmine extruendo, solùm in arte claudicando, Mulciberum imitatur. Inde Alexandrinus Pædagogus Mæonij se Vatis censorem extollit; at dum perfecta carmina se posse corrigere superbit, incorrecti iudicij hominem, totius Orbis risu, illico se manifestat. Hæc speciosa sunt arrogantiæ trophæa, admirabilia quidem, non imitanda,

da, imò potiùs lacrymanda. Qui audacter vtitur gloriâ, incidit in ignominiam. Turgidum ſemetipſo, ac plenum incedere, eſt vacuum ac inanem merito ſe reprehendere. Nihil eſt, quòd Coruus velit ſe tanquam Pauonem ſpectandum reddere. Vt proprias cernat imperfectiones, nihil erit quòd oculos ad pedes tantùm demittendo fatiget. Si vbiq; ſe circumſpexerit, vbique ſe impefectum dignoſcet. Nec ſatis erit muribus molendini dominium per aliquod temporis impunè obtinuiſſe, vt tanquam molitores obſeruentur. Peſtis verò præſumptionis hodiernos inter Studioſiolos præcipuè inſo-

lescit, qui vndiq; arrogantiâ imbuti, licèt nec tria quidem Stesichori noscant, sibi vindicant posse magis docere, quàm discere, cùm tamen illos sic Sapiens redarguat, *Indocilis est, qui mauult doctus videri, quàm esse.* Sibi autumant isti insipientes, eo quòd quattuor Litterularum elementa in capite ferant, Scientiarum Vniuersum se componere. Quamobrem in priuatis, ac publicis congressibus eos audimus turgescentes, sententias (vt vulgò dicitur) expuere, sed nihil aliud salis in se retinent, quàm quod illis præstat saliua. Δοκησισοφίαν!

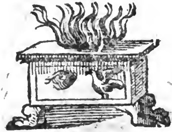
Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίσασθαι βροτῶν.

O vos dementes, qui plus merito omnibus indifferenter illatrantes, cùm re vera nesciatis quid distent æra lupinis, in derisionum percussiones meritò inciditis. Vestras huiusce CANIS latratus aures penetret, ac experiemini duros & flebiles sẽper fuisse præsumptionis fructus. Tumiditatem igitur deponite insulsi. Alioquin vosmet inanes ampullas ostendetis, quæ si vel leuissimo experientiæ ictu lædantur, maxima perfractione, se priùs vitreæ tantùm apparentiæ splendoribus enitentes, non dulci Virtutis liquore completas declarant. Talem se ostendit Rhemnius Palæmon, qui cùm se am-

plisſimum Scientiarum archiuium iactitaret, maximâ litterarum (quibus monumentum ſibi conderetur) pænuriâ laborauit. Et quidem merebatur, vt ſui periret memoria qui cum ſua morte litterarum memoriam morituram eſſe arbitrabatur. Nec minùs amentem ſe demonſtrauit Grammaticus ille Alexarchus, qui cùm ſuum Gymnaſium Cælum appellaret, ſe Solem volebat nuncupari, licèt potiùs ſua opinione deceptus, errãtis ſtellæ antonomaſiã mereretur. Ni porrò dicendum foret ipſum Lunam eſſe in iudicio decreſcentem, nam

Semper inanis erit mens, quæ ſibi
plena videtur.

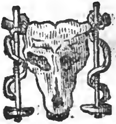
Cu-

Custos, non Dominus.

V.

ESt follis qui se iactat; Difflatur inanis,
Virtutis minima si feriatur acu.

Alta ruinas.

VI.

Seneca.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.

Quò

Quò summiùs, dubiosiùs.

DVm nimiùm magna, vel nimiùm sibi damnosa humana appetit ambitio. Fortunæ fastigia, quæ in summo Rotæ euoluuntur, consequenter lubrica semper fuere. Quò laboriosiùs ad ea peruenitur, eò molestiùs præcipitatur. Hinc ipsâ cæcâ cæcior est qui cęcâ peruagans duce, tutè in altum posse duci se cogitat. Carenti lumine nimis de leui offendicula obijciuntur. Ab illis

in ſummitatis decliuio repe
difficilè incolumis abibit; in
no, facilè ſecedet. Ergo n
Hominum ſanas mentes,
pumiliones cùm ſint, gigan
volunt paſsibus incedere. Sc
te amentes, quòd veſtes imn
dicæ magis inuoluunt, quàm
ornent; & quò plures limbos
plures habent laqueos. Non
re Apuleius Fortunam, velut
nicam, magis concinnam
bauit, quàm longam. Quid
guæ in alto Naui ingentia
ſunt vela? Mergunt potiùs, qu
regunt. Siracuſij moles Arch
cti quò altiùs euehitur, eò diſ
ſiùs infringitur. Sublimiùs
tollatur Babelle, præcipito
ruet

ruet. Superbiùs efferatur Olympus, Olympi iuſtitiâ turpiùs euertetur. In temerario DOMIPORTAE huius dorſo legite, & diſcetis audaces aſcenſus mortales deſcenſus ſubſequi. Diſcetis Soliorum gemmas lubricos greſſus facere; Dignitatum onera potiùs proſternere; ac terreos pedes aëreum iter non poſſe ſuſcipere. O nos miſeros, qui, Teſtudinum inſtar, dum ad aliquem honorem aſpiramus, ſemper ſolliciti reſpiramus, ac obtento denique, pluries ſpiramus! O ſapientem Numam, qui tuos deſcenſus ſagaciter quęrendo, feliciter aſcenſus inueniſti! O dementem Beliſarium, qui tuos aſcenſus im-

Alta ruinas.

VI.

QVid iuuat humano pennas apponere dorso?
His citiùs fletûs æquora ad alta volat.

Rostro, non mente.

E *Heu quot pecudes humano in corpore viuunt!*
Quantùm à veritate distat mundana falsitas! Maledictam gloriæ sitim! Quot per te inebriati aliorum risu delirant! Alius vt suæ affectus patefaciat Galateæ, alieno ab ingenio illos mendicat. Alius suum nomen chartis mandando illustrare opinatur, sed dum illud alienis atramentis immergendo submergit, magis obscurat. Alius, vix primis litte-

rarum hauſtibus, vt Canis è N
lo, deguſtatis, Picturæ, Idiom
tum, Architecturæ, & eiuſmod
nedum ſublimiorum Scienti
rum, ſed ipſorum quoque Scien
tificorum Cenſorem ſe faciens
fruſtra ſibi plauſus ſomniatu
Alius ad portum laudis prælo
rum nauibus peruenire deſide
rans, illorum nigredine Lethæ
in ſcopulos (ac vtinam in iſto
rum catalogo ipſe non noter
plerunque offendit. Sic vbiqu
fucatâ oſtentationis Venere ſin
ceram ſapientiæ Pallada exopta
tur effingere. Præ cæteris ver
non pauci locorum veris Elo-
quentibus conuenientium im
meritos gradus aſcendendo, Im-
mor-

mortalitatis ſolium ſcandere ſe existimant; at quia aliorum do-ctrinâ illuc efferuntur, in ſolum decidunt. Si alieno ſe extollens fulcimine altus ſufficeret ſaltus, quod, Amentes, vos eſſe optatis vel meus hic eſſet PSITTACVS. Hic quoque alienâ edoctus linguâ (arrigite aures) tempore

Proijcit ampullas, & ſeſquipedalia verba;

ac cum Homero ἔπεα πτερόεντα, ſed quid balbutiat penitus ignorat. Væ ſtultæ ambitioni! Hiſce in locis nunquam mehercle vtile fuit perſonam induere. Si breuia alicuius existimationis Bacchanalia præceſſerint, longa dedecoris ieiunia ſubſequentur.

Quid

Quid creditis? Vera tantùm
Virtus planta est meritorum
germinans fructus, quæ exalta-
tionis radices firmat. Ficta flos
est pullulando marcescens, qui
si odorem effundat, nares offen-
dit, quòd impropius. *Non ex*
quouis ligno Mercurius fingitur.
Alienorum ballsamis sudorum
Ignauiæ cadauer obtegatur, mi-
nimo fætore suam putredinem
manifestat. Nunquam sine pe-
riculo fuit asinum leonis pelle,
ac simiam purpurâ inuoluere;
Illum ruditus à rugitu differens
accusabit; hanc minima erroris
nux detectam obturpabit.

Vnum prò cunctis Fama loque-
tur opus.

Dum

Dum histrio in theatris regio amictu induitur, si maiestatem habitûs vili vel dicto, vel actu dedecoret, quid sit patefaciet. Si Sapientum sedes vsurpare quid sit dignosceretur, ad illas sanè cautiùs aspiraretur. Illæ quem magis extollunt iudicantium oculis magis subijciunt. Nimis hodie apertis luminibus nascimur. Vix ipsi veræ Virtuti fides præstatur. De ficta argumentemini. Callidâ hac ætate non, vti quōdam edocta à Lysandro, Dodonæa Oracula sic aptè poterunt loqui, vt Rex vngatur. Non sortietur Sertorius, Ceruæ ore loquendo, populos terrere. Mendax doctrina nunc risibiles, non

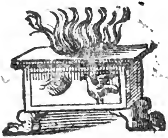
ad

admirantes affectus permou
Nec ſatis eſt homini, vt doct
videatur, naſum habere. Pro
lo qui habeant non deſunt; na
præſenti in ſæculo

. . . . . . Iuueneſque, Seneſq;
Et pueri naſum Rhinocerot
habent.

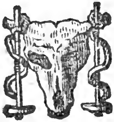
Dat,

Dat, & non habet.

VII.

PSittacus increpitans feret haud encomia Docti.
Si ferat, hic pennas non penetrabit honos.

Tem-

Tempore diminuere, est augere.

VIII.

D. Augustinus.

Faecundus est ager pauperum. Citò reddit donantibus fructum.

Adi-

Adime, crefcet.

INterdum lucri fpecies eft perdere. Nulla eft potentior moneta ad emendam Mundi fimul, ac Cæli gloriam, quàm opportunitatibus auxilia miferis conferre. Nec meliùs augentur gemmæ, quàm cùm pro gementibus effunduntur. Aurum alienis fubfidijs fepultum tenere, eft meritorum cenfus fibi denegare. Alterius ærumnis æraria aperire, eft proprijs infortunijs oftium claudere. Diuiti donare,

eft

eſt ſe ipſum pauperare. Ege
verò largiri, eſt ſe, & alios lo
pletare. O diuinos contract
Dandò acquirere, mutuando
nerari, ac prodigendo cumu
re, nonne cæleſtis vſuræ ſpec
vocabuntur? Quid tandem b
norum prodeſſet copia, nî a
copiam facere ſciremus? Ha
re, nec ſcire dare, eſt neſcire
bere. Tantùm ſibi poſſidere,
nec ſibi, nec alijs diuitem eſſ
Sed ſibi ſimul, ac alijs habere,
uitiarum ſumma diuitia e
Quid duobus Cæli prodeſſet
minaribus, aureum aliud ben
centiæ theatrum, argenteam
liud fæcunditatis ſcenam eſſe,
vt ſplendētia ſplendida, ſui q
que

que nitoris diuitias toti Mundo vberrimè profunderent? Hæc iure quidem cunctos lucis radios in se merentur retinere, quia nullum pro se retinentes, omnes sideribus nobisque benignissimè impertiendo, venerationis augmentum sibi vindicant. E fulgenti horum crinito capite tuam mentem, Mortalis, illumina. Disces, quòd sicuti hæc CAESARIES tempore cæsa, Planetarum fauore, tondendo, augetur, sic opes opportunitatibus diminutæ multiplicantur. Disces, quòd si, illius sententiâ, Crinis fluxus opes designat, quò plures ad paupertatis caluitiem cooperiendam rescindes, in cincinnos eò

longiores tibi creſcent, ad diui-
num Amorem illaqueandum, &
ad tuos errores ſupremi Numi-
nis lumini occulendos. Nec di-
uerſos ab æterno Rectore ſortit-
eſt effectus Zenonis, ac Tyberi
II. in miſeros pietas; Illius qui-
dem annorum multiplicitate
iſtius abundanti theſaurorum in-
uentione. Beneficentiæ opes diſ-
ſipando colligantur. Dilatata
ad Mendicorum ſuccurſum ma-
nus reſerare, eſt vncinatas ad ex-
trahendos à Deo fauores tenere.
Hinc credendum cum Poeta,
quòd Pauperibus donare

Mercari exiguo nos facit ære Deum.

Tem-

Tempore diminuere, eſt augere.

VIII.

LVcrum Ditis Inops; nam prodigus ille miſellis
Quas dederit, ſolas ſemper habebit opes.

Opportunè, si non sanè.

IX.

Xenocrates.

Qui passim maledicunt omnibus, eos palam est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito, quibus obtrectant.

Con-

Consilijs supplet tempus.

D*Ecorum silentium corona est viri boni*. Humani linguam interpretem cordis, vt tempore animi affectus exprimeremus, à natura obtinuimus. At his temporibus nulla illius moderandæ tempora comperiuntur. Effrænati Mortalium animi effrænatas linguę habenas relinquunt. Illam præcordij velum, non imaginem, vt illius sententiâ fieri deberet, faciunt. Mendax omninò hominum turba

prauas occultare passiones ta
tùm curat. Cuncti vitijs inu
luuntur, cuncti obtegere in
gent; ij præsertim qui fulgura
tes Virtutum esse deberent Sol
Alius insatiabili torquetur aua
tiâ; alium intemperata exting
libido; alius iracundo dilacerat
furore; alium inexplebilis ene
gula; omnes particulari rodunt
tineâ;

Quemuis mediâ erue tur
Aut ob auaritiam, aut mis
ambitione laborat.

Præ cæteris verò se ipsum la
rans Liuor, sat dentes haud p
tens acuere, linguam enodat v
hementiùs. Verborum telis V
tutem humi proijcere se opi
tur

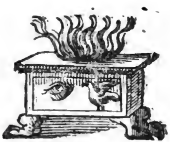
tur; at magis exaltat; tùm quia admirabili hæc ſpicula reijciens intrepiditate, fortiſſimum ſibi ipſi ancille eſſe poteſt patefacere; tùm quia inuidiosâ dum inſectatur mordacitate, illam cui inuideatur dignam declarat; Sic ipſius meritis mala afferre deſiderans, bona afferendo, ſibimet damnum infert notabile. Inde verò eſt, quòd (quoniam vitioſi quæ ſibi pernicioſiora inaduertenter libentiùs inſectantur) plerunq; inſanus, non opportunè, vt captatoriæ huius Aucupis VOLVCRES, vocem profundit, at omne extra tempus in alterius famam increpitat. Hinc tot veluti apes ſemper moroſo in alie-

nis auribus murmure Inuidi bombilant. Nulli parcunt, vbique noctuant. Ad importunos ſtrepitus per vicos, per domos, per plateas nos conuocant. Eorum furori nullibi non eſt locus. Dens Theoninus vbique infigitur. Liberè audiuntur, liberiùs loquuntur. Plurimi hodie ſunt Anaxarchi, qui incompoſitam efferunt loquacitatem, nulli Anacreontes, qui plectant. Audite me, Liuidi. Quoniam reprimere veſtram neſcitis importunitatem, *Opportunè, ſi non ſanè* tantum furorem ſaltem euomite. Fricantes duntaxat refricate. Sic verum fiet, quòd pro ratione ſe vlciſci iuſtitia eſt, non

ma-

maleuolentia. Alioquin si cum alijs intempestiuè, & de alijs immeritò maledixeritis, vobismet maledicetis; ac ita illud dictum confirmabitur, *Nemo læditur nisi à seipso*. Quandoquidem *Non est eiusdem & multa inopportunè, & sibi utilia semper dicere.*

Opportunè, si non sanè.

IX.

LIngua, loqui sapias. Humani es nuntia cordis.
Signum excordati, nî modereris, eris.

Ab

Ab externis interna.

X.

Catzius.

Quisque suo vitium, quod tegit, ore gerit.

For-

Forma dat esse rei.

EX *vultu, & oculis non potest celari conscientia.* Non minùs horum motus, ac illius signa pro veridicis animi habentur delatoribus. De Naturæ malignitate conqueri nemo non posset, si, quoniam homini ad fingendum tam facilem tribuit animum, varios quoque signorum characteres, quibus illius inclinationes legerentur, non tradidisset. Hinc est, quòd quantùm praua, tantùm prouida voluit,

luit, vt ex frontis rotunditate mentis fraus indicaretur, ex quadratura integritas; ex oculorum mediocritate ingenuitas, cauitate perfidia; ex ciliorum moderatione humilitas, longitudine arrogantia. Statuit vt proportionatum caput ingeniosum fieret, immodicum rude; os decens benedicum, ingens mordax; facies hilaris sincera, liuescens liuida. Valles, ac montes manuum curarum profunditatem, ac eleuationem demonstrant. Corporis næui paucos homines maculis carere ostendunt. Ipsarum quoque linearum in pedibus intercisio paruam cogitationum rectitudinem breui hoc vitæ in cursu

accu-

accusat. Hæc porrò, tanquam secundarum causarum effecta, in tantùm quid veri habent, in quantùm è prima omnium causa illæ dependent. Quare omninò verum non est Auctoris dictum, *Fronti* (externo .s.) *nulla fides*. Imò hæc campus est, in quo affectuum acies effulgurat. Boni pulcrum habent vexillum; mali turpe. Difficiles quidem qui cognoscantur sunt affectus. Aspectibus vndique ignoti in corporis sepulcro conduntur. Id tamen vultum habet pro lapide. Inscriptio, quæ in hoc inspicitur, illorum monstrat conditiones. Natura, quæ semper in bonum tendit, semper bonum operari se arbi-

arbitratur. Hinc quod facit noſcatur gaudet. Id agere ex ſe non poteſt, quòd loquaci caret expreſſione. Igitur per tacitam, mediantibus corporis ſignorum linguis. At quia hæ neque ſufficerent, inclinationem operibus dilucidat. Hinc eſt, quod ex electione artium, ſtudiorum, ac aliarum curarum animi deſideria argumentamur. Sapientes ideò Athenienſes, qui antequam ſuos Natos cuilibet exercitij generi applicarent, varia inſtrumenta illis exponentes, illorum inclinationes explorabant. Prouide igitur Vlyſſes! Vt Belligerum inter Lycomedis puellas detegeres, prudenter fæmineis ornatibus

enſem

ensem operuisti. Quinetiam nullus est corporis motus, qui animo non dirigatur; & hoc sanè modo illius intentiones enitescunt. Quamobrem religiosum hominem anathematica non indicat lingua, pium hypocrisis, humilem sui existimatio, beneuolum maledicentia. E contra verò frequentes eleemosynarij actus auaritiæ, mansueti iracundiæ, honesti impuritatis, viriles pusillanimitatis signa nunquam fuere. Tantæ veritatis argumentum sit sufficiens huius suauitas PEPONIS, interna cuius dulcedo, aut amarities ab externo visu, & olfactu tam benè dignoscitur. Quapropter creditu

di-

dignum est hoc fundamentu[r]
quòd prauitas animi, vel purita[s]
ex turpitudine signorum, v[el]
pulchritudine apparet. De ho[c]
nos satis monitos voluit Cæsa[r]
ad quem (vt Plutarchi verbis vta[r])
delatâ de Antonio, & Dolobella
calumniâ, quòd res innouarent
Non hos, inquit, pinguis, crinitos
que pertimesco; verùm pallenti[s]
magis, atque macilentos illos, Bru
tum videlicet, & Cassium. Scie
bat, quòd vbi illi crassi, & rubi-
cundi vultûs homines, coloris al-
teratione si quid proditorij in
animo concepissent, cogeban-
tur ostendere; hi cinereorum
visuum immutabilitate vllo pa-
cto detegi non poterant. Benè

cau-

cautus qui adagium inuênit, *Erubeſcit, ſalua res eſt*, quoniam

Vel tacito vultu ſcire futura licet.

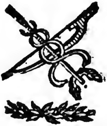
Ab

Ab externis interna.

X.

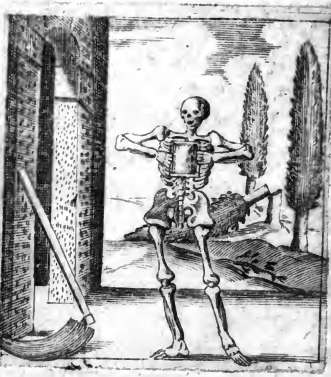
EST animi ſpeculum corpus, quod debile vitrum eſt.
Fit clarum hôc quidquid mens tenebroſa tegit.

Huic

Huic credas.

XI.

Beda.

Omnia in hoc Mundo incerta credenda sunt, Mors tantùm certa.

Vera

Vera vita mortis ſpeculatio.

OMnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

E Viuentium catalogo deleatur qui tãtùm viuere, vt viuat, meditatur. Morti naſcimur, morti viuimus, & ſolùm tandiu viuimus, quandiu illam conſideramus. Si veritatis lumine admirandas illius qualitates contemplaremur, ſic diligeretur, vt cor noſtri cordis, ac vnica Animæ anima viueret. Quid enim aliud ipſa eſt,

niſi

nisi Animę libertas? Et quid hac amabilius reperitur? Illius verò meditatio negligitur, quòd vera libertas ignoratur. Talis creditur ea, ad quam assiduis laboribus exsudatur, licèt re vera miseranda sit seruitus. Circum illam consumimur, ac omnes nostras cogitationes euoluimus. Si hoc SPECVLVM benè intueremur, nostram dignosceremus insaniam, & tantùm *Huic credendum* esse videremus. Non vmbra, at vera nostri status imago est, quam nobis illud repræsentat. Ostendit vitam vt vitrum fragilem, vt vmbram instabilem, ac ærumnarum plumbo, reflexûs ministro, grauosam. Quæ

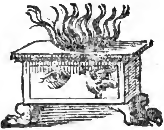
actu

actu amplectendi MORS te inuitat, ad vitam vocat, dum ad reflectendum in mortalis vitæ Speculo allicit. Sed quid in Speculo? Potiùs in conſpicillo dicatur, quo magis errores tui tibi clareſcant, quo longiùs tuam metam inſpicias, quo clariùs te puluerem diſcernas. Mirare, & ſic mirando non morieris. Si tali Vitro mentis lucem appropinquaueris, in cor tuum veræ cognitionis radij reuerberabunt. Videbis te lacrymis exoriri, quæ ſpeculorum deſeruiunt multiplicati; te in gelu conuertendum, quod cryſtalla efformat; imò ad recti ardorem te gelu eſſe; ac in pectore Mortis ſtare quid de te libuerit

disponere. In hoc igitur Crystallo crystallinum oculorum lumen fige, & purum veritatis inspicies Solem, dummodo terræ affectus non interponantur. Fac vt Canio edoctus philosopheris, si verè vis philosophari. Ille ex mortis meditatione Caium potuit confundere. Memento nouos Hyspaniæ Barbaros non tam dare operam regibus creandis, quàm chlamyde mortuorum ossibus picta inuoluendis. Dignum morem! Mors quidem *Vltima linea rerum est*, sed quæ prima pro obiecto habenda sit.

Istius præmeditatio finis, qui malum apparens est, principium veri omnis boni euadit.

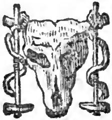
Huic

Huic credas.

XI.

Mortalis, Speculo hoc tantùm te cernere cures.
Quia sis verè oculos ponit id ante tuos.

Non semper vires.

XII.

Mænander.

Temeritas multis est causa malorum.

Nè

Nè quidquam temerè.

S*I vis timeri, time. Nulli facilius opprimuntur, quàm qui nil timent.* Insipientis cura est velle semper trepidari. Vt plurimum enim qui nullum vnquam timuit,

Non expectato vulnus ab hoste tulit.

Maximũ sit licèt robur, æternum nõ erit. Crescente ætate decrescit vigor. Qui se Aquilã modò iactabat, modò Columba euadet. Qui lędit nõ lædi metuens, si aliquando tutus, nunquã tamen securus viuat.

viuat. *Necesse est enim multos timeat quem multi timent*. Qui nunc horretur, nec horret, aliquando horrebit, nec horrebitur; *Superbia quippe fortitudo si pericula contemnit, & prouocat.*

In vento scribit lædens, in marmore læsus.

Tempore maturescit vindicta, & quæ maturior acerbior. *Tarditatem supplicij grauitate compensat* Qui nunc reptabāt bombices, tempore extollunt alas. *Habet & musca splenem. Inest & formicæ sua bilis*. Sit maxima licèt potentia, minimo actu subuertitur. Videmus grandiores turres paruissimis fulminibus disijci, imò quò altiores, eò faciliùs illis

illis ſubijci. Videmus imbecilli tineolâ fortiſsimas moles erodi; paruâ ſecuri ingentes quercus proſterni; puſillo coloſſos deijci lapillo, ac minuto naues impediri piſciculo. Accuratè igitur time, nam *Inimicum quamuis humilem metuere Sapientis eſt*; Paruus enim hoſtis vbique ſe incolumem celat, magnus verò magis oculis, & conſequenter magis inſidijs patet. Tam vtile tibi pingat in corde axioma hic mortuus BELLIGER, qui mox tumidus agonum timor, ac cohortum tremor incedebat, nunc viliorum ærucarum pabulum, ac minimarum auium ludibrium proſternitur. Timor ſecuritatis,

præſumptio periculorum dux ſemper fuit; nam plerunque qui ſibi fortiſſimus videtur in alium fortiorem incidit. Fabij Maximi rem Romanam extollet metus, Caij Flaminij ſubuertet præſidentia. Timendo aliquis victor euaſit, nemo temnendo.

Spes metum ſequitur.

Non

Non semper vires.

XII.

NE timeas, timuisse decet. Timor ille probandus,
Tempore qui incolumes nos facit esse suo.

Vt ducta ducit.

XIII.

Zonaras.

Vitam probum probus finis subsequitur prauam prauus.

Qua-

Qualis vita, finis ita.

V*Ita hominis peregrinatio super terram*. Sed plus ſuper mare, cùm calamitatum æquor ſit Mundus. Quantùm verò iudicij opus eſt Menti proretæ, vt hominis Nauim in illo dirigat! Quantumuis regatur, ſcopulorum non poteſt offendiculis non ſubijci. In tranquillitate ipſa à procellis timendum. Imò magis in placido; ad naufragia etenim adulationũ Zephyri, fictionum Euri, & pellacium

plauſuum murmur vehementiùs impellunt. Si hoc igitur in tacito, quid in frementi? Qui imbres, quæ procellæ, quæ tonitrua consilium Nauarcho non deſperabunt? Mille inſidiarum Scyllæ, malignitatum Cyclades, ac proditionum Cyaneæ in calamitatum pelago ſubmergent. Parùm proderunt Palinuris inflata forte lintea; præſumptionis ſomnus ſinet madefieri. Debile Orontibus erunt ſubſidium fortes antennæ; minima otioſitatis incuria maximæ erit cauſa fractionis. Non multùm ſe fidere poterunt bracchiorum remis Leandri; luxurioſi æquoris flagellatio ipſos flagellabit. Sed quid tot

inter

inter tam irati æquoris fremitus humana titubas cymbula? Monitoriæ Empyrei ſunt voces, ſi tui Rector earum dogmata perceperit. Cælum imitans color, ad Cælum tuam nauigationem tantùm dirigendam præmonet. Albeſcens ſpuma candidę ſolùm fidei fundamento illius oris allabi te poſſe edocet. Æſtuantes aquarum montes, qui vix elati præcipitant, per ambitionis moles ad illud tendi non debere indicant. Quæ enim machinæ ex fumo producuntur in fumum diſſoluuntur. Ab illis tuus diſcat Proreta, quòd ſi malorum mare ſulcatur, non niſi amaritudines guſtantur; quòd quæ amarę ſunt

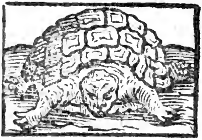
aquæ

aquæ amaras tantùm lacrymas ab oculis extrahunt. Diſcat, quòd tantùm lacrymarum pelagus ad verum euehit portum, & quòd ſoli ſudorum vniones dulcem laboribus coronam efformant. Vt tuus igitur Gubernator ſe ſatis edoctum ſibi indicet, pro clauo prudentiam moderetur, pro magnete conſilium regat, pro malo conſtantiam firmet; quæ tamen omnia ad rectæ conſcientiæ cynoſuram ſemper vertat. Alioquin ambo naufragium patiemini. Et ſi nautica pyxide vti illum pigeat, hanc RHEDAM (non NAVI minùs) humanæ ſymbolum vitæ inſpiciat. Nî Auriga hic vector cautè illam dirigat,

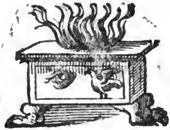
vel

vel in terra ſuos ſcopulos experietur. Hippodames Rhedam benè regat Myrtilus, ſuimet Nauim malè non regens, proprio naufragio æquoribus nomina non imponet.

Pij feliciter nauigant, impij miſerè naufragantur.

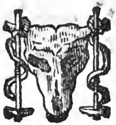
Vt

Vt ducta ducit.

XIII.

VT Rheda, vt Nauis mortalis vita vagatur.
Horreat hæc ſcopulos, horreat illa ſcrobes.

Non

Non quantum, ſed quale.

XIIII.

Petrarca.

Multa ſunt oneroſa diſcentibus, doctis pauca ſufficiunt.

Sub-

Subſtantiam non facit accidens.

CVm legere non poſsis quantùm habueris, ſat eſt habere quantùm legas. Librorum quantitas ſcrinia quidem, non animos exornat; imò illos confundit; eorum enim multiplicitas non paucos inſaniâ magis, quàm ſapientiâ repleuit. *Primum argumentum compoſitæ mentis eſt poſſe conſiſtere, & ſecum morari.* Id autem non poteſt qui tanta inimietate huc, & illuc cogitur

vagari; nã *Nusquam est qui vbiq; est*. Sicuti exquisita dapum sobrietas naturam absque ventriculi grauamine enutrit, ita Librorum parsimonia sine confusione ingenium erudit. Medicaminum vbertas infirmum perimit, raritas sanat. Robur exercitûs non in multitudine, sed in militum fortitudine consistit. Armata acies ad hostis expugnationem tendens, si multos ante habeat passus, facilè anceps decipitur, & bonum iter deserens, malum sequitur. Aliquo in conflictu armorum nocet copia, dum quæ capiantur resolui non permittit. In Librorum abundantia luxuriare, superbire, non ediscere est.

eſt. Sic qui à liberando, quòd vitijs nos ſoluat, liber dicitur, dum ambitioſos efficit, vitijs magis inficit. His exuberare, eſt maiorem blattis eſcam parare. Eſt & poſſeſſis, & poſſidenti damnum inferre. Illis quòd carent lectore; huic quòd abundanti abutitur lecturâ. Appoſitè hîc confabulatoris labem mihi ſubeundam non cenſeo, ſi ludicras duorum familiarium ſe inuicem deridentium facætias tibi, Lector, adduxero. Diues quidam, quantùm doctrinæ inops, tantùm Libris abundans, Doctorem vti doctrinæ prodigum, ſic Librorum indigum viſitando, Salue, inquit, mi, Doctor, ſine libris.

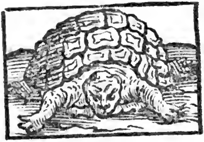
bris. Salem patienter hic tulit. Post verò aliquod tempus visitationem reddens, callidus alter in cubiculum introduxit libris plenum, quibus,non cui,Sapiens iocosè iam delusus, sagaciter dixit. Saluete Libri sine lectore. Et meritò; vera quippe scientia non in quantitate Librorum, sed in eorum,& in legentis qualitate consistit. Hic, qui SAPIENS est, benè agnoscit magnos inutilibus tantùm verbis plenos scrinijs esse relinquendos, paruos verò fructuosæ diuites doctrinæ semper præ manibus habendos, ac vt diuinorum reliquias ingeniorum venerabundè osculandos; πολλάκις αμίλει μέγα ἔργον ἄρεκτον.

Quan-

Quantuluſcunque adamas ingentes berillorum exiſtimatione vincit congeries; in ſua etenim pretioſa puritate maior eniteſcit. Exiguus ſæpè cophinus maximos continet theſauros. *Magna plerunque ingenia in paruo latent.* Præceptum hoc docuit Mantuanus, qui ex vnius tantùm Ennij ſtercore aurum didicit colligere. Ignorauit ille, qui diſertiſſimi Herodis Attici ignauiſsimus filius, ac indignus hæres, ex innumeris paterni ſcrinij voluminibus nec prima quidem percepit elementa. Ne ex Librorum numero vbiq; rapiaris, eripe, & augebis.

Satiùs eſt Virtute affluere, quàm Libris.

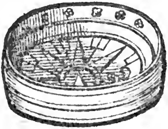
Non

Non quantum, ſed quale.

XIIII.

Q*Vale, at non quantum?* Confun-
dunt maxima. Paruus
Ingenia illuſtrat grandia ſæpè Liber.

Dum

Dum pura.

XV.

Speronius.

Omnem mulcet morositatem in Fœminis Pudicitia.

In

In claritate sanitas.

NVlla maior arbitrij infirmitas, quàm Vxor, audacter ait ille. Quod.n.morbi genus illius defectu non sufferțur? Affectuum vertigines, Superbiæ carbunculi, Zelotypiæ carcinomata Coniugatum plerunque excruciant. Ne dedecoris macula honoris pupillam infestet dum timetur, albugini subijcitur. Dum eius ornatui incumbendo vsque ad capillum bonis exuitur, alopeciâ ægrotatur; dum nimius ar-

dor in gelu tandem degenerans, medullas conglaciat, Spaſmus toleratur; Apoſtemate vexatur, dum priſtina illius rubra formoſitas, quæ dura fuerat, in ſenectutis ſaniem incidit. Icteriſi perturbatur, dum petulantia bilem prouocat. Phræneſi exagitatur, dum vanæ Amoris imagines repræſentantur. Omnia tandem vſque ad deſperatam perducunt anxietatem. Hæc, & his ſimilia, plùs irâ, quàm veritate percitus Orator quidam olim confabulauit (quem ex his aſſertis auctorem quoq; illius prouerbij fuiſſe iurarem, *Mare, Mulier, Ignis tria mala*) Matrimonium ſanè, vt opinor, non tanquam Dei inſtitu-
tum

tum conſiderans, ſed vt mundani grauitas iugi illud tale efficit. Præmiſſæ quidem ſuppoſito indignæ ægritudines ſaniores affligerent animos. Lethales tamen non ſunt, dummodo febricitans Honoris pulſus, VRINAE coniunctus impuritati, non vacillet. Moleſta quidem talibus morbis languenti valetudo eſt; At, ſi maxima, patienter toleranda, nî humor prædictus vitietur. Non alia vitæ præiudicant ſymptomata, quantumuis grauia, dum dilucida hæc excrementitia qualitas cordis indicet claritatem. In anguſto huius VITRI oceano dum procelloſa Laſciuiæ nubes decori naufra-

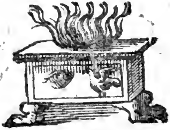
gium non minitetur, ſalubris portum felicitatis tenere credas. Libenter ex illius fragilitate fœminei ſexus inconſtantiam inſpicias, dum ex claritate vnici amoris quoque puritas innoteſcat. Innumerabiles quidem (fateor) curæ, tormenta, ac mortes eum experiri neceſſe foret, qui cum thalami Conſorte, quaſi cum ſorte (licèt potiùs cum omni malo) ſe victurum opinari vellet; at *Dum pura* omnem amaritudinem dulciſſimam efficere potis eſt. Pompeiam, cognitâ fœminæ impudicitiâ, repudiare cogatur Iulius Cæſar, infortunatiſſimus iudicetur. Zenobiæ (quamuis cæterum moleſtæ)

Ho-

Honestate perfruatur Odeinthus, felicissimus habeatur. Ita est, mi Lector. Dei fauore quid scribam scio.

Pudicitia omnis ærumnæ condimentum.

Dum pura.

XV.

FIt, sibi qui Sponsam capit, immedicabilis æger.
Est medicina potens qui benè sanus Honos.

Ex

Ex incommodis commoda.

XVI.

Mænander.

Cupido habendi aliena maximum malum.

Quod

Quod non tibi, nec alijs.

SAepè *vulpem fuit vestire, leporem deglubere.* Heu quò peruênit seculi impietas! Pro dignori habetur Politica alterius calamitates sibi facere felicitates; alienis lapsibus propria erigere ædificia; flentium miserorum aquis superbię ignes dira antiparistasi accendere; ac alienis suspirijs propriæ ambitionis fumo ventum inspirare. Vno verbo verum est viuere *alienâ viuere quadrâ.* Non pauci incedunt, qui

ex pallido infelicium tremore argenti candores accumulent, qui ex flaua mendicorum macie sui fuluos auri nitores extrahant, qui gementium lacrymas in gemmas sibi conuertant. Vbiq; *Magni pisces minutulos comedũt*. Verùm quid hæc tam parua collacrymor? Thesaurorum fodinæ inueniri nesciunt, nisi ipsæ pauperum venæ aperiantur. His diebus, imò impietatis noctibus, non homo homini Deus dicendus est. Meritò potiùs lupus. Illius carnibus vescendo propriam auget feritatem, sanguine inebriat sitim. Nec vllus ignis charitatis reperitur, quo sua crudelitas terreatur. O sacram Ciuium

fa-

famem; o facrilegam Nobilium fitim! Væ populis, fi barbara Macchiauelli dogmata, prædictis non imparia, Fidelium Principum mentes quoque penetraffent. Quæ auiditatis monftra enutrita non fuiffent, fi in illis tam rapacis Politicæ femina pullulaffent? Sibimet nedum fubditis, in finu ferpentem fouiffent. Iuxta illud Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων. Imò, cùm ad extrema teneantur, quippe qui in fummo exiftunt, ficuti diuina ope pietatis extremum tangunt, ita impietatis attigiffent. Iniuftitia innocentiam conculcaffet; Purpureæ chlamydes fanguine plùs quàm murice fulguraf-

ex pallido infelicium tremore argenti candores accumulent, qui ex flaua mendicorum macie sui fuluos auri nitores extrahant, qui gementium lacrymas in gemmas sibi conuertant. Vbiq; *Magni pisces minutulos comedũt*. Verùm quid hæc tam parua collacrymor? Thesaurorum fodinæ inueniri nesciunt, nisi ipsæ pauperum venæ aperiantur. His diebus, imò impietatis noctibus, non homo homini Deus dicendus est. Meritò potiùs lupus. Illius carnibus vescendo propriam auget feritatem, sanguine inebriat sitim. Nec vllus ignis charitatis reperitur, quo sua crudelitas terreatur. O sacram Ciuium

fa-

famem; o ſacrilegam Nobilium ſitim! Væ populis, ſi barbara Macchiauelli dogmata, prædictis non imparia, Fidelium Principum mentes quoque penetraſſent. Quæ auiditatis monſtra enutrita non fuiſſent, ſi in illis tam rapacis Politicæ ſemina pullulaſſent? Sibimet nedum ſubditis, in ſinu ſerpentem fouiſſent. Iuxta illud Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων. Imò, cùm ad extrema teneantur, quippe qui in ſummo exiſtunt, ſicuti diuina ope pietatis extremum tangunt, ita impietatis attigiſſent. Iniuſtitia innocentiam conculcaſſet; Purpureæ chlamydes ſanguine plùs quàm murice fulguraſ-

guraſſent; ac ipſi Throni magis tragœdiarum ſcenæ terruiſſent, quàm venerationis theatra effulſiſſent. O te igitur felicem Chriſtiani Orbis molem, quæ tot iuſtis Coronatorum Atlantium fulciris ceruicibus, qui non minùs intrepidè, quàm fortiter, proprijs etiam incommodis, tantum ſuſtinent pōdus, vt tu commodè eleueris. Sed io me feliciorem, non ſolùm quòd liberos natales obtinuerim in Patria, quæ *omnia bona omina* indicat, ſed quoque ſim ſortitus Magnorum Maximi Antiſtitis ſubiectionē, qui vt Redemptorem, cuius eſt Vicarius, imitetur, alijs cruces vt auferat, Cruces ferre exultat.

Tan-

Tantundem verò heu miseros Orientalis Monstri subditos, quod, huius BOVIS instar, alienis obdormiens felicitatibus, nunquam capitis Lunam gerentis extollit cornua, quin illius fulgoribus nobilium Soles eclipsim patiantur. Sed o beatam ætatem, si duntaxat Turcarum inter Reges, nec priuatos inter Christi Ciues (vti non in Potentibus) hi mores pariter versarentur! Istos quidem omnes iustos confiteor, sed nullum hodie Lycurgum discerno, qui non minùs rectus Princeps, quàm bonus Spartæ Ciuis, Pauperibus facultates æqualiter impertiatur. Plurimi quidem inter Infideles (absque

Cinici lucerna) possent reperiri, qui, tot Neronum instar, peiores Patriæ Ciues, quàm Imperantes, proprijs etiam iocis vectigalia exigentes, ac lugentium ruinis deliciantes, Ciuium commoda sibi accommodent. Optimè ergo Philosophi,

Corruptio vnius generatio alterius.

Ex

Ex incommodis commoda.

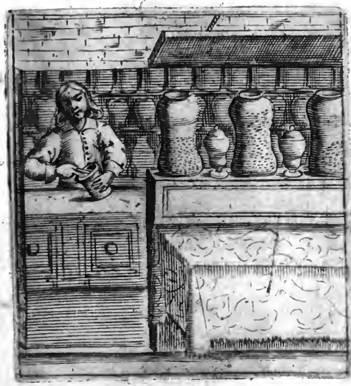
XVI.

ERrat, auet risum qui alieno carpere luctu.
Se grauat oppressos qui sine iure grauat.

Modicè, & tempore.

XVII.

Palingenius.

Immodici affectus animi quoq; gignere mor-
bos
Consuerunt . . . . .
Tristitia interdum nimia officit.

Sol-

Sollicitudo malum accelerat.

IN mundo nihil est certum. Rotat omnia casus.
. . . . In vndis
Mergitur hic, auidisque miser fit piscibus esca;
Ille cadit, præcepsque ruens perit, aut male languet
Perfractis membris; Alius niue, grandine, & imbri
Obruitur. Sua fata pati constringitur omnis.

Irreparabiles sunt calamitates, & tormenta. Ad hæc nascimur, ad hæc

hæc viuimus, ad hæc fortaſſe moriemur.

Νόσυς δ' ἀναγκαστὰς δειλάτυς φέρειν.

Vt remedia ſemper habeas, ſemper expecta. Cùm expectâris, illis facilè, ſi euenerint, medeberis.

Quid ſit futurum cras fuge quærere,

aufuge non parari. Medicinam verò priùs quàm corpus inficiatur, nè adhibeas. Vel ſi vti placuerit, ſaltem parcè vtere. *Sæpè optima eſt medicina non vti medicinâ*; Satiùs quidem eſt initijs, non expectationibus, morborum mederi. *Sua cuique rei tempeſtiuitas maximè vtilis eſt*. MITHRYDATICA tunc iuuant, cùm

Mo-

Modicè, *& tempore* iuuare debent. Si quis quotidianis, vt ventrem exoneret, impleatur Theriacis, quid proficient? Membra tabe concremabunt. Fractis ossibus apponantur, nec minuẽt, nec augebunt dolores. Opinione dictante angustias trepidamus, & statim solliciti ad mœrores confugimus. Quodque peius est, immodicos mœrores capessimus; & quod remedium credimus, mali irritamentum experimur. Quæ in dubio sunt fugimus, & plerunque trepidata non eueniunt. Quid autem hoc est nisi corpus prauis implere dispositionibus, quę cùm vel exiguum mali accesserit, maximum reddent?

dent? Cùm exigua febris ęgros occuparit, non ſtatim ad ſanguinem eliciendum prudens conuertitur Phyſicus. Primùm diætâ qualitatem, ac vigorem illius ponderat. Si feruor inſoleſcit, tunc venas reſcindit. *Nihil eſt in morbis magis periculoſum, quàm immatura medicina.* Sicuti antidotus, quæ veneni eſt particeps, corpus tantùm veneno infectum ſanat, ita ipſam ante venenum ſumere, eſt in veneni vſum conuertere. Quot ex hiſtorijs legimus, & quot noſtro tempore inſpeximus, qui vt ſaniùs viuerent, à ſuppoſitis tantùm morbis corpus purgare exoptantes, in intempeſtiuis medicaminibus

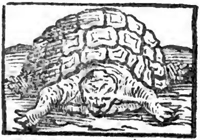
nibus mortem biberunt? Prudentiſſimus hinc Angelus Epiſcopus Aretinus, cui cùm Medici, aut pharmacis vtendum, aut pereundum dixiſſent, immiſſaque pocula ſubtus lectum diu celaſſet, tale illis tempus inopportunum forſan cognoſcens, ſuſcipere recuſauit. Manè porrò cùm Medici ægrum ferè liberum comperiſſent, idque ſuis tribuerent potionibus, tum ille quamuis non omninò corporis ſanus, mentis tamen prorſus compos, Magnas, inquit, enimuerò, & priùs incompertas mihi vires habere videntur, quę ſubtus lectum poſitæ ſanitati me reſtituêre?. Quid facturæ ſi eas potaſſem? Im-

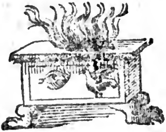
Immortalem me profectò reddidiſſent. Si illæ igitur ſumptæ fuiſſent, cùm ſine earum præſidio Prælatus ſanus euaſerit, naturam profectò ita alteraſſent, vt quod priùs corpus parua opprimebatur infirmitate, ſanitate periclitari potuiſſet. Prudentiſſimus pariter venerabilis Vercellarum Epiſcopus, & Comes, Io. Franciſcus Bonomius, ſacrum meorum Maiorum decus, qui tam medicinis aduerſabatur, vt non niſi S. Cardinalis Borromæi, qui eum in ſuam familiaritatem receperat, præcepto, grauiſsima in infirmitate ſalubribus catapotijs voluerit accommodari. Nec non ſapientiſsimus Pau-

ſanias,

ſanias, qui Medico cuidam ſibi dicenti, Senex euaſiſti; Propterea quòd te Medico non ſum vſus, reſpondit. Quare ſicuti extemporan.is vti medicaminibus naturam opprimere eſt, non leuare, ita inopportunis animum curis vrgere grauare eſt; non recreare.

Temporibus medicina valet.
Data tempore proſunt.

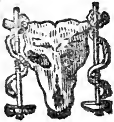

Modicè, & tempore.

XVII.

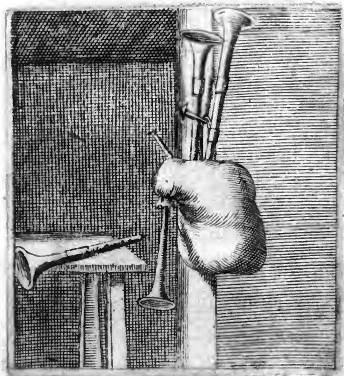
AEgrotos Medicina iuuat. Medicamina virus
Fient, nî fuerint tempore ſumpta ſuo.

Nî

Nî inflata.

XVIII.

Propertius.

. . . . *Agendum aliquid, si*
Vis esse aliquid.

Omnia otium vitiat.

SI quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus vlli,

nonne omnium mereatur iniurias Musicorum? Ex actu dignoscitur Virtus. Non satis Gladiatori ensis, nî tractetur; Ianitori clauis, nî rotetur; Naui proreta, nî laboret. Neque satis Sapienti calamus, nî ingenio moueatur. Habere, nec vti, carere est. Imò melior priuatio, quàm non vsus.

Hæc .n. reprehensioni, quòd re possessa non fruamur, nequaquam nos subijcit. Quod in arcis aurum conditur, census non multiplicans conteritur. Qui in scrinijs eroditur Liber, mentem non erudit. Cum blattis rixari coguntur Vestes, quæ capsis relinquuntur. Mercatorem reddunt inopem merces, nî fide augeantur. Quid bona voluntas, nî bonus effectus consequatur? Velle bonum facere, nec facere, est malum velle; rectum quippe est dignoscere, nec exequi. Quid hanc iuuat TIBIAM ingeniosi Artificis opus esse, nî adsit qui scitè inflet? Illius instar nostrum Ingenium, si honoris vento spi-

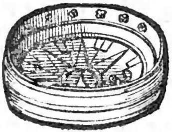
rante

rante non tumefiat, veræ ſonum gloriæ non emittit. *Virum indicat Magiſtratus. E' cantu dignoſcitur auis*. Haud ſufficit Cithara, ſi procul modulator. Principi, qui dulci tantùm adulatoriæ otioſitati aures accommodet, in ſui ſtatus concentu nil proderit benè temperata Conſiliariorum harmonia. In tantùm claris exornamur qualitatibus, in quantùm illarum actionibus tales clareſcimus; ac in tantùm illarum praxi eniteſcimus, in quantùm earum effectus nos tales indicāt. Καθαπερ ὑπὸ μανδραγόρου καθεύδειν, eſt quâ nõ caremus potẽtiâ, velle carere. Quæ in actu exercito non ponitur Virtus, prętermiſſo quòd

ignota ſit, pro cadauere fœtido ſignatur, & olet vitium magis, quàm virtutem. Nec aliud eſſe poteſt, ſi ſepulta eſt. Balſamo imbutum terrâ cooperiatur corpus, vt cætera cadauera pro putrido habebitur. Vnde hoc? Celatus illius odor ad olfactum non perueniet. Monumentum aperiatur, priùs incognitam ſpirabit fragrantiam. Huiuſce Inſtrumenti foramina magiſtra percurrat manus, abſconditam effundet vocem. Demum pro certo habeas otij puluerem cuncta carpere. Vis, Poteſtas, ac Ingenium quid erunt, ni ſui dederint argumenta? Quænam Achillis Haſtæ fuiſſet vis, ſi inutilis iacuiſ-

cuiſſet? Quæ paruo Macedonum Sceptro Poteſtas, nî Alexander auxiſſet? Quæ Archytæ Ingenio ſubtilitas, nî ſe volatibus ſuſtuliſſet? Rectè igitur non diſtanti à Vate ſenſu concludam,

Eſſe tuum nihil eſt, niſi te eſſe hunc nouerit alter.

Nî inflata.

XVIII.

INgenium cessans rubigo compa-
rat Ensi.
Hinc librat in dominum vulnera so-
la suum.

Dif-

Difficilius retinere, quàm consequi.

XIX.

Euphorion.

Haud facilè cumulus aceruatur etiam longo tempore;
Vno verò die facilè dissipabitur.

Quà

Quà non aufugit capias.

N*On minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.*

Aurũ, Sapientiorum ſcopulus, ac naufragus humanæ ambitionis portus, in ſua velocitate, qua è poſsidentis manibus elabitur, Mugil eſt. In hoc Mundi Oceano Natura permiſit, vt Rhaia tantùm, ac Paſtinaca tardiſſimi Piſces, Senum imagines, in ventre poſſent occultare. Quamobrem quò rariores ex his reperiuntur, eò rariùs in ærarijs illud diu

reti-

retinetur. Inter metalla eſt ponderoſius, vt ſedulam hominis leuitatem derideat, qui cùm omnium animalium ſit infirmiſſimum, metallorum grauiſſimo poſſe multùm ſuccumbere inſipienter ſibi ſuadet. Eius grauitas, quæ ex ſui natura ſemper deorſum tendit, cum alta Diuitum ſuperbia per longum tempus non poteſt commorari. Quare *Damnoſum eſt opibus affluere, ſi deſit ars retinendi*. Hæc porrò difficillima eſt, quæ exerceatur, cùm illæ omnium inuidiam, & ſic inſidias in ſe concitent. Non abſque Naturę myſterio Aurum ſepultum naſcitur. Quodammodo ſe celat, ne proditorum

inſi-

insidijs prodeat. Nec sine consilio id peragit, cùm omnium scelerum nocens se noscat. Vt tale, semper pallescit. Quòd assiduis Innocentiæ querelis reatûs accusetur, absconditum oritur, viuit, ac sepelitur. Verùm si ab alijs solùm insidiæ illi struerentur, non tanti ponderis esset difficultas. Periculosè quidē seruatur quod multi desiderant; sed industriam præstat auaritia. Quare si illud, Hesperiorum instar fructuum placet, custodiæ profectò Serpentes inuenirentur. In hoc negotium est, quòd Aurum ipsum (quod cùm purius, dolosius) suum contra onus vt fugæ à semetipso leue reddatur operam

impendit. Quod mille, ac mille ſuper corda tyrannidem exercet, quamuis in terræ carceribus natum, vnius poteſtati ſubditum ſe fieri per magnum ætatis non patitur. Deliciæ ipſæ, quas nobis videtur miniſtrare vt illo meliùs perfruamur, ipſi miniſtræ ſunt vt ſe liberet expeditiùs. Aureis poculis, veſtibus, ac catenis, illaqueat, impedit, inebriat, ne fugiens ſobrijs obſeruetur, inuolutis ſiſtatur, ac vinctis detineatur. Teretis figuram ſumit, vt faciliùs ad fugam ſe rotet; Schidiæ, vt inter digitos commodè dilabatur. Ne detegatur, obcæcat; vt ſopiat, tinnit. Tandem, ne diu inter ferrearum compedes

des arcarum claudatur, ferro ipſo (o facinus!) per poſſidentis venas ſibi viam aperit ſanguinolentam. Quid plura? Viſne, Homo, facilis illius fugacitatis firmius argumentum? Aurum PHASIANVS eſt. Hic exquiſitior inter volatiles, illud pretioſius inter metalla. Si per caput æquitatis prehenderis, tutè dabitur retinere. Si per fraudis Caudam, tantùm delicti poſſeſſor remanebis. Iuſtis repleat arcas diuitijs IIII. Angliæ Rex Odoardus, ſe & gazas ſuas diu ſeruabit. Nefandam auri congeriem extruat Crœſus, auri iacturâ vitam amittet. Fuluæ laminæ fulgores fulgura ſunt. Nondum apparuere,

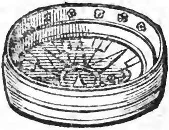
& di-

& dispereunt. Hinc

Tueri parta difficilius, quàm adquirere.

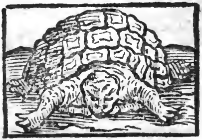
Dis-

Difficilius retinere, quàm consequi.

XIX.

FLuxibile vt nobis monstraret Iupiter Aurum,
Dum se aurum fecit, se quoque fecit aquam.

Acta

Acta genus monſtrant.

XX.

Palingenius.

. . . . Qui malus aluo
Exierit, rarò poterit iuſtuſque, bonuſque
Eſſe, licèt doceat ſanctos Academia mores.

Mali

Mali Corui malum ouum.

D*Ifficile ſemper fuit occultare ingenitum morem*. Ita eſt. Nemo contradicat. Experientiâ edoctus queror. Adeò tamen rationis non ſum expers, vt tali peſte infectorum neſciam quoquo modo miſereri. Non poſſunt indigni, vel nolentes, aliter agere. Gemitum columbæ neſcit coruus emittere; Nec bubo aquilæ volatus extollere.

. . . . *De rana rana creatur,*

Et

Et ſimiles partus ſordidus Ales habet.

Quid faciant cum ſpontè ſuæ indulgent naturæ conſideres. Iudicio caret qui velit naturam inre qualibet mutare.

. . . . *Expellas furcâ, tamen vſque recurret.*

Inter cineres, ac carbones quantumuis celetur ignis, ſemper amburet. Congeletur omninò aqua, non poteſt non humefactare. Tritum eſt *Lupum mutare pilum, non mentem.* Vt abiecti flagitia deponerent, nec ſufficeret eorum buſtis Nobilium capita commodare. Licèt nihil turpis in his eſſet, prauæ qualitates in illis permanerent. Nimis hæ-

ret

ret in intimis eorũ medullis malum. Si totus ſanguis eliceretur, vix ſufficeret, dum alter ſpiritus non imponeretur. Lac, quod fędis Genitorum moribus obnigratum fuit, è corporibus quæ enutrijt de difficili candorem poterit transfundere. Sed quid ſi mala acceſſerit indoles? Mecum mane parumper, Lector, nec profecto à mea declinabis ſententia. Rationem vis noſcere, cur plebeio ſemper viles ſint mores? In promptu eſt. Iam nôſti nullam cauſam poſſe effectum ſui diſſimilem per ſe producere. Igitur ſanguis infectus puros mores nequit parere. Secundùm naturam bonos ex bo-

nis faciliùs creari putant. *E' squilla non nascitur rosa*. Alioquin contraria ex contrarijs gigni oporteret fateri. Quid inde obstupescis, si quotidie tam diri inter homines inueniuntur, qui fidem benefactoribus frãgunt; qui suarum proditionum pretia petere, ac suscipere non erubescunnt; qui rarissimè, & apparenter solùm (quod peius) templa excolunt; qui fraudibus, ac aliorum ruinis viuunt; qui sibi degentes, ne alijs sua detegant crimina, cunctorum irritant contumelias Posterorum? Et tamen aliqui adeò simplices reperiuntur, qui tanquam nostri seculi Diogenes illos venerentur? Partim verò excusa-

cuſabiles hi ſunt, nam cùm ipſi Virtutem ſequantur, eos tanquam Sapientes colunt. Fallimini incauti. Toto erratis Cælo. Virtus, & Vitium non coëunt. *Nec vllum excelſi ingenij Hominem turpia delectant* Nam quæ veræ ſunt Virtutes ab aliarum ſui ſimilium ſocietate nunquam ſegregantur. Vnâ (ſi qua eſt) corruptâ, omnes vitiantur. O quantùm veniâ dignos vos cenſeo! Ecquis his retibus non implicaretur? Alij quoque, vobis non inferiores, in laqueos inciderunt, qui talibus decepti apparentijs, proditione tandem detecta, ſibimet laudabiliter ingemuere. Sed vnde in iſtis talis pœnitentię ori-

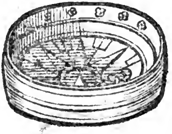
go emanauit? Solùm hinc, quòd Improbis huic SPHINGI similibus crediderunt. Huic, quæ turpiter nata, turpiter viuit; nuda orta, vestiri nil curat; holoserico induta; succidam appetit endromidẽ; in spurcitijs credit pinguescere; ac cùm mãsuescere fingit, sæuiùs mordet. Huic, quæ sicuti maligno suæ naturæ iã noto defectu in maiori maiestatis gradu suam detegit turpitudinem, ita illi in fidelioribus honoris tractibus suam accusant proditionem. Id verò prouenit, quòd, illius sententiâ,

Quem semel est imbuta recens
seruabit odorem
Testa diu.

Non

Non duo tantùm nunc tibi adducam exempla, at iſtam veritatem integra teſtabitur Reſpublica. Ad Popelli manus Syracuſius perueniat Senatus, innumerę audientur querimonię, infinita enumerabuntur flagitia; quandoquidem ſcaturigo fœtens ſemper ſuam ſeruat originem, nec odoras poteſt vndas emittere.

Semper in antiquum ſordida corda ruunt.

Acta genus monſtrant.

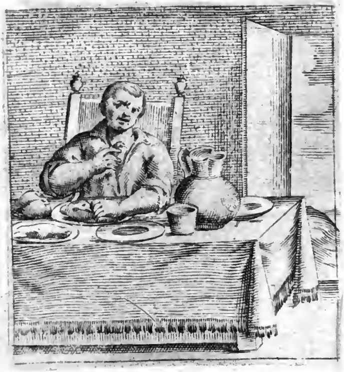
XX.

„NAturam frænare potes, ſed vincere nunquam.
Turpe notant ſemper turpia facta genus.

Nè nimia.

XXI.

Lucretius.

Diuitiæ grandes homini sunt viuere parcè.

Im-

Immoderata nocent.

ARs *magna est satiari*, non quòd res ita se habeat, sed quia abusus talem reddit, Moralium exclamauit Magister. Benè dignoscitur quòd *Sapienti facilis victus*, at humanæ cupidinis defectu haud cognosci permittitur. Auaritiæ libido, quæ in suis passionibus modo caret, animam ipsam plerunque in errorem inducit, obiecta exteriora, quæ merè bona non sunt, pro bonis insinuando. Inde illa, quę

in ſua ſupernaturali qualitate infinitè eſt appetibilis, in vitæ curſu, quaſi recens Atalanta, auri malo capta, bonum exiſtimans, ſummè illud deſiderat, & ſe perdit. Verùm quia hoc pomum non modò non ſaturat, ſed famem quoq; magis nutrit, væ illi, qui ad famelicam cupiditatis menſam epulando, talem comedens cibum, ieiunat. Qui ad illam tendit, ad famem augẽdam properat. Poteſt quidem Auarus Auri dapibus veſci, at nunquam ſaturari. Imò quò plus ſatur, magis famelicus. Multiplicabilis hæc eſca, Titij inſtar iecoris, decreſcendo creſcit. Obteſtemini vos, quorum Deus

ſcri-

ſcrinium eſt, rapaces noſtri ſeculi Vultures; vos inquam, qui deſperatæ Pauperum egeſtati exta abripitis, qui Viduarum, ac Pupillorum ſanguinem ſugitis, qui nunquam languentium Debitorum domos circuitis, quin ruinam, ac mortem præominemini. Quid creditis? Aliorum carnibus pingueſcere? Has auertite cogitationes. Poteſtis quidem alienarum ſubſtantiarum eſſe PARASITI, ſed ſimul vobis macreſcere neceſſe erit. Quinetiam quò magis opum dapibus cupidinis ventrem onerabitis, faciliùs dirũpemini; exitum enim quærit repletio. In Auro crapulari eſt & animæ, & corporis ſa-

nitati præiudicium afferre. Non enim poteſt talis cibus, qui totus terreus eſt, ac, quòd ſepultus oriatur, Cœlo contumax, ad ſalutem diutiùs præſeruare. Ille ſi non vermibus corrumpitur, homines ſaltem, qui vermes ſunt corrumpit. Idcircò quia grauis, graues illius morbi. Tale ferculum tantam in ſe habet potentiam, vt, vel omninò ſiccum, inebriet. Hinc Vatis veniâ exclamare nè interdicatur;

. . . . . *Quæ non deliria cogis*
Auri ſacra fames?

Per te infirmi, quas inſaniæ vires non exercuerunt Tyranni? Non deſunt hiſtorijs Caligulæ, ac Domitiani, qui cùm inexplebilia

Da-

Danaidum essent dolia, vt propriæ ægritudini medicinalia præberent pocula, Subditorum ora venenis aspersere; imminentia bella supposuerunt; fallas rebelliones finxere; ac vel à mortuis tributa abstulerunt, vt in alienis luxuriarentur ieiunijs. Itaque in hoc negotio nihil lautius sobrietate; nanque *Natura paucis contenta. Si superfluis illius satietatem velis vrgere, aut iniucundum quod infuderis fiet, aut noxium.* De hoc satis clarum præbet exemplum auri allucinatione obcęcata obrutæ Tarpeiæ auiditas. Felix è contra Scipio (Maiorem intelligo) qui diuitias è Reipublicæ administratione resultan-

tes contemnens, talibus insidijs non subijcietur. *Quare si ad manum est quod satis est, & ad superuacua sudatur, ad damnosa semper laboratur.* Τὸ δὲ φύσει κράτιστον ἅπαν. *Qui ad naturam viuit, nunquam pauper; qui ad vota, nunquam diues est.*

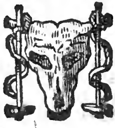
Nè

Nè nimia.

XXI.

AVrificans epulas peris (heu!) Myda. Qui nimis optat
Cogitur aurata sæpè perire fame.

Quò

Quò plùs, minùs.

XXII.

Bocchius.

Arcana quærens curiosus perit.

Præ.

Præquirere vitare non eſt.

Fatis agimur, cedite fatis.
Non ſollicitæ poſſunt curæ
Mutare rati fœdera fuſi.
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex alto.

Sapientis non eſt præuidere in ijs, quæ non aliter euenire nata ſunt. Temerarij eſt velle ſine alis ſubuolare. Ceratas curarum pennas velle nimis in altum tol-

tollere, eſt ad timorum pœnas ſe erigere. Vitreo mortalitatis oculo velle æternitatis abyſſos perluſtrare, irritare fulmina, non euitare eſt. Inuiſibile eſt arcanum hominis, qui paruus eſt Mundus, vide an Cæli. *Mentem celarunt Mortalibus Immortales*. Quæ in nobis, parùm ad nos pertinent; quæ ſupra nos, nihil ad nos. Quæ in homine à Deo infunditur cognitio, datur ne per ſuæ fragilitatis limum obrepens cadat, non vt ad aëra ſe extollat. Quantùm amens timidorum eſt ſpeculatio! Stellæ, quarum lucem in obſcuro vitæ itinere ſequi debemus, ſunt mentis lumina, non poli ſidera. In-

finita

finita Cœli rotunditas nostros fines in suis motibus præcognoscere non permittit. I nunc ASTROLOGE, & te circum ORBEM Geometricum euolue, vt Orbis ætherei effugias pericula. En quod magis vitabas magis inuenisti. Nunc

. . . . *Quid tibi prodest*
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse Polum morituro?

Ah miser! Quid tua te nunc iuuat frustranea sedulitas? Οὐκ ζώει δ᾽ ἢ μᾶσσον ὄλβος ὀπιζομένων. Velocitas fulminis consilium capere non concedit. Dum minatur, ferit. Astra, quæ vno aspectum mutant momento, non

tan-

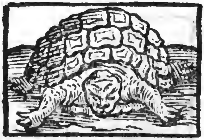
tantum temporis ſinunt, vt eorum triſtes, aut benignos influxus præuideamus, vel vitemus. Firmanda eſt mens in Euchariſtico Orbe, Cœleſtis Sphærâ Archimedis, non voluenda circum fragiles terreſtrium Artificum Moles. Vera Theologia, non falſa Aſtrologia à fulminibus tutatur. Impotens fulcimen in fulminantes Cœli ruinas eſt circinus. Rectam ſolùm conſcientiam verum propugnaculum exiſtima. Experti ſunt Simeon Myſiæ inferioris Princeps, ac Petrus Rex Caſtellæ, caſtella in aëre illos extruere, qui aëreis Aſtronomorum prædictionibus fidem præſtant, dum ijſdem oppreſſi

preſſi bellorum molibus periere, quibus quò plus ipſi ſuas glorias ædificare crediderunt, minùs ſtabiles inuenerunt. Fruſtraneum eſt præuidere quòd vitari non poteſt.

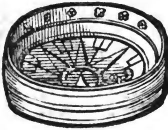
Crux eſt, ſi metuas vincere quod nequeas.

Vis ex Poëtarum nugis ſeriam veritatem decerpere? Audi

Deniq; nil ſapere vlteriùs, quàm opus eſt, ſapere vnum eſt.

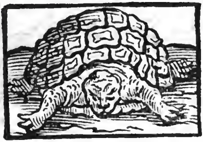
Quò

Quò plùs, minùs.

XXII.

Stris nè credas. Bona mens bo-
na ſidera voluit.
Stellarum errores lubricus error ha-
bet.

Com-

Comprime, & noſces.

XXIII.

Plutarchus.

Sal, & menſa probant amicum.

Si

Si quid ſucci.

N*Vllius rei tam difficilis, quàm humanarum paſsionum coniectura, exiſtimatioq; eſt.* Cogita hinc quàm inſipiens ſit qui verum Amicum ab externis tantùm qualitatibus dignoſcere ſibi ſuadet. Animus noſter Tertulliani inſtar pauonis, *Multicolor, diſcolor, ac verſicolor, nunquam ipſe, ſemper alius, & ſi ſemper ipſe, quandò alius,* in eodem ſtatu nunquam permanet. Hodie quis Amicus iudicatur, qui

Adu-

Adulator cognoſcetur. Stultum eſt credere mortali lumine cor cretâ inuolutum poſſe intueri. Vix ſatis eſſet Socratis feneſtrella, ſi oculi etiam Lyncei ad inſpiciendum ſuccurrerent. Verę Amicitiæ argumentum nec longa perpetuæ beneuolentiæ annorum ſeries eſſe poteſt. Imò quò longior, dubioſior. Tempore enim amoris ignis in gelu conuertitur. Et quæuis paruula indignationis nubes ipſum extinguit. An proficuus ſit ſodalis optas experiri? Sui auxilij calorem pete. Si calefaciet, ex durabili quercu erit flamma; ſin minùs, ex leui palea. Non abs re

Exitus acta probat, dixit ille.

Sed

Sed heu nimis tenaciter tyrannidem hac ætate exercet Intereſſe. Amicitia marito viduatur merito, vbi illud beneficiorum obliuioni deſponſatur. Illius machinæ cognationes, ac ſtatus, nedum amicitias proſternunt. Id tantùm noſtris diebus vnicus ſcandali eſt ſilex. Verùm omittamus, nam percuſſus plures odij, quàm amoris ſcintillas emittit. Clarum quidem eſt humanarum mentium inſtabilitatem ex natura dependere, iuxta Iuriſprudẽtum axioma *Mens hominis ambulatoria vſq; ad mortẽ*. Illa porrò, ſi non cogit, ad malum tamen plùs, quàm ad bonum inclinat. Quare ſi calidum

temperamentum nimis in petitionibus feruendo plùs irritat, quàm captet, & si frigidum potiùs tepefacit, quàm calefaciat; tanquam defectus naturales excusandi forent, nec in Amico subueniendo promptitudinem deberent diminuere. Cuncti eòdem componimur luto. Solùm vel maius, vel minus aut calidum, aut frigidum in modis nõ distinguit. Hæ porrò qualitates, quæ, cùm veniant ex alto, in nobis sunt præter nos, contumacem in Amicitijs hominem non deberent homini reddere, nec beneuolentiæ actûs impedire. Semper viri fuit honorifici φιλοῦντα ἀντιφιλεῖν. Hinc cùm egesta-

tis

tis infirmitas Amici MALVM MEDICVM perſtringere cogitur, ſuccus emittendus, non retinendus. Ita agendum, vt ille non mentiatur, qui dixit,

Nec quiſquam eſt melior Medicus, quàm fidus Amicus.

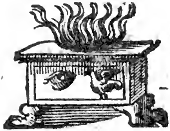
Nulla Amico pulcrior poſſeſsio. Si poſt plurium annorum culturam ſuo tempore fructûs non pariet, aut pro tellure tantùm ingratitudinis fęcunda habebitur, aut fictionis talpam in illa ſepultam meliores radices eroſiſſe iure credetur. *Cui ſunt Amici eſſe ſibi theſauros putet.* Iſtorum aurum poſtulationum ictibus exponendum. Si dulcem reddet ſonum, aurum erit; ſi aſperum,

orichalcum. E' mille exemplis vnum ambas comprobet veritates. Pompeius Ptolemæo ad se confugienti, vt Rex coronetur, auxilium præstet, quale sincerius veræ Amicitiæ aurum esse debeat ostendet. Eundem ad se refugientem iubeat interfici Ptolemæus, proditionis ferro immixtum demonstrabit. Vt vera verè probetur Amicitia,

In rem venias oportet.

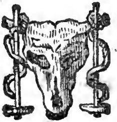
Com-

Comprime, & nosces.

XXIII.

MAlleus est petere. Hoc, quem gemmam credis, Amicum
Percute; sic vitrum à vero adamante patet.

Talenta, non Thalia.

XXIIII.

Adrianus VI. Pont.

Desine pro numeris nummos sperare Poëta.

Au-

Aurum vera Chelys.

AVrea nunc verè sunt secula. Plurimus auro Vênit honos.

Heu quantùm me hac tempestate genitum deploro! Quantùm, inquam, memet hac ætate degentem odi, qua auri fulgores Virtutis lumen, vnà cum obtenebratis Hominum mentibus, allucinantur! Quinimò aſpiciens hodie imperantes Auri pallores, illo magis expalleſco. Ecquis præ timore non expalleſcat, cùm,

tam nefando duce, insidias, fraudes, mortes (& si quid peius reperitur) victrices palmas extollere intueatur? Interiere felicia illorum temporum monumenta, quibus Aurum Virtuti pretium effundebatur. Nunc Auro Virtus seruire cogitur. Captiua pro scamno superbienti Auaritiæ subijcitur. Nihil est, quòd nunc exclamet Sulmonensis,

Ipse licèt venias Musis comitatus, Homere,
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras,

nam si ad Magnatum ostia pulsauerit Homerus, non erit eundum foras, nam nec ibit intùs. Sed peius luge. Acerrima fame tor-

torqueatur Statius, vix cui Carmen integrum panis frusto vendat reperiet. O ætatem execrandam! Auri æstimatione Virtuti pretium adimis. Veram meriti substantiam in substantiarum multiplicitate consistere autumas. Neque hoc contenta, Virtutis fruitione, quæ inseparabilis substantia est, accidentalium substantiarum possessionem potiorem esse defendis. Blasphemiam audi, sed heu nimis veram! Virtus hodie in Auro consistit, non in Lauro. Quid nunc Vatibus prodest, quòd Poëtarum Siren cecinerit,

Est Deus in nobis, sunt & commercia Cœli,

ſi auaro hoc tempore

. . . *Diuina, humanaq; pulcris*
Diuitijs parent?

Aureæ tyrannidis impietatem! Sapientiam conculcant diuitiæ; Gloriam AVARVS premit. Qui opulentus, non qui ſapiens eſt, pro ſapiente habetur. Scribas hoc in pectore, mi Lector. Et ſi quis amor erga Litteras tuus te ad Flaccos, ac Marones nominandos quandoque inuitauerit, Crœſorum, Craſſorumq; agnominibus memento appellare. Si aliter feceris, in te totius Orbis iram concitaueris. Non amplius Dux viuit Pelleus, qui Thebarum victor ſolius Pindari penatibus parci velit. Inter effrænatas

qui-

quidem Neronum mollities primùm Senecæ venas aperire laus est. Fallere, mi Cordubensis. Incautè, hodierni respectu seculi, illud celebre dictum ab ore decidit.

Nunquam potest non esse Virtuti locus;

Mecum potiùs illius miserias sic defle;

Nusquam potest nunc esse Virtuti locus.

nunc, qua ætate

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio.

Talenta, non Thalia.

XXIIII.

AVree Phæbe procul. Quod pandis crinibus aurum,
Quiſque videre poteſt, tangere nemo poteſt.

Rés

Res humana bifrons.

XXV.

Seneca.

. . . . *Dolor, ac Voluptas inuicem cedunt.*

Vbi

Vbi mel, ibi fel.

NIhil est ab omni
Parte beatum.

Non aliâ, vt opinor, percitus causâ omnipotens ille Archimedes, cuius nutu inter rectos diuinæ architecturæ terminos totum limitatur, materiarum diuersitate, mundanâ scilicet corruptibili, cęlesti verò, quòd (communiori sententiâ) ab hac nostratium differat, incorruptibili, Vniuersum construxit, nisi vt Mortalibus

bus innoteſceret, quòd *Res humana bifrons* ſuas vbique patitur inuerſiones. Duorum ſuper firmitatem cardinum fundauit, vt oſtenderet, quòd ſi noſtræ obſtinationis in peccando eſt profunditas, diuinæ Pietatis in remittendo ſe extollit ſublimitas. Duobus magnis Luminaribus illuſtrauit, vt noctu, diuq; hæc nobis ſplendeſceret veritas, lucem ſine tenebris non reperiri. Elementa quattuor in duas diſtribuit ſpecies, quarum altera oneroſa, altera ſine pondere libraretur; vt nullam grauitatem leuitate carere indicaret. Binam tempora in claſſim diſpoſuit, quarum vnam glacialem ſeminibus,

aliam ardentem messibus destinauit, vt Iuuentutis calorum subsecutrices senectutis niues, ac omnis spei suos metus comites manifestaret. Demum, vt breuibus vtar, maximum suæ dextræ opus, marem, ac fœminam, illum perfectionem, hanc naturæ defectum creauit, vt *Rem humanam bifrontem* esse vndequaque patefaceret. Hinc Homo in ipsa absoluta arbitrij libertate tyrannicis suis passionibus sponte seruus viuit. In bipartita anni determinatione millies nascitur, ac moritur. In seiuncta temporum dimensione frigora, & sudores tolerat. In bina elementorum segregatione illis generari,

ri, & corrumpi se agnoscit. In duobus Luminaribus voluptatis diem, & doloris noctem nanciscitur. In duobus probat Polis profunditatem quasi per consensum altitudini opponi. Ac in gemina materia totum componente partis diuinæ, atque humanæ sibi à Deo traditæ discernit distinctionem. Imò idem in Materiarum contrarietate experitur, quòd si ab Anima, quæ æterna est, ductus, ad sublimiora se tentat extollere, à Corpore, quod fragilitatis fundamentum est, ad inferiora tractus, impeditur. In opposita Cardinum duplicitate, quòd si ad ardua se sublimat, ad ima ruere periclitatur.

In Cęleſtium Lampadum gemi-
natione alternatim ſuos ortus,at-
que occaſus quotidie ſuſtinen-
tium, quòd

Prima quæ vitam dedit hora,
carpſit.

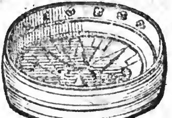
Experitur in diuerſa Elemento-
rum congerie,quòd ſi ex duobus
conſtantiam, ex aliis mobilita-
tem recipit. In differenti tempo-
rum ordine, quòd ſi Iuuentus
genas floribus pingit,tempus ru-
gis obturpat. In binis Anni ſe-
meſtribus, quòd totum huius
euolantis vitæ eſſe inter duo-
rum extremorum terminos clau-
ditur. Experitur tandem in ge-
mino Sexu diſcrepanti, quòd ſi
ſano ditatur arbitrio, infirmâ do-

tatur

tatur potentiâ. Quare hunc Labyrinthum, si non in Creta, saltem supra miseram hominis cretam volubilis mei calami ambagibus formatum potest Mundus percurrere, & ex tot duplicitatibus, & ex hoc bicipiti THOREVMATE intelliget, quòd *Omnia abeunt in nascendi, pereundiq; gyrum*; quòd *Res humana bifrons*. Et si satis hoc nondum edidicit documentum, vltimam apprehendat lectionem è primis omnium Parentibus, cordis sanguine lacrymabilem. Nati illi ad vitam inter delicias terrestris Paradisi, iidemque nacti mortem inter rigores inclementioris Cęli. Disce

Gaudia habent luctum, gaudia luctus habet.

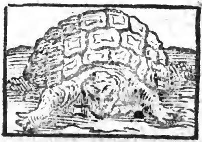
Res

Res humana bifrons.

XXV.

IAne biceps, Mundi varians falla-cis imago es.
Occiput inde malum, ſinciput inde bonum.

Aut

Aut caue, aut ſiſte.

XXVI.

Heſiodus.

Qui inconſideratè loquitur ſentiet mala.

Non intrandum, ſi norma deeſt.

E*St aliqua Sapientiæ pars ſilentio ſtultitiam tegere.* Non negandum cenſerem Naturæ prouidentiam inter dentium valla linguam clauſiſſe, ne nimis licentiosè effugeret. Præuidit optimè, quòd humido in loco illam poſuiſſe erat ad lubricitatem expoſuiſſe. Eius fluxibilitas nimiùm periculoſa viſa eſt. Agnouit illius acumen facilè ſibi iter ad exeundum aperire. Sciuit eam

quodammodo fulminis instar effectam ad ruendum præpetem esse. His cognitis, quasi se corrigens, dentium obstacula anteposuit. Nec quidem, vt retineretur, nisi ossium fortitudo debebat opponi; adeò enim furiosa est, vt vix quoque illis impediatur, quin transcurrat. Si Natura igitur ipsa, quæ semper ad perfectionem tendit, visa est, vt ita dicam, se corrigere, se quoque corrigant Insipientes ij, qui imperfectionibus abundantes, os nesciũt aperire, quin propriam aperiant ignauiam. Et si tamen benè loqui ignorant, id facere illis sit tacere. *Incautæ linguæ vectigal calamitas.* Illa, si facilè volat,

volat, loquentem faciliùs violat. *Tacendo insipiens pro sapiente haberi potest*; loquendo insipientem se monstrat. Maior tamen appendix interponitur generali ipsa hac regula non minùs obseruabilis. Plures vnicuique sunt linguæ. Interdum quæ in ore est, est minor. Minima supercilij eleuatio, vel suppressio quandoque magis locuta est, quàm centum ora. Loquitur caput suo motu, & sæpè eum à quo mouetur capite carere indicat. Loquitur oculus, & inoculatum loquentem plerunque accusat. Loquitur cubitus, dum parùm torquetur, & torti torquentem iudicij frequenter culpat. Loquitur

K manus,

manus, & inter digitorum ſpatia, ſe claudendo, ac recludendo, multa elabi confirmat. Pes loquitur, & pro gloriæ veſtigijs crebrò ignominiæ imprimit veſtigia. Cunctis ergo pro obſeruatò habeatur in quolibet iſtorum idiomate æqualiter ſuam linguam moderari, nam

Quod ſemel emiſſum, euolat irreuocabile verbum.

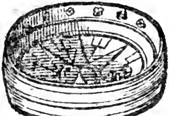
Id omninò per praxim intellexiſtis vos, Sereniſſimi Adriæ Harpocrates, admirabile quorum ſilentium inter cęteras, quibus effulgetis, Virtutes ſpectabilibus, pro octauo Orbis miraculo cunctis terrarum gentibus excolitur. Vos, Regalia quorum Senatûs Con-

Consulta plùs occultantur, quò pluribus statuuntur. Vos, quorum linguarum continentia virginem Sceptri incolumitatem seruauit. Vos tandem, quorum quisque Libertatem Regni è linguarum captiuitate recognoscit. Prosperet ergo tantundem diuina vos bonitas, quantùm ipse, cum Vniuerso, in omnibus, & in hoc præcipuè veneror. Vos toti Mundo pro exemplis proponam, Fidelissimi Optimates, qui id etiam quod vobismet ipsis, nedum vestris obnoxium est coniunctis (vt Rempublicam vnusquisq; vestrum conseruet, & augeat) extra pectus non emittentes, ostenditis Linguam rubro

colore MISSILEM esse IGNEM, qui si inaduertenter accendatur, accensori non modò derisionem, sed damnosam quoq; affert perditionem, & edocetis quòd

Nobile lingua bonum si fari in tempore nouit;
Nobile lingua malum si fari in tempore nescit.

Μεγάλη παίδευσις ἐν ἀνθρώποισι σιωπή.

Aut

Aut caue, aut siste.

XXVI.

VT sapiens habeare, sile. Doctrina silere est.
Quisque loqui potis est, non benè quisq; loqui.

Non omnibus æqua.

XXVII.

Xenophanes.

Non omnia omnibus æqua feliciter succedunt.

Fors

Fors ſemper forſan.

F*Raus ſublimi regnat in Aula*, admonens ait ille. *Fraus ingenti regnat in ALEA*, admonitus dicam ipſe. Nec minimo quidem aſſe Aleatorium, ac Aula differunt. Non minùs in hoc, quàm illo in loco, tanquam idolum colitur Fortuna. Illic leuitatibus chartarum; hîc cogitationum vanitatibus ipſam vnuſquiſq; ad ſua trahere nititur deſideria. Hîc libertatis compedum vota, illic auiditatis ma-

nicarum tabellæ appenduntur. Illic patrimonia prodiguntur; hîc arbitrij facultates perduntur. Illic pictæ imagines, hîc ficti aſpectus decipiunt. Anceps in Aula omnis potentia; dubia in Ludo omnis pecunia. In hoc, quos voças, numeri non reſpondent; in illa, quibus aſpiras, dignitates effugiunt. Vtrobique vbi velis nolunt, vbi nolis volũt. Hîc creſcendo, vel decreſcendo chartæ; illic vel augendo, vel minuendo exiſtimationis creſcit, & decreſcit poteſtas. Hîc punctus aut ditat, aut pauperat; illic in puncto vel felicitatur, vel infelicitatur. Hîc Rex aut eleuat, aut premit; illic Rex aut perimit, aut

ſub-

ſubleuat. Hîc frons, vel humerus Principis; illic Sortis Reginæ cæſaries, aut caluities beat, vel torquet. Tandem vbiq; te vertas, vbiq; paritas. In Ludo fumus fit cupido; in Aula fumus eſt ſpes. Illic emitur, hîc venditur. Illic fletum ciet; hîc riſum claudit. Illic ludicris belli Enſibus auri oneri pugnatur; hîc adulatorijs pacis ſecuribus honoris auræ decertatur. Illic donec fictitia tractantur numiſmata in pretio habentur; hîc donec Principi inſeruiunt Aulici, tanquam imagines coluntur. Poſt ludum, illa vt falſa negliguntur, ac omnium pedibus conteruntur; Poſt ſeruitium, hi vt fallaces conte-

mnuntur, ac cunctorum iniurijs conculcantur. Hinc, & illinc pari ſemitâ ad Sortem omnes tendunt; ſed *Non omnibus æqua*. Hinc piratam videmus, quòd benè nauigatoriam ſuæ mordacitatis chartam iactauerit, Alexandri gratiæ victorem euadere. Illinc ſub Rhamiro Hiſpaniarum Rege, eâdem causâ, plures Magnates vitæ iacturam facere. Quamobrem mihi licitum faciam dicere,

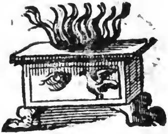
Obſcuris luces illuſtribus Alea noctes
Mutat, & alternas gaudet habere vices;

non multùm à ſententia diſtando illius Vatis, qui cecinit,

Clara

Clara tenebrosis, illustribus Aula tenebras
Mutat, & alternas gaudet habere vices.

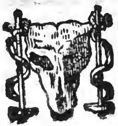

Non omnibus æqua.

XXVII.

ALea, quæ imos ſummis, ſummos æquat & imis,
Aula eſt. A' fauſta vel tibi ſorte time.

In

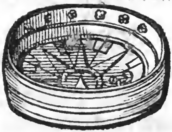
Nusquam meliora.

I*Ncidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim.*
Infelix omninò mortalitas! Vndique te volue, vndique miseriæ. Malam euita, peiorem inuenies. A fronte prçcipitium, à tergo lupi. *Cum circumspexeris omnia, nullas videbis angustias inanes.* Calamitas lex naturæ est, non rigor. Humanam vitam lacrymarum esse vallem iam satis nôsti. Dextrorsum illam suspiriorum obtegunt montes, sinistror-

ſum circundant fletûs maria. Si obſcura vnius diei hora nos conturbat, tota nox tenebroſa ſubexcruciat. Si incerta quietis valetudo nobis animum recreat, mille curarum febres infirmant. Si breui voluptatis autumno perfruimur, longa ęrumnarum hyeme affligimur. Campus bellicus ſimul, ac frumentarius eſt Mundus. In illo victrices palmæ ſanguine irrigantur; in hoc flebiles meſſes ſudore fęcundantur. Ecquid mali mentis oculis ſubijcitur, quod peioris imaginem non repræſentet? Pueriles vagitus viriles cient calamitates. Inſcij ſingultus mortalium ſuſpiriorum ſunt præludia. Corporis

com-

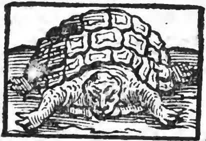
compoſitio ex contrariorum putredine conglutinata nos tineis pabula deſtinat. Quid plura? Quod nobis bonum videtur, non tantùm bonum non eſt, imò malum, & (quod peius) mali peius. Dapes, quæ quò lautiores, eò faciliùs infirmitatibus nos enutriunt, cadauera ſunt; cædium ſimulacra præmonſtrant. Sericæ veſtes, quæ noſtram detegunt ſuperbiam, pondere nos grauant; vermium repudia ſunt. Effrænatæ Senſus voluptates, quę paulatim nos ſtillant, lectis plerunque affixos frænant; ſenſum inſenſibiliter adimunt. Luctibus ſuccedanei luctus: Muta horum te doceat PISCICVLORVM

In peius.

XXVIII.

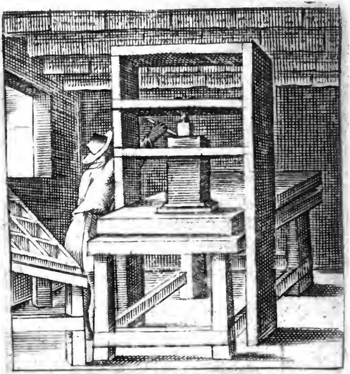
IN peius si cuncta ruunt, quid prospera curas?
Solùm abit in melius qui meliora timet.

Ob-

Obtenebrat, & clarificat.

XXIX.

Taurellus.

Arduum non est per Typos gloriam imprimere, sed gloriam mereri.

Di-

Diuersæ causæ diuersus effectus.

P*Rudentiâ omnia maturanda sunt consilia*; Quæ etenim minùs maturantur, damno magis exacerbantur. Ea præsertim, quæ irretractabilia. Fallaces mortalium præsumptiones! Vt terminabilis tandem æternitatis dies obtineatur, incertæ Typorum nocti occurrere incautum semper fuit. O quantùm ignorant Homines gloriæ cupidi quid illa sit, aut quemadmodum peten-

verò alicuius nominis fulgore enitebant, heu nimis plerunque obtenebrat. Ex abecedarijs ſcriniolis ſua opera extraxiſſe bonam veterem famam in illis ſepelijſſe multis fuit. Ex Typographico marmore, tanquam ex ſilice, æternitatis ſcintillæ nonnullis eruperunt; alij verò illius maculis proprios errores ſignarunt. Planities tabellarum, in quibus digeſta litterarum cohors ordinatur, ad gloriæ metam properanti ſua quoque obijcit offendicula. Non omnes Pennæ in cubilibus prelorum quietem Scriptoribus ſternunt. Cùm igitur nihil periculoſius, quàm in lucem exire, inter exiguas mediocris exiſti

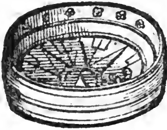
ma-

mationis tenebras meliùs talpam viuere, quàm famæ Solem moriendo experiri. Quot fuerunt, ſunt, & erunt, quibus obſtrepens Vtriculorum comploſio futuros plauſus præſagiuit? Quot verò, qui illorum duntaxat rumorum encomia obtinuere? Quid eſſe tot nigredines credis Typographias vndique obturpantes? Pleriſque nominis exequijs funebres ſunt apparatus; alijs verò propriarum Virtutum candoribus, quò magis eluceſcant, ſunt contraria. Ex Torculis faciliùs pœnitudinis lacrymæ, quàm gloriæ ſucci exprimuntur. Solam proferat Eclogam Mantuanus, qui priùs pro Virgilio non agnoſcebatur,

Ma-

Magnæ spes altera Romæ, de se veridicè dici sentiet. Aliquid in promptu habeat Męuius, qui alicuius opinione pro docto exaltabatur, ridiculum Virgiliomastigis agnomen merebitur. Typus itaque Lydius Auctorum est lapis. Per illum, quis pro argento habebatur, & plumbum dignoscitur; ac quis pro plumbo negligebatur, & argentum euadit. Qui igitur oricalchum est, licèt alieno conceptui aurum videatur, experientiæ se non exponat, & certus sit, quòd

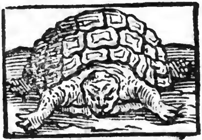
Opinio esse non mutat. Nec minus per eum potest quis tenebrosus euadere, quàm illustris.

Obtenebrat, & clarificat.

XXIX.

TIngit, & illustrat Typus. Albam pagina, fumus
Nigram Operi famam non semel esse notat.

Tem-

Interdum ſeria nugæ.

M*Iſce ſtultitiam conſilijs breuem.*

Nimia Imperantis maieſtas exiſtimationi ſemper damnoſa extitit. In hoc liceat mihi ab illo diſcrepare. *Non continuus, ſed rarus aſpectus minùs verendos magnos homines facit.* Canobus, & Crater ſidera quæ rarò apparent, ac ſi non eſſent negliguntur. Fratres verò Lædæi, quorum quiſque per ſemeſtre effulget, non ſolùm meo huic *Nauarcho*, ſed toti etiam terræ ma-

riq; venerabiles enitescunt. Hinc verum fit, quòd tantùm inter Magnatum terminos ab alieno seiunctus commercio viuens Princeps reuerentiam sibi à populis debitam periclitatur amittere. Qui enim ignotus viuit, etiamsi quandoq; in publicum prodeat, quòd ignotus sit, non magni æstimatur. Præterea non parùm de se, suisq; videtur dubitare, qui cum illis negotia in otia quandoq; non permutat. Duros Soliorum lapillos semper terere pedem lassat. Thronorum holosericum si incessanter prematur, suis, licèt sericis, acubus pungit. Continua Stratorum mollities durescit, & spinas parit,
nisi

nisi curarum dumis quandoque expurgetur. Spiritûs interdum relaxationibus leuarę, est ad sublimiores volatus eleuare. Perpetuæ oppressionis noster non indiget animus. Satis corporis opprimitur carceribus. Videmus frequenter ab illo exitum sibi augurari. Maior contentio, quæ particularem infestet naturam, est melancholia. Hæc porrò ex nimietate curarum solùm producitur. Sanguini, vt viuus conseruetur, necessarius est motus; Principi, vt incolumis sistat, de Solijs ad delicias moueri necesse est. *Nascitur ex assiduitate laborum animorum hæbetatio quædam, & languor*, quorum illa stupi-

dum, hic infirmum hominem reddit ad ea, quibus promptior deberet esse, & alacrior. Qui magnum fert pondus, vt labori diutiùs vigeat, se interdum recreare, ac ne sub illo spirare periclitetur, respirare oportet.

. . . . . *Vires instillat, alitque*
Tempestiua Quies.

Cor, & pulsus Politici corporis est Princeps. Illud suis fruitur pausis, iste suas habet diastoles. Quantùm igitur prosit animum si nũquam remissum, interdum saltem solutum habere testentur Septriferis hęc BACCHANALIA. Principes, qui interdum sublimiores inter curas

Εἰλαπινάζουσι πίνουσί τε αἴθοπα οἶνον, non

non semper reprehensiones merentur.

Insipiens esto cùm tempus postulat, aut res.
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.

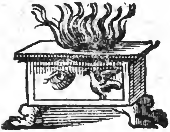
Sol ipse, qui in sui regiminis æternus rotatur gyro; maiori indefatigatione interdum quoque eclipsis personam gerit. Sole igitur ipso clarius est, quòd *Tempore* leues muscarum venationes Regnantes non dedecent, dummodo tamen grauiorum curarum sola sint intermedia. Nec non absoluendus est Rex Galliarum Carolus VI, si personâ vultum sibi tegere se delectarit; dum hac ex re illi detegatur hæc veritas,

 Quod

Quod caret alterna requie durabile non est.

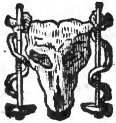
Tem-

Tempore insanire sapere est.

XXX.

NOn animum assiduis intende laboribus. Arcus,
In partes, semper qui iaculatur, abit.

Si captus capio.

XXXI.

Gruterus.

Nullas metuit insidias Virtus.

In

In ferro eſt libera Virtus.

Virtute nos victores viuere, non ambitione, neque perfidiâ, inquit Plautus. Quid igitur agis Liuor? Putaſne te extollendo, Virtutem iniurijs opprimere? Lacerare dentibus? Aſtutijs decipere? Quæ te cępit dementia? Cùm ſit immota, lapidem verberas. Hoc circum noli diu enucleare. Temeraria eſt cura. Illa ſi fraudibus caret, prudentiâ abundat; ſi ore non carpit, calamis ferit; ſi verbis non lædit, fa-

ctis vlciſcitur. Quare de illius victoria nulla ſpes remanet. Sed oh quoque vtinam Virtutis Sol aliquo modo eclipſi, vt nequit, poſſet ſubijci! Paruum licèt, aliquod tamen felicitatis lumen mundo ſupereſſet. E portentoſa illius obtenebratione tui partim exterminij influxum præſagiret. At quoniam fallax eſt cupido, ab incępto deſiſtas. Et ſi tuæ malignitatis defectus id te exequi non patitur, propter amorem erga te tuum ſaltem deſiſte. Nimis potens eſt hoſtis. Licèt te innumeræ ſequantur phalanges, pauci illam milites, vnus ex ſuis magis præſtat, quàm mille ex tuis. Verùm eſto quod

ex ſe eſt impoſſibile. Euadis victor; Quid inde? Nonne es Liuor? Igitur es paſſio, quæ ſolùm opprimendæ Virtutis ſpe paſceris. Non ergo talis ſpes te poteſt enutrire, niſi ſe exiſtenti Virtute enutriat. Igitur in quantùm eſſe habet Virtus, in tantùm & ipſe. I nunc, tantam quære victoriam, o Strenue. Inimicam deſtrue. Admirabilis mehercle eris victor. Temet vinces, quod paucis datur. Hæc tua Virtutis opprimendæ cupiditas expreſſa ergo eſt ſtultitia. Proprium contemnit periculum; ſana eſſe non poteſt. Quapropter aliò curas conuerte. In illam fruſtraneum omnem laborem iam argumentare.

Cæditur, & surgit vincens per vulnera Virtus.

Si vinciatur, fortior. E' ferro constantiam refert. Est LEO. Rigores exasperant, non mulcent. Meliùs ligatur precium laqueis, quàm compedum vinculis. Et si quandoq; his stringi patitur, id consultò efficit. Vult inter Catenarum strepitus magis suarum gloriæ virium resonent, dum vel capta capientem capit. Quantumuis, Liuor, sis VVLPES callida, parùm proderit. Si huic Leoni, quòd sit vinctus, insultare liberè ausus fueris, solo *ex vngue Leonem* experieris. Insidias quidem illi potes meditari, vt libertatem amittat, sed quia neque

Si

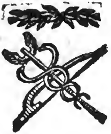
Si fractus illabatur Orbis,
Impauidum ferient ruinæ,
nihil proficies. Imò illi pœnas machinando in te sæuiorem concitabis. Sic præter conſcientiæ morſus, tibimet damna extrues. Inſidiarum catenis captiuum mortis faciat Tydeum Menalippi inuidia, aliena captiuitas ſibi nequaquam fiet libertas. Nihil huic proderit Vulpem eſſe, nam ille, inſtar Leonis, illius caput vorando, vel victus vincet. Liuor ergo tibi conſule, tua enim aduerſaria
Ipſa feras, homineſque domat, non horret inermis.

Si captus capio.

XXXI.

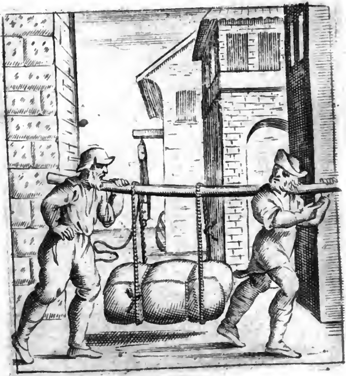
NOn trepidat duras Virtus immota catenas.
Vincla sibi torques; hisque ligata ligat.

Gra-

Grauia ex modo leuia.

XXXII.

Seneca.

Facilè supplicium perpeti se supplicio liberare est.

Vi-

Victrix malorum patientia.

DVrum, sed leuius fit patientiâ
Quidquid corrigere est nefas.

Prudentiæ argumentum est in qualibet re patientiæ pondus sufferre, cùm nihil onerosum sit, in quo hominis constantia magis non elucescat. Pericula superare intrepidi, effugere Sapientis, sagaciter verò tolerare, intrepidi simul, ac sapientis est. In curarum ponderibus nemo fortio-

rém

rem ſupponit humerum quàm Prudentia. Pertinacitas in ferendo opprimit, modus in ſufferendo ſubleuat. Ratio creſcens leuat grauia, decreſcens grauat leuia. Negotiorum ruina prouenit, quòd omnes vel principium, vel finem tantùm, medij modum nemo conſiderat. Infirmus prout libenter recipit, dulcem reddit medicinarum amaritudinem. Prout manu bilanx regitur, grauiora, & leuiora reddit numiſmata. Princeps qui benè ponderatis conſilijs ſuccumbat, ſibi leuius regni pondus efficiet. Sceptri quamuis pacifici onus neſcienti gladium regere graue eſt. Sed qui in hoc tractando

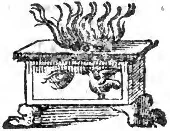
mo-

modum habet, hunc & illud leue ſibi reddit. Fortem eſſe damnoſum homini fieret, nî ſagacitas robori coniuncta illi damno repararet. Niſi iſti BAIVLI induſtriè ſibi pondus agilitarent, ſub illo facilè diſperirent. Scire ferre eſt ſcire ſufferre. Si Matrimonium malè toleret coniugatus, triſtitias, ac miſerias; ſi benè, diuitias, ac delicias ab illo recipiet. Si Religioſus in Obedientiæ ſtimulum recalcitret, diſperditur apoſtata; ſi rectè ſeruiat, parendo imperat. Scuticam derideat Diſcipulus, tantùm riſibilitas illum à brutis diſtinguet; honoret, Virtute honorandum ſe reddet. Patientia Lydius lapis eſt,

est, qui animi probat virilitatem. Anima nostra, quæ, vt diuina, ex se impassibilis est, tunc magis in sua relucet diuinitate, cùm ad passibilitatem se flectens ad impossibile accõmodatur. Domesticas Vxoris iniurias pati ediscat Socrates, blanditias sibi illas reddet. Benè toleret Obediẽtiam Iulianus, Religiosę laurus glorię coronam sentiet; malè, opprobriosæ fulmina contumeliæ experietur. Platonis ferulam non ægrè ferat Stagirita, Discipulum supra Magistrum dari ostendet. Sic satis Poetæ veritas innotescit,

. . . . *Leue fit, quod bene fertur, onus.*

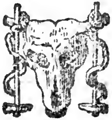
Gra-

Grauia ex modo leuia.

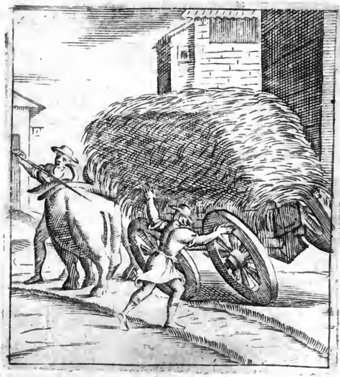
XXXII.

QVod benè fers, leue fit. Non ſtabit machina Mundi,
Nî bene ſit geminis æquilibrata Polis.

Medium tene.

XXXIII.

Horatius.

. . . . . . Frustra vitium vitaueris illud,
Si te alio prauum detorseris.

Qui

Qui se detorquet, torquebitur.

I*Nter vtrumque tene. Medio tutissimus ibis.*

Quisquis es, Homo, qui legis, hoc semper reminiscere. Omne extremum vitiosum. Qui proprium interesse magis, quàm conscientiam consuluerit, hâc semitâ nunquam incedet. Iuuenem calor ad sinistram voluptatum, vel ad dextram rigorum impellat, ab vtraque secedat; Extremũ quippe nullum durabile.

Nec nimis ſperet Pauper, nec deſpéret; vtrumque enim, cùm affectûs impetu producatur, ad maiores perducit ruinas. Priuatus Reipublicæ decreta nec nimis curet, nec nimis negligat. Obediat, ſic à tramite non aberrabit. Sit prodigus, aut tenax diues, ab vno damnoſam vtilitatem, ab alio famelicam referet famam. Liberalitatis viam perambulet, de neutro reprehendetur. Nimis inſulsè, aut nimis ſcrupulosè componat Scriptor, vel non legetur, vel deridebitur. Elaborato ſolùm vtatur ſtylo, hæc famæ vulnera non patietur. Benignitatem, aut rigorem excedat Princeps, nî rectæ clemen-

tiæ

tiæ medium obſeruet, aut inobſeruatus viuet, aut inuiſus. *Vnicuique conditioni mediocritas optima*. Regibus præſertim, quibus illud ſæpè arridet dictum, *Quà libet* (non quà licet) *Reges eant*. Callibus, quos illi perambulant, propriæ non deſunt foſſulæ. Ecquis plùs illis cautellæ indiget medio? Nec in priuatis quidem congreſſibus publicis priuantur calumnijs. Si parùm riſui os aperiunt, aut grauitatem ſuſtinent; mille ora ipſorum deriſioni recluduntur, cunctis graues fiunt. Si è Regijs tempore exeunt opportuno, aut celati imperant; in mille importunitatum incidunt miſerias, Cœlum cla-

moribus resonat. Tandem si merentibus vel non modicè, vel parùm donant; in vtroq; immodicè ab immerentibus damnantur. O miseros Principes, quibus vel medium tenere vix reprehensionibus est immune! Si vestrorum operationum gressibus illud pro scopo semper est præfigendum, quid reliquis hominum, qui à vestrorum pedum ductu reguntur? Quid Aulicis, qui aut adulantur, aut lacerant? Quid Mercatoribus, qui inter mensurarum terminos à termino, prout suaserit vtilitas, aberrant? Quid Gemmarijs, qui christalla pro gẽmis (si id faciũt) interdum vendendo, gemitus su-

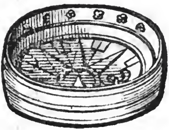
sci-

ſcitant? Quid Numularijs, qui vſurariè nummos alterando, Numina ſibi aſſiduè irritant? Quid cæteris Artificum generibus, quorum alij fraudolenter bilances librando, ſibimet fraudes librant? alij modios diminuendo, culpas ſibi augent? alij merces falſificando, verū alijs damnum, & ſibi ignominiam afferunt? omnes denique, huius BVBVLCI inſtar, deſiderij Currum ad Auaritiæ latus vertentes, à medio æquitatis declinant? Hi tamen plerunque Mundum edocent, quòd medium negligere, eſt præcipitia diligere. In quacunque re qui vult tutò incedere, rectam viam Iuſtitiæ, & Verita-

tis ibit, non obliquam fraudis. Nec vulgaria in ipsis Magnatibus probant exempla, quòd contempto medio in Thronis sedere, illorum latera tantùm premedo, est lapsus sibi perquirere, vbi è contrà in medio sistere, est sibi in ipsa morte gloriam stabilire. Militaris Medium iustitiæ (pro vt patitur Militia) Magnus teneat Alexander, iniusto in veneno mortem bibet immortalem. Obliquum impietatis tramitem maior calcet Alius, venenatis poculis aliorum morti paratis portentosè sibi, ac Nepotibus mortem parabit. Ergo

Quisquis medium defugit iter
Stabili nunquam tramite currit.

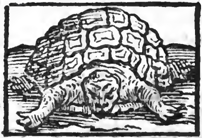
Me-

Medium tene.

XXXIII.

INiuſtum, Iuſtumque inter ſtat terminus Æqui.
It benè qui hoc ſumit; qui illud, in ima ruit.

Intus ab oppoſito.

P*Ietatis fictio non pietas eſt, ſed geminatæ impietatis veritas*. O execrandam hypocriſim, o maledictos Hypocritas! Ante aras in Deum peccare, vt Homo vos excolat; flagitiorum teſtem, vt flagitia tegatis, qui vos iudicaturus, inuocare; vt alij cruces ferant, cruces facere; vt Mundum fallatis, Cœlum deridere; ſcelerum inſtrumentum, ne alij vos noſcant, qui totum noſcit, Deum facere; o fallaces fictæ Re-

ligionis prę ſumptiones! Qui publicè Pſeudoſãctos facitis Theognidem vos increpãtem audite.

Εὐερδῶν εὖ πράττε. Τί κ' ἄγγελον ἄλλον ἰαλλεις?

Quid agitis miſeri? Odit vos Mundus, quòd pios credat; odit vos Deus, quòd impios ſciat; atque ita vtrique odioſi, in neutro vobis præſidium eſt. Nonne Diabolicam noſcitis Theologiam prouidentiæ titulo auaritiam tegere; conſtantiæ nomine importunitatem velare; tædium feruorem appellare; impurum amorem puram charitatem vociferare; ac ipſam Hypocriſim Sanctimoniam nuncupare? Veſtra, Nefandi, impietas maiorem declarat

rat diuinæ Clementiæ pietatem, quæ otiosa teneat fulmina. Sed profectò in vestris pęnis suprema otiatur æquitas, quòd fulminum supplicijs vestra non cedat conscientia, *Nihil enim est miserius, quàm animus hominis conscius*. Fictam Istorum MENDICITATEM æquatis, qui ipsas paupertatis pœnas in proprium lucrum sibi conuertunt. Sed quid lucrum extenuatam cogi vitam degere, plagas sibi facere, membra extorquere, vno verbo, Zopyri talento, incommoda sibi commoda mercari? Quid, inquam, lucri esse potest, vbi Anima detrimentum patiatur? Inspicite, amentes, Valentinia-

num,

Specioſa foris.

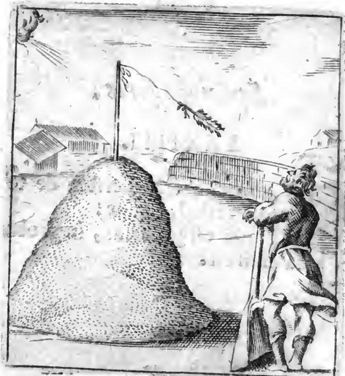
XXXIIII.

QVàm benè tranſuerſum de te ſonat illud, Egene!
„ Si qua mihi eſt probitas, improba vita mihi eſt.

Ver-

Verti ad meliora Virtus.

XXXV.

Cicero.

Cuiusuis est hominis errare, nullius, nisi insipientis, perseuerare in errore.

Ce-

Cedendum tempori.

N*On eſt turpe cùm re mutare conſilium*. Diuina quidem res eſt immutabilitas. At ſoli conuenit Deo, quia in ſua perfectione perfectiſſimus in melius tendere non poteſt, niſi in ſe ipſum, qui omnium bonorum eſt melius. Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστὶ μόνον θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν. Sed Mortalis, qui tot imperfectionibus repletur, ſi ad diuinitatem, prout ſua permittit imbecillitas, optet accedere, in melius mu-

mutari debet. Semper in eodem cõſiſtere propoſito, licèt bono, ſi melius reperiatur, laudandum non eſt. Potiùs obſtinatio, quàm ſapientia debet nuncupari. Animus noſter actionum motor, vt angelicus, ad melius ſemper, & ex conſequenti ad mutationem nos conſtringit. Si igitur vnuſquiſq; tenetur in melius flectere, certum eſt, quòd per alterius conſilium id faciliùs efficiet. Manibus à tergo vinctis per tenebras vitæ incedet, qui conſilij lumen, ac illius mutationis laternam contempſerit. Magnus erit lapſus, cùm non parua fuerit præſumptio. Ex terra, fateor, ſtabiliori elemẽto, omnipotenti à Figulo

gulo compactus fuit Mortalis, vt firmus persisteret, sed in optimo tantùm. At cùm id pro hoc statu non detur, ideò per mutationem in melius ad illud, quantùm potest, tenetur appropinquare. Et quòd verum sit, aliorum quoque elementorum mixtis coagulauit, quorum cùm alia liquida, leuia sint alia, ad mobilitatem, & ad lubricitatem in melius propellunt. Attamen multos habet Mundus in sua opinione adeò peruicaces, vt malint ignorare, quàm discere, *Quamuis sciant non esse crimen ignorare, sed nolle ex consilijs ediscere*. Subueniat obstinatis vitam hanc AREAM esse, homines GRA-

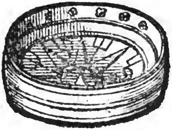
NA.

NA. Vt lolium, puluis, ac auena obliquarum cogitationum ab illis faciliùs ſeparentur, ad cõſilij AVRAM iactare oportet. Humana præſumptio, quæ in ſuis iudicijs cęca ſenſim incedit, in ſe ipſa (infandum!) ipſos defectus cenſet perfectiones. Nî rectæ admonitionis ducem ſequatur, facillimè decidet. Pauci ſunt, imò nullus, qui ſuarum paſſionum partubus non indulgeat. Affectuum nutrimenta, quæ illis præbentur, breui ad Gigantis menſuram ſinunt creſcere. Nî zeli igne corrigãtur, ſuperbiunt, ac cœli ignes prouocant. Non ſine iudicio Diogenes, cùm alio, quem conſuleret, priuaretur, lu-

cer-

cernam consuluit. Sit quantum libet sapiens Empedocles, si sub montis vertice consilio carens viuet, semet præcipitabit. Ediscant Regnãtes, quòd in summis licèt altitudinum montibus collocentur, si suis tantùm opinionibus innixi, sententias non mutando, Consiliarios despexerint, cùm magis se tutos credent, profundiùs deijcientur. O quot pręcipitia euitare potuisset Xerses, si Proceribus congregatis irrationalem hanc orationem sæpiùs non replicasset. *Ne viderer meo tantummodo vsus iudicio, vos contraxi. Cæterùm mementote parendum magis vobis esse, quàm suadendum.* Quantò meliùs Leo-

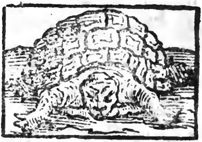
tychi-

Verti ad meliora Virtus.

XXXV.

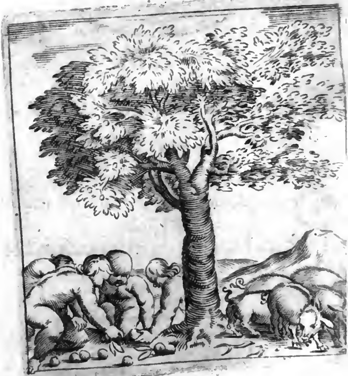
OMnia mutantur, tu non mutabere? Tantùm
Ad se mutandum nascitur omnis Homo.

Vt

Vt nutritur.

XXXVI.

Palingenius.

. . . , *Naturà est cultura potentior ipsà.*

Vti

Vti inſita.

Generis illuſtrat decus
Quiſquis celebribus dignus
eſt natalibus.

At his dignus nemo eſſe poteſt, nî bona morum diſciplina ſubſequatur. Non fortis cenſendus eſt qui ex forti naſcitur, ſed qui fortiter operatur. Neque ſic ſe geret quem fortis educatio talem non reddiderit. Non ſatis eſt, vt quis clarus bonuſq; ſit, αἵματος εἶναι ἀγαθοῖο. Quales ſumus, fimus, non naſcimur. Quòd benè

pullulat,triticũ,non bonæ meſſis certitudinem præſtat. Nî Agricolæ manu corrigatur, vacuas ariſtas extollet. Cerea congeries noſter eſt animus. Et boni, & mali imaginem in ſe recipit. Cùm verò recepit,æreum fit numiſma. Si bono ſignabitur, Virtutis effigiem; ſi malo, Vitij ſimulacrum oſtendet. Operæ ergo pretium eſt donec cereus molleſcit animus, rectè ſignare; nam æreus factus,ſi vitioſæ Gorgonis rictu impreſſus fuerit, de difficili doctæ Palladis imaginem reſumet.

Dum tener eſt gnatus, generoſos imbue mores.

Equus,qui paſtomidem nũquam ſenſit,

ſenſit, non niſi effrænatus eſſe poteſt. Aſellus, qui inceſſanti laſſatur labore, aliud curat, quàm calcitrare. *Id ſapit vnuſquiſque quod didicit*, ait Cordubenſis. In ijs quoque rebus, ex quibus damnum percipimus à conſueto, vel volentes, vix poſſumus declinare. Id Septentrionales teſtantur Anſeres, qui per Taurum Montem tranſeuntes, nè Aquilas illic commorantes ſibi inimicas experge faciant, licèt prouidè ſaxulo aditum gratitando occludant, aſiduo tamen obſtrependi habitu iam in naturam conuerſo, incautè illud dimittentes, proprijs vocibus hoſtiles illarum vngues, ac roſtra euocando, iam

trepidatas ſibi ſtrages prænunciant. ARBOR hæc, Artis ſtudio, à dextra bonos, à ſiniſtra malos, omnes inter ſe contrarios, ac ſuæ etiam naturæ aduerſantes parit fructus. Si tam impropriæ fœcunditatis cauſam quæras, quòd primis ab annis ſic inſita fuerit reperies. Si bona, bonos fructus; ſi mala, malos emittit. Pro mille ſit tibi exemplis ſolus Agrippinæ filius, qui dum Bononienſiũ Philoſophorum dogmata libenter auſcultauit, vniuerſo Orbi, nedum Vrbi, Magni Principis ſpem optimam præſtitit, Felſinæ incendia, orationibus apud Cæſarem habitis, reparando. Cùm verò Romanorum

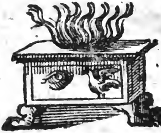
illius

illius temporis adulatorum malignitati ſuam non omninò adhuc ſolidatam indolem commiſit, Romani incendij maxima indicia prænuntijs ſcelerum ardoribus præmiſit.

Conſuetus vitio quiſquis iuuenilibus annis,
Crimina non ſenio linquere poſſe reor.

Hinc diſce.

Diſciplina Virtutis magiſtra.

Vt nutritur.

XXXVI.

Quisquis alis pueros, proprium illis obtege crimen.
In Iuuene est vitium, fit scelus inque Viro.

Bo-

Bonum tandiù bonum est, quandiù facimus.

XXXVII.

Catzius.

. . . . *Tu quà iuuat arripe quidquid*
Te super ætherea de regione fluit.

Vt

Vt ſumitur Omen.

R*Es naturâ ſuâ optimas ſolo abuſu malas fieri vſus docet.* Nihil tam acerbum eſt, quod irretorto mentis intuitu lætum reddere nequeamus. At nos quę credimus, non quæ ſunt, triſtia nuncupamus. Tandiù damnoſa creditur medicina, quandiù amara eſt palato; diſciplina aſpera, quandiù odio eſt rigor; ac pernicioſa ipſa Dei flagella, quãdiù flagitia cogunt deponere. Verùm ſi res funditus penetre-

 tur,

tur, manu palpabitur, quòd *Sola opinione magis, quàm re laboramus*. Inſpicietur quippe, quòd pūnitionibus populi corriguntur, ferulâ diſcipuli erudiuntur, cicorijſq; languentes ſanantur. Prauitatis argumentum! Formidine tantùm viuimus. Quidquid hinnuleos terret, cùm nos vulpes ſciamus, illis intimiùs perhorreſcimus. Vel ex bonis mali omina auſpicamur; Sic Auctoris dictum verificamus,

Qui vanos pauet metus, veros fatetur.

Echinnis ſimiles ſemper timorum ſpinis inuoluimur, quòd ipſi aſsiduè illas parimus. Quid VIATORI, ſi CORNIX dextror-

trorſum, vel ſiniſtrorſum crocitet? Anne vno, aut alio in loco naturam permutauerit? Et quæ priùs iter felix expedire iubebat, mox retrocedere admonebit? O inſaniam! Conſcientiæ timores hos excitant metus. Quia ſemper ad ſiniſtram mali, & raro ad dexteram boni tendere nos ſcimus, ideò à ſiniſtra nobis damnum crebrò ominamur; licèt nullo alio fulciatur fundamento, quàm prauis humanę naturæ inclinationibus, quæ ad ſiniſtros ſemper nos impellunt conceptus. Mentis ſunt effectus febricitantis. Cùm enim cogitationum ſanguinem culpis infectum hæc habeat, vana ſuſpicionum

ſomnia, vt plurimum ſibi fingit. Vnde Pelignus,

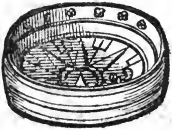
Conſcia mens vt cuique ſua eſt, ita concipit intra
Pectora pro fato, ſpemque, metumque ſuo.

Expurgatis vtatur pictor tabulis, hæ vel turpes colores pulcros reddent; ſordidis, vel pulcros turpes efficient. Qui rectè ſibi ſentit, nec tigres trepidat rabioſas; Qui prauè, vel muſcas metuit præteruolitantes. *Quidquid mali bonis accidit, ſuam conſulant rectitudinem, in bonum vertent.* Iuſtitiæ compos progrediatur Auguſtus, in terram prolapſus, *Teneo*, dicet, *te Terra mater*; & caſum in felix victoriæ auſpi-

cium

cium conuertet. In expiandis Otho Galbę manibus, prauâ magis mente, quàm tempestate perterritus, decidat, frustranei omen piaculi eliciet. *Nihil tam acerbum est, in quo æquus animus solatium non inueniat. Conscientia mille testes.* Caue.

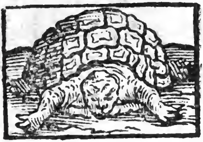

Bonum tandiù bonum est, quandiù facimus.

XXXVII.

SOla vacillantem moderatur opinio Mundum.
Vel mala si placeant, optima semper erunt.

Prout

Prout aura.

XXXVIII.

Seneca.

Omnes res laudantur, atque appetuntur, prout earum rerum vsus est.

Ver-

Vertitur ad ventum fumus.

Mala cõsuetudo vetustas erroris est. Dij boni, quid hoc miseriæ, vel, vt veriùs dicam, stultitiæ se diffudit? Hodie necesse est velle quod etiam nolis; quod enim vsus exigit non omnibus potest desiderijs accommodari, & tamen accommodetur necesse est. Maledicta communis illa excusatio, *Sic mos iubet*, supra arbitrium tyrannidem exercet. Haud ampliùs in agen-

agendo iudicatur an hoc honestum, an illud turpe. Dummodò vſus ſic iubeat, facta lex eſt. Stat pro ratione conſuetudo. Hæc Aſtrææ arma abſtulit. Rectum viuere eſt vſui viuere. Iſte porrò abuſus ex hoc tantùm prouenit, quòd *non ſecundùm rationem, ſed ſecundùm exemplar viuimus*. Rerum conſuetudo nunc rebus dat eſſe. Aliquid vel damnoſum appareat, vel vtile, dum pro tali vſu approbetur, licèt per ſe tale non ſit, fiet. Inſaniam audi non minorem. Indumenta ipſa, quæ ad noſtram incolumitatem aduerſus temporum intemperiem tradita ſunt, ad ipſius temperamenti incom-

moda

moda adhibentur. Victus, qui vt naturam ſuſtentet, non vt genium ſecundet, apponitur, niſi ſecundùm vſum condiatur, & comedatur, pro vili reſpuitur. Commercium, quod ad animi conceditur hilaritatem, niſi immodeſtè, vt mos eſt, exerceatur, moroſum eſt. Quid hæc non inficit peſtis? Vitio ipſi Virtutis imaginem præſtat. Hodie pro Platonico Amor non habetur, qui purus; pro iuſto fœnus, quod licitum; pro ſubtili Iuriſta, qui pro iniuſto rudis eſt Mineruæ. Quid plura? Veridicus non eſt ille Hiſtoricus, qui non amplificat; perſpicax ille Theoſophus, qui dubias in campum quæſtio-

nes non profert; illectus ille Scriptor, qui, puncturis omissis, non ferit; Si causam petas; *Sic mos iubet*, respondetur. Ad summum consuetudo est Circe in mundani æquoris viuens littore. Quò plùs delectat, magis exhumanat. Qui ratione illuminatus ab illius veneficijs procul non nauigat, facilè decipitur. Sed quid Circe? Hoc in Oceano est VENTVS; FAX, Phariæ similis, Homo; illius FVMVS, Genius. Illa hunc semper ad illius flatum vertit; At si cauta non est, extinguitur. Modi expers est ille. Quare si hic non regatur, & ipsa in fumum plerunque abit. Caueant igitur ij, qui inuiolabiles con-

cõſuetudinum obſeruatores nouitates ſæpè ſpeculantur. Caueant, inquam, ne ſibi, id quòd Alphonſo Neapolitanæ Regionis Dominatori, eueniat. Ipſe quoque ſplendidiſſimus, ne vllam ſui ſæculi nouitatem prætermitteret, ad hoc redactus eſt, vt, quòd nimis Genio ſatisfecerit, tandem vnde Creditoribus ſatiſfaceret non habuerit. Ex quo id documentum poteſt deduci, quòd Qui ſuæ paupertatis ream Conſuetudinem accuſat, propriam dementiam patefacit. Attamen his diebus hæc tantùm praxis probatur, quibus

. . . . . . *Naturam protulit vſus,*

Ip-

Ipſaque non multò eſt natura potentior vſu;

licèt quotidie exclamet Cordubenſis

Deſinit eſſe remedio locus, vbi quæ fuerant vitia mores ſunt

O calamitates, o tempora, o Mores!

Prout

Prcut aura.

XXXVIII.

CVr Vsûs ventum ſectamur, Moris & auram?
Se ventum atq; auram quiſquis vt eſſe notet.

Or-

Ornando præcipitat.

XXXIX.

Iulius Valerianus Bonomius.

Quia magnæ Regum, ac Principum sunt Amicitiæ, maximas minitantur ruinas.

Pul-

Pulcra vt plurimùm nocua.

P*Rincipibus placuisse Viris non vltima laus est.*

Ingentes sunt Arbores, quarum vmbra hoc habet, vt omnes ad sui receptaculum alliciat. Sed non omnes æqualiter recreat. Nec iure quidem immerito. Lentè humilia crescunt Virgulta altitudini Cupressorum subiecta. Humanæ ambitionis ardor sub illa crescit. In sua magnitudine Fraxini sunt Imperantes

vertunt, ſe vertere. Sed quæ ſecuritas haberi poteſt, mi Homo, ſub Arbore, quæ pluribus ventorum flatibus, ac temporum vicibus ſubijcitur? Hanc propriæ ambitionis Auſter quaſſat; alienę inuidiæ Notus huc illuc impellit; proditionis Africus tuæ ſpei folijs expoliat. In hac inſidiarum imbribus affectûs radices marceſcunt; Malignitatis grandine, beneuolentiæ germina eripiuntur; Politicæ rationis fulminibus fortiores dilectionis rami euelluntur. Inquietam quietem! Si porrò fructûs cupido te inuaſerit, aut acerbum cum verme, aut putridum delapſum, aut non omninò maturum obtinebis; Semper

verò tui periculo, per longæ ſeruitutis truncos reptando. Nec metuum meta hæc eſt. Omnium maximus timor accedit. Semper trepidandum, ne tot effracta varietatibus in tuas decidat ruinas. Princeps quippe vt refugij Planta, eſt obſeruandus; vt altitudinis arbor, verendus; vt ſtipes imperij ramos extendens, timendus. In vanis huius HEDERAE (Magnatum imaginis) amplexibus ruentem effuge PARIETEM. Fauorabilis Regnantium Hedera quò ſinceriùs ſtringit, eò damnoſiùs (æmulationis culpâ) præcipitat. Nec ſolùm Lyſimachus è ramo Macedonis gratiæ prolapſus; ſed & Seianus,

qui

qui è fauorum Tiberij arboris culmine deiectus, Tiberina ſuis, ſuorumque lacrymis adauxit flumina, edocebit, quòd, heu nimis, inter lucidas Diademmatum vmbras vel quoque nigrantes horrores mortis vagantur. Hinc cautus Vatis præceptum, audi, & ſimul obedi.

Viue tibi, & longè nomina magna fuge.

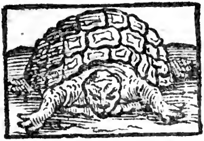

Ornando præcipitat.

XXXIX.

VMbra ſubinſequitur nigrans quoque clarius Oſtrum.
Nè, hôc, ſperes fumos clarificare tuos.

Quà

Quà vincit, non quà vincitur.

XL.

Isagoras.

Amicitiam probat Potentia.

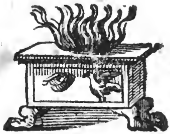
Ma-

Maiori periculo ſuccurrendum.

MOrtalium caſus Fortunā rotat.
Hodie Tiberius in ſolio, cras in flumine. FORTVNAE qui credit, mulieri credit. Fœminæ inſtar, modò vni, modò alteri amantiũ fauet. Cùm ex numero fueris, vi quadam frui ſapias. Vt ſit immota pugnandum eſt. Amicorum cateruis vtendum. Illi, vel ſi ceſſeris, animum pacando, victorem te reddent. POTEN-

TES insequitur, vt vincat; SAPIENTES fugit, ne vincatur. Hi verò æquæ compotes mentis nullo alio indigent Amico. Ægide Palladis defensi, Sortem cogunt lapidescere, & sic immotam stare. Penes eos tota est, qui totas illius vires (COMAM stringendo) comprehenderunt. Cum his Amicus si verus sit agnosci non potest. Si qui sunt, nunquam sibi dimicandum sciunt. Potentes innumeris muniuntur, at omnibus fraudolentis. Donec dubius in campo Mars est, cuncti pugnare volunt. Si parua victoriæ spes supersit, terga vertunt. His totus penè Orbis inficitur. Faciliùs autem, meo iudicio

cio, Amici, qui velint in duris decertare, apud Sapientes, quàm apud Potentes reperiuntur. Illi enim, qui ſuapte natura adiuuante iam vincere ſueti ſunt, pauciſſimis conſolantium verbis euincent. At hi, qui animi carentes bonis, diuitias tantùm amiſſas deplorant, nî factis iterum locupletentur, Solantium verba oderunt. Hi veræ Amicitiæ indices eſſe poſſent; at nullum eſt aurum, quòd probetur. Cum illis quodcunq; plumbum aurum videri poteſt. Omnia naufragio amittat Zeno, Fortuna, dicet, me iubet expeditiùs philoſophari. Exercitu, ac bonis priuetur Marius, Præneſtina in vrbe nullam

Quà vincit, non quà vin-
citur.

XL.

SOrs Hominum varia est. Hinc contremit, inde timetur.
Quà vincit, non quà vincitur hostis eas.

In

Violentiâ inuertitur ordo.

C*Vm Minerua manum quoque moue*, Antiquorum adagium est. Sapientis nunquam fuit in quauis re vti violentiâ. Necesse est agenti, vt in actionibus Modum adhibeat, ipsas consilijs præcedere. In illarum enim feruore penes ingenium non est se recreare. Et si id faciat, vitiatur operatio, cùm non meliùs suum sortiatur effectum, quàm cùm feruoris, & iudicij fauore adiuuatur

tur. Donec igitur tepet calor, animum ad consilia conuoca, ne nimio accensus, confusè operetur; tunc quippe consilium in ipso non supponitur. Violenti motus si non semper destruunt, semper debilitant. Qui arcus vltra terminum ab Artifice pręscriptum excedit, quò dirigitur damnum non affert, sed damnum effert. Qui nimis furiosè ensis tractatur, non defendit, sed offensionẽ facilẽ reddit. Sine modo frustranea est omnis regula, si modò regula dici potest, quæ modo caret. Rectè operari est ipse operandi modus. Malè operari non est operari, sed potiùs non operari, nam operantis op-

pro-

probrio operationem destruit. Operatio verò ratione recta homines ab hominibus, nedum à brutis, distinguit; sapit enim diuinitatem. Regulatim igitur non operari, est peiorem brutis se reddere, cùm in illorum actionibus naturalis tantùm impulsus modi vicem gerat, & ideò de ratione rationem reddere non tenentur. Quæ nimis vehementer ad actum reducitur potentia, & actum confundit, & se infirmat. Tentare vltra vires, est nihil tentare, dum impossibile tentatur. Velle absque laboris modo virtutem augere, est idem ac si vnda, quæ grauis est, velit ignem leuitate vincere. Dum ad Diui-

næ

næ mentis arcana ſe extollere, intellectûs infirmitate, audet mortalis, idem eſt, ac ſi pigra teſtudo cum velociſſimo lepore velit curſu decertare. Si abſque rectis operibus (licèt horum modus ſit non modus) ad æternitatis portum peruenire humana ſperet præſumptio, idem eſt ac ſi cum aquila agilitate bos velit contendere. O mortalem dementiam! Scias quiſquis es, quòd audacia clauibus Cœli vndique priuatur; quòd immortalitatis ſemita ſpinis cooperitur; & quòd tandem *Qui te creauit ſine te, ſaluare te non vult ſine te*. Quæ omnia vt aſſequaris, condecenti modo vti oportet. Ita eſt. Modum in omnibus

nibus ſerua, & quæcunque aſpera tibi occurrent, tenera experieris. Illius CLAVEM in Imperij petitione benè voluat Tarquinius Priſcus, quamuis non Romanus, nec Regali è prole oriundus, oſtia Senatorum cordium aperiet, vt ad Regnum introducatur. Nimis violenter illam rotet Tarquinius Superbus, Regio licèt ſanguini coniunctus, Senatorum conciuis, incluſus excludetur. Ergo

Sit modus in rebus, ſint recti denique fines;

quandoquidem

. . . . *Modus optima regula rerum.*

In re modus:

XLI.

VT referes, Clauim moderatè e-
uoluere fas est.
Vi mota in motu nam mage firma
manet.

Per-

Permoue, flabit.

XLII.

Philo.

Detrahentem auuersatur vir bonus.

Fol-

Folles Linguarum Aures.

Alium silere cùm voles, priùs sile.

Humanum genus est auidum nimis auricularum.

Morosos maledicentium mores assiduò quisque hominum conqueritur, cùm tamen nemo ferè sit, qui iam in vsum eos non conuerterit. Aures, quæ illis faciles præbentur, faciles euocant sermones. Quod fastidimus sectamur. Molestiæ auctores nobis su-

ſumus. Quiſque igitur Mortalium in hoc ſibimet calamitatum miniſter, propriæ culpæ miſereatur, lacrymosâ illâ Sulmonenſis exclamatione,

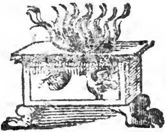
Heu patior telis vulnera facta meis!

Ventum FLABRO nè inſpires, ventum non ſpirabit. Eſcam flammis eripias, eſcam voraces non rapient. Eorum ludibrium ſimus, quos illudere neſcimus. Si non deſunt Auditores, neque Detractores. Alienis inſurgunt vitijs clam inſultantes, vt propria palam contegant. Quid credis, Imprudens, qui auſcultando illos foues? Ignoſcant tuis? Si Ariſtide inſontior viueres, non euaderes.

deres. Quod de alijs tecum, cum alijs de te dicunt. Nunquam desistunt genuino mordere. Cùm eos libenter audias, sponte sinu serpentem foues. Cum illis aut taceas, aut loquẽdo suam ipsis perfidiam patefacias. Nihil demens Mortalium turba tam odimus, quàm vt errores nostri nobis reuellentur. Ita si feceris, aut in arena semen infructuosum iactare, aut saltem in damnosas sibi messes emergere cognoscent. Tunc vel omninò obmutescent, vel opprobriosam parciùs linguam enodabunt. Cùm te ex Auscultantium numero exemeris, minorem illis criminum occasionem præstabis,

bis, & te ab execrabili eorum garrulitate exſolues. Exemplum Pinarij ſequere. Hic interrogatus à Seruilio (qui contrà eum orare volebat) num ſibi, vt cæteris, maledixiſſet, reſpondit. Vt ſementem feceris, ita & metes. Quod cùm audiſſet Seruilius, & ſe maledicendo, malè auditum iri penetraſſet, ab incępta penè oratione deſtituit. Aduerſarium Maledicentibus animum oſtendas, obmuteſcent; *Immodicus enim dicendi modus non penes loquentem, ſed penes audientem eſt; ac Detrectatio, vt percunctando excitatur, ſic auſcultando nutritur.*

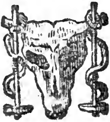
Per-

Permoue, flabit.

XLII.

DVm mala lingua crepat, propriam tu comprime. Nosces
Frænatam linguæ conticuisse tuæ.

Ab externo fulgore ſuſpice.

XLIII.

Cicero.

Habet adulatio principia iucundiſſima, eadem exitus amariſſimos habet.

Pru-

Prudens qui apparentijs non credit.

IN *omnibus ferè habet venenum suum blanda oratio*. O pietas! Quò seculi peruênit impia falsitas! Hodie de quo minùs suspicimus, magis est suspiciendum. Nusquam tuta fides. Risus lacrymarum est filius. Florescenti in quouis discursu

. . . . . *latet anguis in herba*.

Tunc magis malè dicitur, cùm benè dicitur. Vituperio laus seruit. Id veritatis testatur Magi-

ſter Redemptor. Vnius commendationis gloria initium fuit opprobrij. Dicere, *Facit ſigna magna in populo*, fuit ad Crucem expoſcere. Quiſq; plauſus ex oculi intuitu proueniens legitima cordis non eſt proles. Diſtantia, quæ cor inter, & arcum cilij intercipitur, illud huius fundamentum non præſupponit. Aliquando (hei mihi!) hoc pro triumphali Amoris arcu habetur, & Odij ſagittis inſeruit. Totus fictio eſt Mundus. Adulatio ferculum eſt omnibus palatis apparenter ſuaue, at eſſentialiter viroſum. Serenitati vultus credere, eſt lacrymarum imbribus ſe exponere. Diſce hinc, Mortalis,

men-

mendacij; Notum iam noſcere. Faciei iucunditas mœrores faciliùs producit. Fel hominis non niſi delicatos propè artus conſiſtit. Interdum qui honoris videntur feruores, vindictæ ſunt furores; Quæ fumi oblationes, famæ ablationes; quæ humanitatis obſequia, feritatis exequiæ. Quid plura? Quæ ſortis deprecationes, mortis imprecationes. *Nullæ ſunt damnoſiores inſidiæ, quam hæ, quæ latent in ſimulatione officij, aut in aliquo neceſſitudinis nomine. Nam eum, qui palam eſt aduerſarius, facilè cauendo vitare potes. Troianus equus ideò fefellit, quia formam Mineruæ mentitus eſt.* Vulpe ipſa callidior fuit

qui adagium, *Cum Vulpe habens commercium, dolos caue*, inuênit. Infelix Orbis, insidiatorum fictionibus credendo, tibimet insidiator! *Nemini fidas, nisi cum quo priùs modium salis absumpseris*. Est valdè sibi amicum esse cum odio habere,

. . . . . *qui semper, & omni*
Nocte, dieque potest alienum sumere vultum.

Putasne illas (exempli normâ) in epistolis superlatiuas manûs subscriptiones munus mentis agere? Falleris. Quò melioris sunt atramenti, eò minorem indicant candorem animi. Pennæ leuitas, è qua proueniunt, nihil subsistentis habere monstrât.

Pa-

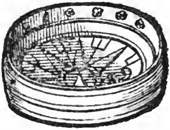
Pagina, quæ mille modis plicatur, eas denotat millenis inuolui tegminibus. Characterum ambages labyrinthos præmonent continere. Nî caueris, illaqueabere. Perfidiæ Minotaurus ibi abſconditur. Et, quod peius eſt, non tam facilè Ariadnes reperiuntur. Potiùs ſanè Fl. Fimbriæ inuenientur, quæ innocentium Flaccorum vitæ recidant fila. Maxima igitur eſt humanitatis miſeria, ſi non modò auxiliantibus caret, ſed nocentibus abundat, & nocentibus, qui quò ſuauiores adhibent formas, eò damnoſiores producunt effectus. Quot legimus, qui inimicorum inſidijs inter DAPVM mollities

VIPEREOS rigores comperiere? Testemini vos, Macedo, Luculle, Claudi, Diocletiane, ac innumeri alij, aureæ quorum in Mensis nitentes Patinæ postquam pro vrnis, è quibus funestam vobis sortem hostilis eliceret manus, deseruere, in sepulcra se transformarunt. Quid quęris, mi Homo? Quæ magis sunt vitalia mortalia sæpè facta sunt. Neronis Cossimum, ac Conradum Imperatorem consule. Ex illis scies Catapotia eadem aurò inuoluta in mortis ferrum posse transuerti. Adeò verùm est Saccharum quoque toxicum occulere. His temporibus si alicubi securitas, nullibi incolumitas.

Qui

Qui cauet ne decipiatur, vix cauet, cùm etiam cauet.

Ab externo fulgore suspice.

XLIII.

CRebrò atra forma intùs, semper quæ extra emicat. Aureæ Sępè nitore tegunt nigra venena Dapes.

Tur-

Ouando malis parantur mala.

O *Infandos quorum voluptas est alienus dolor*! Alienis luctibus gaudere, ac gaudijs lugere scelus scelerum est. Ipsorum quoque Crocodilorum crudelitas, eorum, quos occidit, lacrymis nequit non collacrymari. Eâdem cretâ à diuino omnes Figulo coagulati. Inuicem ijsdem affectibus signandi quoque essemus. Aliorum lacrymis molles reddi deberemus; at malignitatis antiparistasi magis induramur.

Imò Proximi ruinis gaudio exardenti illas exſiccamus. Quid tot nobis proſunt traditæ à Deo potentiæ, niſi ad actum Virtutis reducantur? Quæ verò maior eſt Virtus, quàm aliorum miſerias miſereſcere? Maxima eſt, tùm quia actus pietatis; tùm quia iiſdem caſibus natos eſſe nos prę. noſcimus. Vita diuinæ prouidentiæ muſicus chorus eſt, homines cantores, Deus ipſe moderator. Signo modò alto, modò medio, modò imo, nunc extollere, nunc ſuſpendere, nunc declinare affectuum voces nos admonet. Lætari nempe cum lætantibus, ſubleuari cum ſe ſubleuantibus, flere cum flentibus. Quin, & ip-

& ipſe plerunque concinit, *Diligetis vos inuicem, ſicut ego vos dilexi*. O beatum melos! O dulcem ſonitum! O vitalis vocem Sirenis! Sed o quot decepti Vlyſſes aures ſibi obturant, hanc harmoniam non intelligunt, ac tales voces effugiunt! Effugiunt, inquam, aut neſcientes multum leuaminis, quod poſſent gementi afferre, aut tam malitioſi, vt, quamuis ſcientes, in alienis ſolaminibus propria negligant beneficia. Non enim tantum alijs præſidij, quantum ſibi vtilitatis exhibet qui ærumnoſas aliorum procellas ſuorum Zephyris ſuſpiriorum ſcit ſedare. Vis tibi ante oculos ponã totius FAMILIO-

LAE iubilationem? Illam in Svis excidijs inſpice. Hoc inſpecto, cerne etiam quos fructus ex alienis luctibus ridendo retulerint Mezentij, ac Phalarides, qui non niſi feritatis monſtra ſe oſtenderunt, dum in Taurinis, alijſq; ferinis molibus, tormentorum baſibus, ſuas fundarunt delectationes. E contrà verò erubeſce, Chriſticola, in admiranda Alexandri, ac Cæſaris, quamuis Gentilium, pietate, quorum ille transfixum Darium, hic decollatum Pompeium, vtrunque atrociſſimum hoſtem, non potuit non deplorare. Tandem diſce

Flendum in malo alterius paruo magis, quàm in proprio magno.

Tur-

Turpis ex fletu riſus.

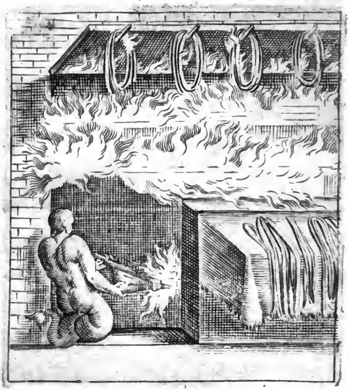
XLIIII.

„DIſce tuas lacrymas lacrymis miſcere ſodalis.
Flens flenti non flet, ridet at ipſe ſibi.

Et benè, & malè parta.

XLV.

Palingenius.

. . . . Meritam Fortuna frequenter
Infert pauperiem rebus fallaciter auctis.

Se

Se fraudat Fraus.

F*Elix cui satis est quod satis est*; Sic porrò quem beatum enumeres? Non pauci pungenti diuitiarum appetitu lancinamur. Tam diri vlceris anxietate acti deliramus. Ecquis proprio vt vulneri medeatur, aliena non multiplicet? Ecquis non paucas sui primi sanguinis vncias effundat, vt innumeras alterius secundi libras ad se extrahat? Sed quid tantùm de extrauenali conqueror? Nonne quotidie hic illi

(nec

(nec Chirurgus eſt) viam aperit, vt iniquæ cupidines inebrientur? O execrandam ſitim, o infanda pocula, ſimulq; o inauditam inſaniam! Igni ignis ſuperadditur. En inde, mi Homo, tanti ardoris quales effectus. Cor auri ardor conſumit; ardoris fumus mentem obcęcat. Hinc, vt cęci, abſque mentis lumine operamur, ac in IGNIS foueam tandem incidimus. Aliorum ruinis noſtras felicitates ſubſtruere opinamur, at noſtris opibus ſulphurea cunicula ſupponimus; nam cum malè parto, & benè partum malè diſperit. De hoc te ſatis moneant lacrymabilis iſtius OFFICINAE incendia.

FRAVS

FRAVS FOLLIS est igni ventum inspirans. Quæ ex immenso pecuniæ ardore producuntur, in fumum dissolui necesse est.

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

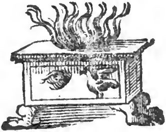
Tu igitur benè sanus diuitem Curtij paupertatem consule, qui iniusto Samnitium auri fulgore suæ iubar gloriæ imminuere recusans, ne fœnus sui honoris funus fieret prudenter curauit. Nec non memento Agesilaum purissimum ignem iactasse, qui impura fœnerantium lucra combureret. Tandem scito, quòd *quæstus turpis thesaurus grauis est*; quòdque sicuti malorum societas plerunque bonos per-

perdit, ita etiam ſemper cum iniuſtè acquiſitis vel iuſtè acquiſita iuſtiſſimè dilabuntur. Cautè igitur, qualis qualis ſis, cumula, ne res, & auctorem perdas. nam

Iniquæ nunquam diuitiæ perpetuò manent.

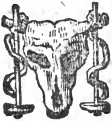
Et

Et benè, & malè parta.

XLV.

EXcidio vt careas, nè cures æris aceruos;
In ſe nam tandem Sors grauis ipſa ruit.

Vna duce.

XLVI.

Io: Barchlaius.

Temerè affirmare de altero periculosum est, propter occultas hominum voluntates.

Vul-

Vulgum ſequi ruere eſt.

Q*Vi citò crediderit, falletur ſæpè, leuiſque*
Eſt cordis,

veritatem in nomine geſtabat qui protulit Verinus. *Nihil niſi quod in oculos incurrit, manifeſtumq; erit, crede.*

Calumnijs quiſquis fidem præbet citò,
Aut ipſe mente, moribuſque eſt improbus,
Aut mente eâdem caſſus, & prorſus puer.

Quæ ſemper mala credit Οὗτος ὁ δ' αὐτὸς νῦν ἔχων ὁ τογχάνει. Crudelitas eſt cogitare quantum pretij credulitas hodie acquiſierit. O quoties quod nunquam veriſimile fuit vero exiſtimationem adimit, ac veritas ipſa cum falſitate comparata nedum pro veriſimili habetur. Hodierna prauitas cuiuſuis ſtellæ radijs vela credulitatis extollit, ac ideò ſæpè ſibi naufragium parat. E qualibet lutra piſtricem facit, ſic non immeritò ſemet plerunque deglutit. Audite, o nimium creduli. *Prudens nunquam decipitur, cùm parum, incautus ferè ſemper, cùm nimis credat.* Omni hoſpitio morari, eſt ſe quibuſcun-

que

que latrocinijs exponere. Hoſpitium omnibus dare, eſt velle latronibus ſe prædam exhibere. Quid non mali credulitas facit? Dum maledictum illius ſemen (licèt nullum eſſe deberet, cùm nec pene vllus ſit flos veritatis) in hominis terreno radices firmat, acerrimas lappas, ac tribulos parit. Quæ ex Nano apta eſt Gigantem facere, ſic Cęlo hoſtes multiplicans, non niſi inimica illi eſſe poteſt. Id faciens, dum infirmam rationalem oſtendit potentiam, parùm à brutis ſinit differre. Facilè credere non eſt credere, ſed credibili iniuriam facere. Eſt quippe ſe exponere periculo incredibile credendi.

Vt verum credere diſceretur, mentiri dediſcere oporteret. Sed hoc damnum eſt, quòd ex oppoſito Gentes operantur. Qui vult, vt credendum, credere, & ex bono, & ex malo homini, vt homo, parùm credat. Ex bono quidem, nam minimo laborat; ex malo, ne malitioſum ſe oſtendat. Nî fortaſſis dicendum foret, quòd ex hoc multùm ſit credendum, vt parùm credatur, reſpectu maximi ad quod peruênit. O gemitu dignam calamitatem! Credulitatis peſtis ſic virus diffudit, vt illo omnium infecti ſint cœtus. Ad quod appoſitè Sapiens. *Et publicè & priuatè Maledicentibus creditur*. Et

ma-

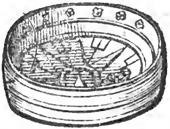
malorum malum eſt, quòd malo tãtùm fides prĕſtatur. Alterius famæ infamis detrahat lingua, pro nefario ſtatim digito oſtenditur. Pro impuro taxetur hilaris obtutus, ſcortum in lupanaribus proſtat. Pro reo innocens vociferetur, crucifigatur, exclamant. Ab æmulo pro decoctore obmurmuretur fœnerator, viridi ſtatim pileo damnatur. Eruditus liuido dente Liber laceretur, illicò, *Ad alec*, reſcriptum ſonat. Heu vitioſam credulitatem, quæ, PECVDVM inſtar, præiudicioſè *Vna duce* in alterius ſententiam ruis! Mala de aliјs credere paruæ ſcientiæ, ac prauæ conſcientię certum eſt indicium.

Hoc venenum verò, cùm ſolùm particulariter offendat, diſſimulabile fieret, ſi non tolerabile, nî ad commune damnum Aulas quoque penetraſſet. *Oporteret, vt in illis vel Reges philoſopharentur, vel Philoſophi regnarent.* Nimiùm theoritices in falſi iudicio indigent qui, cùm Magni ſint, veritatis praxi omninò ferè carent. Credulitas ad aures Principis Cantatrix eſt, quæ tantùm Tragœdias repræſentat. Aures illi claudat oportet qui non vult ſanguini venas aperire. Qui id non fecerit, occaſionem Mundo exclamandi, *Magna credulitas in Principe facta eſt magna crudelitas*, præſtabit. Talem præbuit

ille

ille Anglorum Princeps, qui ſuam propter credulitatem, aditum Delatoribus non obtruncans, innumera innocentium Procerum capita obtruncauit. Non ſic Alexandri prudentia, qui per litteras monitus vt à Philippi medici veneno caueret, pro leuitate non minùs admonitionem, quàm chartam ipſam contempſit. Ex muſca ſtatim Elephantem facere damnoſum ſemper fuit; nam

Omnia ſubita probantur incauta.

Vna duce.

XLVI.

IN ſe iudicium, qui iudicat omnia, profert.
Hinc, ad credendum præcipitando, perit.

Cau-

Caula, non Aula.

XLVII.

Horatius.

Beatus ille, qui procul negotijs
Paterna rura Bobus exercet suis,
Forumque vitat, & superba Ciuium
Potentiorum limina.

Non

Non ſeruit qui imperat, nec imperat qui ſeruit.

STet quicunque volet potens
Aulæ culminæ lubrico;
Me dulcis ſaturet quies;
Obſcuro poſitus loco
Leni perfruar otio,

cur dixerit Seneca optimè nouit, qui captiuam Aulicorum libertatem, ac liberam Ruſticorum captiuitatem minimè ignorabat. Non obſcurum fuit clariſſimo illi Ingenio, dum

Obſcuro poſitus loco

pro-

protulit, quòd minor fumus in angusto præsepio, quàm in vasta Regia, oculos captando, seruos reddit; quòd ille veram designat, hic solùm adumbrat felicitatem; & quòd illius fumositas tantùm è palpebris; istius verò & ex oculis, & ex cordis fibris lacrymas elicit. Edocuit, quòd vbi Aula ærumnarum est ęquor, Rus agitationum est portus; nam tutiùs à calumniarum nimbis defendit laneorum crassities cucullionum, quàm sericarum subtilitas chlamydum; Tutiùs, quàm in marmoreis Arcibus, in vimineis viuitur casis, quippe quæ nunquam liuore, aut perfidiâ atrocissimis Hominum ho-
stibus

ſtibus proſternuntur; ac tutiùs lactearum candor dapum, quàm exquiſitiorum ſuauis nigredo epularum guſtatur; illæ enim colore præbentis indicant puritatem; hæ condimentis venenorum plerunq; obtegunt turbationem. Oſtendit ſapientiſſimus ille Vir Agricolis in herba ſemper ſpes eſſe; Aulicis autem inter malorum tribulos parùm creſcere; illis iucundo in gramine, iſtis funeſtas propè cupreſſus. Aſſeruit maiorem eſſe diuitiam diuitias contemnere; Ruſtici libertatem commercij ruſticitatis ipſius rigorem demulcere; & æſtimabiliorem eſſe aureis poculis liquidi claritatem argenti; hoc nanque

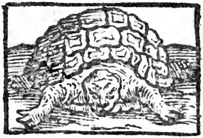
que interdum prodigiosè in aurum ſolidatur, vt auari proditionum auctores in ſuis pereant criminibus. Quid tandem diuinis ſuis verbis, hac de re, nos non monuit? Oculis mentis, ſuâ forſan praxi, ſubiecit, Ruſticos Paſtores ſuas oues tondere, Reges verò greges deglubere; Oſtri magis fulgores, quàm Cœli fulgura terrere; ac inter Ruris amœnitates vnum tantummodo oſtium clauſum peiorem eſſe carcerem; at Aulæ inter fallacias centum apertas ianuas mille carceres ad venarum ſectionem claudere. Clarificauit illic tantùm amoris, hîc odij rixas exerceri; illic ingenia canoris rimis ſua-

ſuauè affligendo, hîc curarum limis atrociter animos deſtrugendo. Illic maiorem Principem, qui poſsit minari, Auſtri impetu eſſe Pinum; ac ſi cadat à gelu exardentibus lignis reparare; Hîc verò Reges vna tantùm Cilij declinatione totos alienæ iræ ardores in ſubditos concitare. Ac demum (vt hîc cernis) qui imperare videtur ſeruitij IVGVM cogi ſuſtinere; Qui verò alijs ſeruire creditur, alijs IVGVM imponere. O igitur miſericors Cordubenſis Calame, quantùm tibi tenetur humanitas! Tu paucis Verſiculis infinitas calamitates effugere integrum Orbem docuiſti. Docuiſti

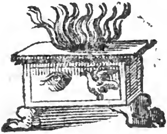
(quod

(quod & Musonius asseruit, Mysonem, & Aglaum felices vocans ruri agentes) quod *Rus* non est *Crux*, vt illius sententiâ, sed seruitij adimit crucem; at bene quòd Aulâ ala libertatis impeditur, dum scriptum reliquisti;

Non alia magis est libera, & vitio carens,
Ritusque meliùs vita, quæ priscos colat,
Quàm quæ, relictis Mœnibus, Syluas amat.

Cau-

Caula, non Aula.

XLVII.

„ AVla vale, mihi Caula placet. Procul eſte Potentûm
Oſtra, magis rutilat Ruris apricus honos.

Si

Si non bona, nec beneuolentia.

XLVIII.

Petronius Arbiter.

Cùm Fortuna manet, vultum seruatis Amici;
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Ami-

Amicos secundæ res parant.

NVlla fides vnquam miseros elegit Amicos.

Quàm misera sit Mortalium felicitas, ex hoc disce. Secunda, aut aduersa sit Fortuna, semper damnosas efficit Amicitias. Si prospera; habes semper tineas, ac hirudines. Harum piscator pinguior prædacior est; illarum pannus nobilior feracior est. Si infausta, cadauer, & domus labans es. Illud pediculi ipsi, & puli-

ces

ces reſpuunt; hanc mures, & veſpertiliones quoque effugiunt. Idque eò lacrymabilius, quòd ex naturæ inſtinctu prouenit; vnde meritò ille

. . . . . . Semper o ſortem aſperam
Cùm parcit, & cùm ſæuit ex æquo malam!

Teſtis ſit hæc inanis POPINA. Deeſt in tabulis nidor, fugiunt MVSCAE; nulla eſt ſuccidia, abeunt FELLES; OLA non feruet, nec AMICI amore ferueſcunt. *Aduerſa cui Sors huic Amici ſunt procul*. O corruptas Amicitiæ leges! Anne id Amicum eſſe vocabitur? Amicitiam abolere potiùs dicatur. *In incertis cer-*

certus discernitur Amicus. Non igitur talis est, qui in aduersis procul degit. Ad hoc peruênit Ætatis deformitas, vt nullum Interesse reperiatur, quod Amicitię habitu personam non induat. Optamus quidem Amico bona; sed vt tantùm etiam ipsi in illis partem feramus. Et id comprobat, quòd *Si non bona, nec beneuolentia*. Hoc autem non Amico, sed nobis desiderare est. Multos pariter videbis verborum prodigos, factorum indigos. Offerunt millies sanguinem ipsum; at si vna occasiuncula postulāuerit, cadauera sunt.

Οὐδ' εἰς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

I nunc quęre Damonem, aut Nisum;

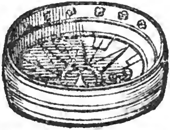
ſum; & ſi inueneris, portentum exiſtima; albo ſigna lapillo. Non paucos quidem reperies Pericles, qui cùm ſe tuo ditauerint (o crudelitatem!) te Anaxagoram inedia pereuntem ſuſtinebunt. Tu igitur vllius fronti nè credas; & meis vocibus aurem præſta.

Creſcat, & decreſcat egeſtas, creſcent, & decreſcent Amici.

Expertùs loquor.

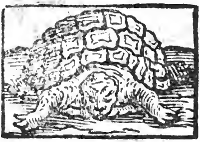
Si

Si non bona, nec beneuolentia.

XLVIII.

AVrum animos hilarans verus credatur Amicus.
Lydius est illi Sors inimica lapis.

Fortuna non mutat genus.

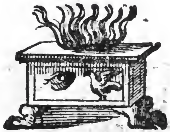
R*Elinque ambitum. Timenda res est; vana, ventosa, & nullum habens terminum*, ait ille. *O miseri! Quid nos, doctrina, fama? Ipsi puluis, illa opinio, ista ventus*. Nos maximo mentem inuoluti fumo, corpus quoque maximo inuoluimus fumo. Auro sarcinati fulgere credimus, & magis obtenebramur. Id nobis vtile censemus, cùm vel viuentes pretiosè sepeliamur. Nec

Veſtes profectò illo rigidæ placidam poſſunt quietem permittere. Quò plùs enim aureis ditantur lamnulis, magis pungunt. Et quò onerosiores, grauiores. Hęc eſt humanę calamitatis ſpecioſa calamitas, vt quæ proficua ſibi putat, damnoſa ſentiat. Tanta eſt tamen his diebus ambitûs dignitas, vt qui neſcit ſuperbire, neſciat viuere. Vt faſtûs efferantur, labores feruntur. Ipſi quoque Artifices cùm parum pecuniæ acquiſierint, ad ornamentum ſtatim diſponunt. Totis ferijs libenter exſudatur, dummodò feſtis ſplendidè incedatur. Gazarum fulgore natalium tenebras occulere quæritur; ſed fuman-

mantis fastigij nigredine multiplicantur. Innumeri sunt, qui Hunni præuertentes felicitatem *Omnia sua secum portant*, cùm domi nihil habeant. Attamen licèt extrà felices videantur, Τά τ' ἔνδον εἰσὶ, τά τε θύραζε δυστυχεῖς. Quod nunquam fuerunt ab alijs iudicari desiderant. Ignorant profectò isti quòd velle esse quod non sunt, est velle impossibile, & consequenter velle destructione periclitari. Beatos se extrà videri volunt, quãuis intrà beatum esse consistat. BOMBICES, licèt sericis inclusi orbibus, *Semper Vermes* sunt, nec putridam naturam deponunt. Errorem iam noscite miseri. Vestræ

ſtatum conditionis nè curetis exſuperare. Pennas nido maiores extendere,eſt implacidam ſomni placiditatem perquirere. Qui ſua ſorte, non qui aliena opinione contentus viuit, beatiſſimus incedit. Lacerâ indutus tunicâ agros colat Pompilius, regalem meritò Muricem accipiet. Iouis habitù induatur Salmoneus, illius fulmina non euitabit. Ambitio ſui tormentum ſemper fuit.

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Semper Vermes.

XLIX.

SIt procul Ambitio fumans. Fumasse quid affert?
Heu nimium miſeri fumus, & aura ſumus.

A minimis interdum maxima.

L.

Catzius.

Omnia humana ludicra, & lubrica sunt. Ideò ex ludis etiam seria fas est præominari.

Pue-

Pueri nè tempseris annos.

SVpremæ manus iocus est Orbis. Illo, ludicrâ tanquam pilâ, vtitur Fortuna. Dum in aëra iactatur, quidquid continet subuertit. Qui modò in summo, nunc in imo; & qui modò in imo, nunc in summo.

Nullus vbique potest felici ludere dextrâ.

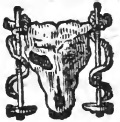
Hodie Polypercon in vitupe- rio, cras in imperio. Hodie Poly- crates in imperio, cras in vitupe-

rio. O vehementes mundani follis ſaltus, & lapſus! Ecquis tamen vos regit, niſi Fœmina abſque rationis vſu cęcutiens? Nemo igitur neget inconſideratos etiam hominum luſus altarum rerum potentia eſſe præſagia. Imò quò minùs ratione reguntur, maiorum ominum indicia cenſeantur. Puerilis quoque innocentia non parui momenti eſt Virtus. Dum circum puriora, ac ſimpliciora verſatur, nobilior ſcientia eſt; ac vt talis, quo in ſubiecto eſt, quamuis ſine cauſarum cognitione, illius quod futurum eſt præcognitionem, ſi non diſtinctè, ſaltem confusè indicat. Ex pueri inclinatione,
quod

quod iter ſuſcepturus ſit facilè præuidetur; Anima enim rationalis, quæ, vt diuinitatis particeps, rerum præſcia eſt, prodigiosè illum flectit ad ſemitam, quam poſtea ratione ductum proſecuturum præcognoſcit. Sic illud verificatur; *Protinus apparet quà plantæ futuræ ſint frugiferæ.* Nec omninò inutilis iudicetur horum nugantium PVERORVM repræſentatio, qui ioculatoriè maieſtatem, & ſeruitutem ſibi alternant. Id factum eſt, prudens Lector, ne res in mundo quales videntur credas, nam ſi ſemper veritas apparentiæ, apparentia tamen veritati plerunque præualuit. Quot legimus, qui-

bus puerilis arundo in Sceptrum conuersa est? Quot alijs graminee coronæ gemmantia diademmata germinarunt? Quotq; breues tunicas in longas chlamydes transmutarunt? Cyrus, ac Romulus in lusu à pueris Reges creati satis luculenti testes esse poterunt. Quot verò è contra palatia in tuguria, populos in greges, & aulas in caulas permutauerint, quod etiam infantiles gesticulationes illis prę sagierunt, consultò prætereo. Solùm hoc moneo, quòd *Omnia humana ludicra sunt*.

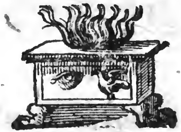
Ami-

A minimis interdum maxima.

L.

„LVdit in humanis diuina poten-
tia rebus;
Hinc Puerûm lusus grandia sæpè no-
tant.

Fa-

Fabulam diſtinguit exitus.

LI.

Plautus.

Nihil eſt homini perpetuum bonum.

Finis

Finis coronat opus.

A*Eternum mortale nihil.* Transitorium THEATRVM est Mundus. Nil firmius in se retinet, quàm assiduè scenas præcipitanter euoluere. Neque pulcrius quidquam in eo conspicitur. Et quæ tantùm cernitur,

Heu mihi quàm leuis est, & quàm breuis illa voluptas!

Histriones sumus miseri Homines. Quisque nostrum diuersam induit personam. Sed o solùm felix qui dignè gradum, quem fin-

fingit, repræsentat! Satis videmus vnumquemque proprium locum occupare, sed non satis lugemus ferè nullum personam actibus decenter comitari. Qui opulentum, qui pauperem, qui nobilem, qui abiectum, qui subditum, qui regnantem, qui indoctum, qui sapientem, non pauci quæ infingunt, impropriè effingunt. Ah si vltimum ante actum semel tempestiua habituum fieret commutatio, qualis ordinata esset confusio! At inuicem solemur. Qualis, ac vtcunque sit, breui durat repræsentatio. Quàm valdè prouidus fuit diuinus ille Tragicomœdiæ istius, quę *Mortalis* inscribitur *Miseria*, ac Thea-
tri

tri, quod *Orbis* dicitur, Conſtructor! Rotundum id fecit, vt omnia ad nihil priſtinum reuertenda oſtenderet; pinxit, vt cuncta apparentia dignoſcerentur; Palatia, ac caſas ſe intùs mutuò inſpicientes er xit, vt nihil occultum diu ſtare patefaceret. Variâ cogitationum architecturâ, cupiditatum viridarijs, & hominum ſtatuis decorauit. Ac ne cęcè vagarentur Spectatores, duorum Lychnis Luminarium illuſtrauit. In fabulæ verò compoſitione, in hac maximam ſuæ admirabilis ſapientiæ partem collocauit. Hanc omni perfęctione inſigniuit, licèt multis aptam ex oculis nimbos elicere.

Pleia-

Pleiadem euadere videamus. Si-pario demiſſo, vt Cunæ exponerentur conſtituit; in primo ſcenarum volutatu Labyrinthos effinxit; in vltimo Sepulcra ordinauit. Prologum Fletui commiſit. Priores actiones Querimonijs, Lacrymis, ac Vagitibus; Amori, Fortunæ, Honori medias; Morbo, Spei, ac Tremori extremas præſcripſit. Vt ſuis ornaretur Choris, dulcioribus Alitum vocibus ſuauificauit. Neue intermediorum deficerent blandimenta, varijs Animalium ſpectaculis recreauit. Tandem, ne in fictionem fabula terminaret, tragicum Suſpirium toti finem imponere ſtabiliuit. Nunc igitur

tantæ

tantæ repræſentationis ſpectatorem te facias, Mortalis;& diſces quòd

Aeterno mixtum luctu mortalibus æuum
Olim conſtituit diuum pater, atq; hominum rex.

Et dum tempus patitur, fac vt, pro viribus, Nerij, Loiolæ, Franciſci Xauerij, ac Iohannis-boni Bonomij (beato è cuius Stipite me indignum, atque aridum ramum pullulaſſe erubeſco) actiones ediſcas, qui amariores euentus in dulciora gaudia poſſe conuerti hoc in Theatro futura ſecula edocuerunt. Mi Homo, ex Fabula hoc verum trahas. *Tu ſurge, tu cade; tu impera, tu ſerui; tu occul-*

occultare, tu emerge; longæuum aliquid in hac Machina, nihil æternum. Tandem (& cum hoc ad Portum silentij mea prior hæc appellit Nauigatio)

Humana cuncta fumus, umbra, vanitas,
Et Scenæ imago, &, verbo ut absoluam, nihil.

Fa-

Fabulam diſtinguit exitus.

„EXitus acta probat. Mundi nè crede Theatro:
Infauſti hi faſtus deniq; fumus erunt.

FINIS.

Πόνος εὐκλείας πατήρ.

CA-

CATHOLICAE MENTIS PROFESSIO, AD LECTOREM.

Merito, ac Virtuti, Candide Lector, debita semper obsequia in suis Scriptis se contulisse Auctor declarat. Ideò si aliquantisper interdum queri videretur, in genere, nullo prorsus indiuidualiter tacto, Vitiorum sectatores, ac Virtutum persecutores redarguere intendit. Quoad Prin-

cipes,

cipes, de Fidelibus, vt boni bona; de Gentilibus verò, vt mali, mala se manifestat edidisse. Pariter si aliquo in vocabulo, aut sensu à Christiana Fide (quod neque penitus cogitauit) aberrare censeretur, te exorat, vt omnia sua iuxta Orthodoxæ Religionis leges interpreteris; Melior quippe Christi cultor, quàm Emblematum Scriptor haberi desiderat. Grato interim animo qualescunq; hos labores intuere, & sic non solùm secundæ aditũ Nauigationi *recludes; sed*

quoq; ad Opus inſcriptum,

MONARCHIA APOLLINIS,

EXTENSA

IN

Cyprim, Romam, Cordubam, Palæſtinam, & Athenas,

PER

Amantium, Heroum, Sapientium, Sanctorum, ac Diuerſorum Iconas eniteſcens,

Typis committendum, ac pariter vt ab ipſo (nec fortaſſis multùm poſt temporis) DE-

DEMOCRITI HERACLITIQ;

MORALES

RISVS, ET FLETVS

(opera, exceptis imaginibus, iam completa) in lucem emittantur, Auctorem deuincies. Omnium pater tempus. Στέργε τοῖς παροῦσι. *Vale.*

Posteriores cogitationes sapientiores.

AD
EVNDEM.

HOc iter ex multis primum eſt. NAVARCHVS adibit,
Si tuus, Eurus erit, LECTOR amice, fauor.

NA-

NAVARCHI ARGONAVTÆ.

A.

ADrianus VI. Pontifex.
Æſopus.
Alciatus.
Aldrouandus Bonon.
Alexander Simoneta è Soc. Ieſu.
Amianus.
Andreas Marianus Bonon.
Andreas Taurellus.
Angelicus Aproſius.
Angelus Grillus Abb. Caſin.
Apuleius.
Ariſtoteles.
D. Auguſtinus.

B

BEda.
Berlingerius Gypſius Sen. Bon.
D. Bernardus.
Bernardus Morandus.

Bion.
Bocchius Bonon.
Boetius.
Borbonius.
Boterus.
Byllius.

C

CAmerarius.
Cappacius.
Carcinus.
Carolus Ant. Co. Manzinus Bonon.
Cassiodorus.
Castorius.
Catullus.
Causinus è Soc. Iesu.
Chrysippus.
Cicero.
Claudianus.
Claudinus Bonon.
Cornelius Tacitus.
Cyprianus.
Cyrus de Pers Eques Hierosol.

Da-

D.

DAniel.
Democritus.
Diocles.
Dion.
Donius.

E.

EMpedocles.
Ennius.
Erasmus.
Euphorion.
Euripides.
Eusebius.

F.

FAustus.
Flamma.
Franciscus Carmenius Bonon.
Frontinus.

G.

GAlenus.
Garzonius.

Gaudentius.
Gellius.
Glisientus.
Gruterus.
Guidus Casonius.
Gulielmus Dondinus è Soc. Iesu Bon.

H

HEraclitus.
Herodotus.
Hesiodus.
D. Hieronymus.
Hieronymus Co. Gratianus.
Hieronymus Pretus Bonon.
Hippolytus Grassettus è Soc. Iesu.
Homerus.
Horatius.
Hyppocrates.

I

IAcobus Catzius.
Iohannes Argolus.
Io: Bapt. Capponius Bonon.
Io: Bapt. March. Manzinus Bonon.
Io: Bapt. Co: Montalbanus Bonon.

Io:

Io: Barchlaius.
D. Iohannes Chryſoſtomus.
Io: Franc. Bonomius Epiſc. Vercell.
Io: Franciſcus Lauredanus N. V.
Ioſephus Baptiſta.
Iſagoras.
Iuglaris è Soc. Ieſu.
Iulius Valerianus Bonomius Bonon.
Iuuenalis.

L.

LAurentius Beyerlinck.
Laurentius Craſſus.
Leo Allatius.
Lipſius.
Liuius.
Lucius Florus.
Lucretius.
Ludouicus Tingolus.

M

MAccius.
Mænander.
Maluezzius Sen. Bonon.
Marinus.

Mar-

Martialis.
Mascardus.
Mazzarinus è Soc. Iesu.
Morettus.
Musonius.

N

NAnquerius.
Natalis Com.
D. Nazianzenus.

O

OPpianus.
Orosius.
Ouidius.
Ouidius Montalbanus Bonon.
Ovvenus.

P

PAlingenius.
Pausanias.
Periander.
Persius.
Petrarca.

Petronius Arbiter.
Philo.
Pierius.
Pindarus.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Pona.
Pontanus è Soc. Iesu.
Propertius.
Pulcarellius è Soc. Iesu.

Q

QVintilianus.
Quintus Curtius.

R

REusnerus.
Rhodiginus.
Rodulphus Co: Campeggius Bonon.

S

SAllustius.
Sambucus.

San-

Sannazarius.
Scipio Henricus.
Sedullius.
Seneca.
Speronius.
Statius.
Strada.

T

Taſſonius.
Taurinus.
Terentius.
Tertullianus.
Theognides.
Theſaurus è Soc. Ieſu.
D. Thomas.
Thomas Achempis.
Tibullus.
Tiraquellus.
Triſmegiſtus.

V

Valerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Varro.

Ve-

Verinus.
Vidas.
Virgilius.
Vlpianus.

X

XEnophon.
Xenocrates.
Xenophanes.

Z

ZEno.
Zonaras.
Zoppius Bonon.

F I N I S.

Vid D. Iuuentius Tortus Pœnit. Cleric. Regul. S. Pauli, pro Illustriss. ac Reuerendiss. D. Hieronymo Boncompagno Archiep. Bononiæ, & Principe.

P. Pellicanus Canon. Lateran. videat, & referat.

Fr. Io. Vincentius de Paulinis Magister Inquisitor Bononiæ.

Sat nunquam videnda, sat nunquam efferenda, vidi, & refero, Reuerendissime Pater F. Io: Vincenti de Paulinis; Magister, ac Inquisitor Bononiæ. Atque immortales quidem pro Commissione refero tibi grates; Immortalitatem quippe ipsam in Morali hoc Opere, *Chiron Achillis, siue Nauarchus humana Vita* inscripto, datum fuit & mirari, & admirari. Et profectò ipsà digniorem vita ipsum Emblematistitem Excellentiss. Virum *Io: Franciscum Bonomium* existimo, qui ad veræ portum Vitæ, & felicitatis, gloriosissima Ingenij sui Argo, solertissimis Emblematum remis, peruenire Orbem docuit vniuersum. Cùm itaq; ad Catholicæ Fidei Cynosuram semper vertisse, nec vnquam in scopulos aut verborum, aut sensuum Orthodoxæ Religioni repugnantium incidisse hunc Nauarchum inspexerim, hinc aureo Typorum vellere decorandum censeo, ego infrascriptus.

D. Theodosius Sanutus Pellicanus Sac. Theol. Doct. Coll. Canon. Reg. Later.

Imprimatur.

Fr. Io: Vincentius de Paulinis Mag. Inquisit. Bon.